

32. Torstaina 20 päivänä maaliskuuta 1997

kello 18

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely

1) Hallituksen esitys Arabiemiraattien liiton kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja molemminpuolista suojaamista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 828

Hallituksen esitys 1/1997 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 1/1997 vp

2) Hallituksen esitys Kuwaitin kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojelemista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 829

Hallituksen esitys 2/1997 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 2/1997 vp

3) Hallituksen esitys laeiksi alkoholilain 3 ja 60 §:n ja vuoden 1968 alkoholilain 93 §:n sekä alkoholi- ja alkoholijuomaveroista annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys 3/1997 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 2/1997 vp

4) Hallituksen esitys laiksi eräistä henkilöstön asemaa koskevista järjestelyistä kunnallistettaessa Helsingin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan eräitä palvelutoimintoja 849

Hallituksen esitys 250/1996 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 3/1997 vp

Toinen käsittely

5) Hallituksen esitys telemarkkinalaiksi ja laiksi telehallinnosta annetun lain muuttamisesta 849

Hallituksen esitys 163/1996 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 1/1997 vp
Lakialoite 16/1996 vp

6) Hallituksen esitys laiksi tekijänoikeuslain 47 §:n muuttamisesta 850

Hallituksen esitys 185/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 1/1997 vp

7) Hallituksen esitys laeiksi mielenterveyslain ja valtion mielisairaaloista annetun lain 3 §:n muuttamisesta 851

Hallituksen esitys 231/1996 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 4/1997 vp

Ainoa käsittely

8) Hallituksen esitys Pohjoismaiden välillä pääsystä korkeampaan koulutukseen tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 854

Hallituksen esitys 14/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 3/1997 vp

Lähetekeskustelu

9) Lakialoite laiksi tuloverolain 96 §:n 2—8 momentin kumoamisesta

Lakialoite 12/1997 vp (Tuija Pohjola /sd ym.)

10) Lakialoite laiksi tuloverolain 57 §:n muuttamisesta 862

Lakialoite 17/1997 vp (Markku Pohjo-
la /sd)

11) Lakialoite laiksi hiilivoimalaitoksen rakentamisesta „

Lakialoite 18/1997 vp (Mikko Elo /sd ym.)

12) Lakialoite laiksi tuloverolain 93 §:n muuttamisesta 870

Lakialoite 19/1997 vp (Olavi Ala-Nissi-
lä /kesk ym.)

13) Lakialoite laiksi työehtosopimus-
lain 7 §:n muuttamisesta 871

Lakialoite 20/1997 vp (Pekka Kuosma-
nen /kok ym.)

Mietintöjen pöydällepano

14) Puhemiesneuvoston ehdotus Edus-
kunnan kirjaston ohjesäännön muuttami-
sesta 873

Puhemiesneuvoston ehdotus 1/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 2/1997 vp

15) Hallituksen esitys kansaneläkelai-
toksen hoitamien etuuslakien muutoksen-
hakua, itseoikaisua, päätöksen poistami-
sta ja virheen korjaamista koskevien sään-
nösten muuttamisesta „

Hallituksen esitys 7/1997 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 5/
1997 vp

Puhetta johtaa puhemies Uosukainen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi en-
simmäinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat
Andersson C., Biaudet, Brax, Dromberg, Fila-
tov, Halonen, Hämäläinen, Jaakonsaari, Juhanta-
lo, Jääskeläinen, Kallis, Kanerva I., Karpio,
Krohn, Kukkonen J., Laakso, Lax, Lindroos,
Lipponen, Markkula M., Markkula-Kivisilta,

Mönkäre, Niinistö, Norrback, Nurmi, Partanen,
Perho, Pietikäinen M., Pietikäinen S., Puisto,
Ranta-Muotio, Rehula, Rinne, Roos, Sasi, Si-
mes, Skinnari, Soininvaara, Taina, Tennilä, Tiuri,
Tuomioja, Viitamies, Virtanen ja Wahlström.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat ensim-
mäinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat Ranta-
Muotio, Rinne, Viitamies, Jaakonsaari, Kar-
pio ja Dromberg.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat
tämä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat
C. Andersson, Filatov, Laakso, Lipponen, Ni-
nistö, Norrback ja Taina sekä yksityisasioiden
vuoksi edustajat Biaudet, Dromberg, Jääskeläi-
nen, Kallis, Karpio, Lindroos, Partanen, Perho,
Roos, Sasi ja Tuomioja sekä

tämä ja huomisesta päivästä sairauden vuoksi
edustajat Juhantalo ja Rehula, virkatehtävien
vuoksi ed. Mönkäre sekä yksityisasioiden vuoksi
edustajat I. Kanerva, M. Markkula, M. Pietikäi-
nen, Puisto, Siimes, Skinnari ja Soininvaara.

Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 1996

P u h e m i e s : Ilmoitetaan, että kirjelmän
ohella maaliskuun 6 päivästä 1997 on eduskun-
nalle, talousvaliokunnalle osoitettuna, saapunut
eduskunnan pankkivaltuuston kertomus vuodel-
ta 1996 (K 1/1997 vp). Tämä kertomus on nyt
saatettu eduskunnan tietoon jakamalla se edus-
tajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Hallituksen esitys Arabiemiraattien liiton kansa-
sa tehdyn sijoitusten edistämistä ja molempinpuo-
lista suojaamista koskevan sopimuksen eräiden
määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys 1/1997 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 1/1997 vp

P u h e m i e s : Ensin sallitaan keskustelu
asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päte-

tään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Hallituksen esitys Kuwaitin kanssa tehdyn sijoitusten edistämistä ja suojelemista koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys 2/1997 vp
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö 2/1997 vp

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Hallituksen esitys laeiksi alkoholilain 3 ja 60 §:n ja vuoden 1968 alkoholilain 93 §:n sekä alkoholi- ja alkoholijuomaverosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 3/1997 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 2/1997 vp

Puhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. Hyssälä: Arvoisa rouva puhemies! Pyydän tässä yhteydessä kiinnittämään huomiota valiokunnan mietintöön, jossa todetaan, että ennalta ehkäisevään työhön pitäisi kiinnittää riittävää huomiota, koska siten saataisiin haittavaikutuksia parhaiten estettyä. Valitettavasti määrärahat juuri tätä työtä varten ovat viime vuosina olleet niukanlaisia ja seuraukset ovat myös sitä kautta tuhoisia. Uusimman tilaston mukaan joka kymmenennen neuvolaikäisen lapsen perheessä on päihdeongelmia ja sitä myötä mielenterveysongelmia saattaa olla ja myös perheväkivaltaa. Uusimpien koululaisnuorisotutkimusten mukaan alkoholinkäyttö, huumeet ja sekakäyttö on räjähdysmäisesti, jopa voi sanoa, lisääntynyt eräissä nuorison alakulttuureissa ja eräissä osissa nuorisoomme, joten ennalta ehkäisevään työhön ja yhteistyöhön eri viranomaisten välillä tulee kiinnittää entistä suurempaa huomiota. Toivon, että valiokunnan mietintö tältä osin otetaan hyvin vakavasti.

Ed. Kankaanmäki: Arvoisa puhemies! Viime vaalikaudella alkoholilakia uudistettiin mittavasti. Erityisenä syynä oli ensin Euroopan talousalue ja sen jälkeen Euroopan unionin jäsenyys, jotka edellyttivät siirtymistä eurooppalaisempaan alkoholipolitiikkaan kuin Suomessa ja muissa Pohjoismaissa oli siihen asti harjoitettu. Lainsäädännön uudistamisen yhteydessä purettiin monopolia voimakkaasti niin, että meille jäi vain vähittäismyyntimonopoli, joka sekini nyt on ainakin Ruotsin kehityksen valossa uhattuna.

Kehitys alkoholipolitiikan osalta on johtanut siihen, että kulutus on kasvanut, kun se viimeisinä vuosina ennen näitä muutoksia aleni jatkuvasti. Tilastoitu kulutus on pysynyt suurin piirtein ennallaan tai hieman viime aikoina kasvanut ja tilastoimaton on tullut siihen päälle niin, että

kokonaiskulutus on varsin korkealla tasolla ja kasvussa edelleen.

Uudesta alkoholilaista on jo jonkin verran kokemuksia, ja niitten kokemusten pohjalta ilmeisesti hallituskin on siihen esitykseen lähtenyt, joka on nyt kolmannessa käsittelyssä täällä. Hallitus esittää alkoholilain 3 ja 60 §:n muuttamista ja vanhan lain 93 §:n muuttamista ja alkoholijuomaverosta annetun lain muuttamista. En puutu 3 §:n muuttamiseen, mutta muutaman ajatuksen toteen 60 §:n muuttamisesta, jolla oikeaan suuntaan viedään sitä, että julkisella paikalla tapahtuva alkoholin nauttiminen kävisi entistä hankalammaksi tai siihen voitaisiin puuttua.

Tämä on siis oikeaan suuntaan menevä muutos, mutta mielestäni tämä on kuitenkin riittämätön. Olen jättänyt 26 päivänä syyskuuta 95 päivätyn lakialoitteen alkoholilain 58 §:n muuttamisesta juuri siten, että julkisilla paikoilla tapahtuva alkoholin nauttiminen kiellettäisiin lain perusteella eli palattaisiin siihen aikaan tältä osin, mikä oli ennen tätä lainmuutosta. Hallitus on kuitenkin lähtenyt 60 §:n muuttamisen tielle, ja se on oikea suunta, mutta se ei selkeytä tätä tilannetta läheskään riittävästi.

Tosiasia on, että kun alkoholin nauttiminen julkisilla paikoilla tuli sallituksi, tästä on aiheutunut ongelmia, häiriöitä ja hyvin ikäviäkin näkymiä suomalaiseen katuelämään, puistoihin ja muualle. Erityisesti toissa kesänä, kun oli kaunis, aurinkoinen kesä, nämä ongelmat tulivat kärkevästi näkyviin. Viime kesä oli sateinen ja kylmä ja ulkona oleminen muutoinkin oli vähäisempää ja tämä ongelma ei noussut esille. Me toivomme tietysti kaikki, että ensi kesä jälleen olisi ja seuraavatkin kesät olisivat hyvin kauniita ja lämpimiä, mukavia ulkoiluilmoja riittäisi, jolloin taas, jos näin on eli jos toiveemme tältä osin toteutuu, jälleen varmasti törmäämme siihen tilanteeseen, johon törmäsimme vajaa kaksi vuotta sitten eli julkisilla paikoilla tapahtuvan alkoholinkäytön aiheuttamaan häiriöön ja ikäviin ilmiöihin.

Tämän poistamiseksi olisi syytä nimenomaan alkoholilain 58 §:ää muuttaa, palata siis siihen lainsäädäntöön, joka oli aiemmin voimassa.

Uudesta alkoholilaista tehtiin puitelaki. Se jätti yksityiskohtaisten määräysten antamisen alemman asteisten säädösten varaan. Näin oletettiin asian säilyvän kohtuullisella tasolla eikä nauttimista ulkona julkisilla paikoilla kielletty lailla, vaan se jätettiin kunnallisten järjestyssääntöjen varaan. Useimmissa kunnissa ja kaupungeissa ei kuitenkaan ole tällaisia järjestyssääntö-määräyksiä. Kuntalaisten ja ennen kaikkea mat-

kailijoiden kannalta järjestyssäännön määräysten tunteminen on lähes mahdotonta. Saattaa olla yksittäistapauksissa epäselvää, onko kielto jollakin alueella voimassa vai ei. Tämän johdosta on perusteltua säätää tästä asiasta kattavasti lailla eli yleinen lakiin perustuva kielto. Tämä siis johtaisi siihen, että kaikissa kunnissa olisi samat määräykset voimassa, jolloin kukin matkailija ja muu tietäisi, että julkisella paikalla alkoholin nauttiminen ei ole sallittua. Hallituksen nyt käsittelyssä oleva esitys ei tätä merkitse, vaan antaa tietysti poliisille oikeuksia ottaa alkoholijuomia pois, mutta ei kuitenkaan yhtenäistä tilannetta, niin kuin olisi syytä.

Alkoholin nauttiminen vapaasti julkisilla paikoilla on suurkäyttäjien ohella lisännyt myös nuorten häiriökäyttäytymistä, ja se on koettu monessa paikassa myös yleisen turvattomuuden lisääntymisenä. Varmasti tämä on osaltaan lisännyt myös alkoholin kokonaiskulutusta ja yhteiskunnalle aiheutuvia kustannuksia. Erityisesti esimerkiksi ulkomaisten matkailijoiden puolelta on tullut ihmettelyä siitä, että Suomessa tällaista elämänmuotoa sallitaan, eli tietyt rajat on syytä olla ja asettaa. Siksi hallituksen olisi tullut jo tähän esitykseen sisällyttää tuo 58 §:n muutos.

Näin ei kuitenkaan ole tapahtunut, eikä sosiaali- ja terveystoimikunta ole tätä lakialoitteeseen ottanut käsittelyyn, tavallaan ei ole voinutkaan, koska pykälä ei ole auki, mutta hallituksen olisi tullut tämä asia hoitaa kuntoon. En usko, että tämä muutos, joka nyt on menossa läpi, tilannetta korjaisi riittävästi.

Arvoisa puhemies! Näillä perusteilla ehdotan, että eduskunta lausuu, hyväksyessään tämän lakiesityksen mietinnön mukaisena, seuraavaa:

”Eduskunta edellyttää, että hallitus valmistee esityksen säännösten muuttamiseksi niin, että alkoholijuomien nauttiminen kielletään julkisilla paikoilla yhtenäisesti koko maassa.”

Ed. B r y g g a r e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kankaanniemi piti hyvin perustellun puheenvuoron siitä, miten alkoholin väärinkäyttö tai käyttö yleensä on lisääntynyt ja nimenomaan juopottelu ja juopottelusta aiheutunut häiritsevä käyttäytyminen lisääntynyt. En kumminkaan usko, että tällaisella yhtenäisellä lainsäädännöllä pystytään estämään esimerkiksi toukokuun 1 päivän joskus hieman kohtuutonkin ilonpito. En ole sitä mieltä, että Suomessa tulisi kehittää sen tyyppistä lainsäädäntöä, jota ei voida käytännössä toteuttaa. Nykyäänhan kuitenkin jokaisella kunnalla on varaa jo, niin kuin

täällä ed. Kankaanniemi sanoi, järjestyssäännöksen huolehtia siitä, että häiritsevä käyttäytymisen voidaan estää. Minun mielestäni se on riittävä toimi, mutta olen aivan samaa mieltä siitä, että tämä ongelma on lisääntymässä ja siihen tulee puuttua. Tänäänkin tulee toinen ponsi varmasti, jonka ympäriltä voimme pohtia, millä tavoin sivistämistä ja muita keinoja voitaisiin harjoittaa, sillä alkoholi on yksi kansamme suurimpia ongelmia.

Ed. K e k k o n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Olen ed. Bryggaren kanssa hyvin samaa mieltä siitä, että alkoholi on yksi suurimmista ongelmista tällä hetkellä, kun ajattelemme nuorisoa, mutta reitti, jolla tätä ongelmaa aiottaisiin hoitaa, siis palaaminen kieltojen tielle, lienee mahdoton. Meillä on kokemusta jo kieltomentaliteetista. Itse asiassa meidän alkoholikulttuurimme on muovautunut mitä suurimmassa määrin hyvin pitkään jatkuneen kieltolain takia.

Tällä hetkellä me elämme kahta alkoholikulttuuria ikään kuin rinnan, sitä kulttuuria, jossa otetaan vähän ja terävää, ja sitten sitä, jossa otetaan paljon ja loivaa. Siis se kulttuuri, jossa pullo on pöydänjalan vieressä, ja se kulttuuri, jossa töiden jälkeen mennään publiin, kulkevat ikään kuin rinta rinnan tällä hetkellä. Jos me kiellämme tämän toisen puolen, me palaamme sen kaltaiseen huumavaan alkoholikulttuuriin, synkkämieliseen suomalaiseen alkoholikulttuuriin, siihen terävien nauttimiseen, jonka seurauksena muun muassa väkivaltarikosten määrät olivat niin suuret kuin ne olivat kieltolain aikana, ja se olisi todella mittava askel taaksepäin.

Arvoisa rouva puhemies! Minä ymmärrän kuitenkin ed. Kankaanniemen huolen ja kaikkien niiden huolen, jotka ajattelevat alkoholista sillä tavalla, että se on suuri pulma tällä hetkellä. Asennetasolla sanoisin, että yksi tärkeä tekijä on myös se, että me suhtaudumme hiukan liian hyväntahtoisella huvittuneisuudella siihen, mitä alkoholirintamalla tapahtuu.

Edustajat Ranta-Muotio ja Rinne merkitään läsnä oleviksi.

Ed. K a n k a a n n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä ymmärrän, että aiemminkin kun alkoholin julkisella paikalla nauttimisen kieltä oli voimassa, poliisiviran-

omaiset suhtautuivat aika lievästi esimerkiksi vappuna nuorten ja kaikkien muidenkin käyttäytymiseen, enkä halua sellaista, että tässä mentäisiin mihinkään järjettömään kohtuuttomuuteen. Mutta en pidä ihan kohtuullisena sitäkään, että jossakin Kirkkopuistossa voivat kaverit muovikassiansa kanssa kulkea eikä siihen voida puuttua, ja toisaalta jokaisessa kunnassa on vähän minkälaiset säädökset tahansa eli mitään yhteistä käytäntöä ei ole. Kyllä minusta sivistynyt yhteiskunta asettaa myös tällaisissa asioissa joitakin rajoja, jotka ovat yleisiä ja yhtäläisiä kaikilla paikkakunnilla. Tässä mielessä kyllä kovastikin ihmettelen puhetta jostakin kieltolakimentaliteetista. Ei tässä siitä ole ollenkaan kysymys vaan normaalista terveestä raittiista ja kauniista arvoista edistävästä ja toteuttavasta mallista.

Tästä on tässä kysymys, eikä tämän nähdäkseeni tarvitse johtaa, esimerkiksi siihen, ettei jossakin saarella tai rannalla voi olla jotakin nautintoaineita mukana. Minäkin olen lieventänyt kantani ehkä sitten sen verran, että hyväksyn tällaisen nykyaikaisen käyttäytymisen, mutta kaikki tietävät, että toissa kesänä esimerkiksi oli todella häpeällistä Suomelle, että meillä oli tällaista käytöstä kuin oli. Poliisit siihen puuttuivat monella tavalla vetoamalla myös, että tähän puututtaisiin lainsäädännön kautta.

Ed. A l a r a n t a : Arvoisa puhemies! Eilisen, keskiviikon, Iltalehdessä on viimeisin julkinen hätähuuto nopeasti lisääntyneen lasten ja nuorten alkoholin humalahakuisen käytön murheellisista seurauksista. Siellä otsikoidaan näin: ”Miksi kukaan ei auta, kyselevät lapsijuoppojen vanhemmat ahdistuneina ja toivottomina.” Mannerheimin Lastensuojeluliitto on järjestänyt tällä viikolla ns. kuumen linjan kanavoimaan tätä vanhempien hätää. Meillä kansanedustajilla on osavastuu tästä tilanteesta, ja siksi ehdotan, että eduskunta hyväksyisi seuraavan perustelulausuman, joka on edustajille jaettu pöydille:

”Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy nopeasti toimenpiteisiin lasten ja nuorten lisääntyneen alkoholin käytön vähentämiseksi.”

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Kun alkoholilakia käsiteltiin viime eduskunnan aikana, niin jos oikein olemme totuudessa, se käsitteily oli niin sekavaa ja tunnepohjaista, kuten tavallista silloin kun puhutaan alkoholilaista, että suuri osa oli hämmennyksissä tässä salissa. Aina-kin minä itse jossakin tapauksessa äänestin täy-

sin päinvastoin kuin olin tarkoittanut. Täällä oli monia vastalauseita, esityksiä, muutoksia. Ei niistä — en nyt kehtaa sanoa sitä vanhanaikaista, että mikä — ottanut selvää, ei oikein ottanut selvää kukaan, mitä niillä pykäläkohdilla tarkoitettiin. En minä sitä, mitä äänestin, sen äänestin ja sillä siisti. Kyllä miehen ja naisen täytyy tietää, mitä äänestää, taikka sitten menee puhelinkoppiin. Yksi mahdollisuus on tietenkin semmoinen. Joka tapauksessa lakiin tuli huomattavan paljon sellaisia virheitä, että se pitäisi mennä hallituksen taholta uudelleen läpi pykälä pykälältä ja katsoa, missä tuli virheitä. Tunnustetaan selvästi, että niitä tuli, ja sillä siisti.

Yksi asia oli juuri, että sellainen säädös poistettiin, joka kielsi alkoholin nauttimisen julkisella paikalla, ja nyt ollaan todella erikoisessa tilanteessa. Ei ole yleistä lakia, joka kieltää sen. Joillakin paikkakunnilla kunnallisissa järjestyssäännöissä on tämä kielletty, ja korkein hallinto-oikeus, jos nyt sitten en ole nähnyt unta vaan olen oikeissa muistikuvissa, on eräässä päätöksessään katsonut, että kunnallisen järjestyssäännön kiello alkoholin nauttimisesta yleisellä paikalla ei ole lainvoimainen, koska se on yleisellä lailla kumottu, nimenomaan alkoholilailla.

Sen vuoksi olemme jossakin vaiheessa pakotettuja ottamaan alkoholilaki uudelleen käsittelyyn ja tekemään siltä pohjalta päätökset. Henkilökohtaisesti olen sitä mieltä, että yleinen kiello alkoholin nauttimisesta julkisella paikalla tulisi saattaa uudelleen voimaan. Kyllä tässä maailmassa on paikkoja, missä ryyppäillä, mutta tätä käytetään väärin ja pelotellaan ihmisiä ja aiheutetaan pahennusta ihan keskivertokansalaisen ajatuksella ja tunteella ajateltuna. (Ed. Gustafsson: Mikä on keskiverokansalainen?) — No, se olen suunnilleen minä tai ed. Gustafsson, tai sitten siinä välissä, ed. Gustafssonin ja minun välissä. En sano, kumpi on kumpakaan puolta, mutta eikö ed. Gustafsson olekin vähän samaan mieltä? (Ed. Gustafsson: Se oli hyvä vastaus!) — Kyllä, ed. Gustafssonille täytyy aina antaa hyviä vastauksia.

Siis tämä oli se asia, josta olen aikaisemminkin puhunut, ja totesin sen vielä uudelleen. Ei laki voi olla suomalaisessa yhteiskunnassa Lapualla erilainen kuin se on Pihtiputaalla ja päinvastoin. Kyllä lain pitää olla suunnilleen samanlainen koko maassa. Me olemme niin pieni maa, että täällä pitää olla samanlaiset säännökset joka paikassa.

Toinen asia oli sitten se, että myynnissä sallitaan yli 60-prosenttinen alkoholi. Se on vaarallis-

ta. Lapset ja nuoret, jotka saavat sitä käsiinsä, laittavat sinne pikkuisen jotakin salmiakkia mukaan hieman, niin se tuntuu mukavan tuntukselta, mutta kyllä me vanhat jermut tiedämme, mitä se on, kun 80-prosenttista viinaa salmiakilla hiukan maustettuna vetäistään pullo yhtäkkiä. Henki siinä lähtee huomaamatta; se on tällä tavalla. Siinä mielessä, jos nyt sitten Euroopan unioni kaikessa viisaudessaan tämänkin säättää, että meidän on pakko antaa alkoholiliikkeistä ulos yli 60-prosenttista alkoholia, niin eihän sille mitään mahda, mutta se on aivan tarpeetonta. Kyllä tavallisesta Koskenkorvasta, kun tiuhaan ottaa, pääsee riittävään känniin. 60-prosenttinen Absolut Vodka ja kaikki, mikä siitä menee yli, on tarpeetonta.

Rouva puhemies! Ed. Alaranta teki tavanomaisen ponnen, mitä täällä aina tehdään. Kaikissa alkoholilain käsittelyissä on joku kantanut huolta lapsista ja nuorista, ja se on aivan oikein. Varmasti minä äänestän ehdotuksen puolesta, mutta kyllä hiukan kyllästyttävät tästä asiasta nämä ainaiset ponnet, joita täällä tehdään sillä tavalla, että saataisiin omatunto siunattua, mutta mitään konkreettista emme pysty asian hyväksi tekemään emmekä saamaan aikaan. Ei ole muuta saatu vuosien aikana aikaan kuin nämä ponnet. Sen vuoksi niitä on vähän rasittava kyllä hyväksyä.

Loppujen lopuksi, rouva puhemies, totean kuitenkin suomalaisesta nuorisosta, että kyllä hän ne nuoret Helsingin Taiteiden yössä, vappuna ja juhannuksena ja kun on Virtain joku musiikkitapahtuma, ottavat rankasti viinaa, se on ihan selvä asia. Mutta kun katselee suomalaista nuorisoa noin yleisesti, ettei aina ajatella kaikkein pahinta, ei se vielä täysin rapajuoppoa kyllä ole. Kyllä he normaalissa elämässä osaavat viinaa ottaa, suurin osa, 90 prosenttia, ihan asiallisesti. Isoina pyhinä sitten sorrutaan ehkä kokemattomuuttaan mahdollittamaan ottamiseen. Kun tuolla kaduilla kävelee missä hyvänsä, rautatieasemalla, linja-autoasemalla, normaalina päivänä, ei siellä kovin paljon juopuneita vastaan tule, ettei tämä maailma nyt ihan mahdollon vielä ole sentään.

Uskallan nyt tämän näkemykseni sanoa vähän vastakkaisesti, mutta pakkohan sitä on äänestää ponnen puolesta, muutenhan tekee sivistymättömäksi itsensä. Samalla tavalla äänestän ed. Kankaanniemen populistisen esityksen pohjalta, joka tässä tapauksessa on aivan oikein ja hyvä. Toisin sanoen palautetaan asia sille kohdalle kuin se oli aikaisemman alkoholilain aikana, korjataan se

virhe, mikä täällä hämmennyksissä viime hallituksen ja eduskunnan aikana tehtiin.

Ed. Viitamies merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Viitanen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta on aika harmillista kuulla, että se kehitys, joka mielestäni on oikean suuntaista, onkin ed. Aittoniemen mielestä pelkästään hämmennyksissä syntynyt erehdys. Nimittäin elämme kuitenkin tätä päivää, 90-luvun loppupuolta, ja mielestäni voisimme todella siirtyä hieman vapaamielisempään käytäntöön.

Sekä edustajat Kankaanniemi että Aittoniemi toivat puheissaan pelkkiä negatiivisia asioita esiin julkisesta alkoholinkäytöstä. Itse tamperealaisena, samoin kuin ed. Aittoniemi, vain ajatella, että olisi oikein mukavaa mennä Tammerkosken rannalle, levittää viltti, syödä eväitä ja ottaa vaikka lasillinen valkoviiniä. En minä näe sitä kovinkaan pahan asiana.

Ed. Aittoniemelle haluaisin vielä sen todeta, kun nuoret ilmeisesti tämän lainsäädännön takia naukkailevat hyvin väkevää salmiakkikossua, että yleensä nämä naukkailut edelleenkin suoritetaan metsässä, ei julkisella paikalla vaan metsässä piilossa, ja sitten mennään vasta julkiselle paikalle.

Ed. Kekkosen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yksi syy puheenvuoropyyntöni oli se, että en muista juurikaan olleeni samaa mieltä ed. Aittoniemen kanssa, mutta kun hän nyt sanoi, että häntä hämättävät nämä ainaiset ponnet, niin minun on aivan pakko olla samaa mieltä ed. Aittoniemen kanssa. Nimittäin niin ne minuakin hämättävät. Tämä on todella niin iso ja vakava asia, että tästä ei pitäisi tehdä tällaista ponsileikittelyä, josta tulee tällaisen loputtoman puhumisen, loputtoman äänestämisen ralli, joka jatkuu valtiopäiviltä toisille ja jonka lopputulos, aivan niin kuin ed. Aittoniemi totesi, ei itse asiassa ole minkään äänestyksen jälkeen muunlainen, kuin mikä asiantila on ollut aikaisemmin.

Arvoisa rouva puhemies! Toistan sen, että suuri vastuu näissä kysymyksissä ei hoidu sillä, teemmekö järjestyssääntöjä ja lakeja, vaan suuri vastuu on kodeilla ja suuri vastuu on kouluilla. Kun täällä on puhuttu turvallisuuspolitiikasta, niin kyllä suuri vastuu on myös armeijalla tässä suhteessa.

Arvoisa rouva puhemies! Ed. Aittoniemen letkautus ainaisista ponsista osui harvinaisen oikeaan tällä kertaa.

Ed. Kemppainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kekkosen vastauspuheenvuorosta voisi sanoa, että armeijako tulee pitämään järjestystä, että alkoholia nautitaan oikein. Mielestäni, päinvastoin kuin ed. Aittoniemi sanoi, ei ed. Kankaanniemen ponsiesitys ole populistinen. Meillä oli hyvä käytäntö, lainsäädäntö toimi aikaisemmin hyvin, ei aiheuttanut kenellekään häiriötä, sitä voitiin noudattaa, ja poliisi pystyi vetämään linjan sen osalta hyvin kunnolliseksi. Olen samaa mieltä kuin monet, että laista poistaminen tapahtui ilman riittävästi perustelua. Tämänkin lain voimassaoloaikana pystyttiin noudattamaan oikeaa käytäntöä siinä, minkälainen alkoholinkäyttö katsottiin häiritseväksi jne. Minusta se ei ollut populistista. Lailla oltiin omiaan viestittämään kansalaisille siitä, että alkoholinkäyttö häiritsevässä mielessä julkisesti ei ollut suotavaa. Ei se kuitenkaan ketään estänyt käyttämästä alkoholia.

Ed. Väistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen sääntöasiassa ed. Aittoniemen kannalla. Kyllä yhteiset pelisäännöt ja rajat ovat sitä varten, että ne antavat myös suojaa ja ohjaavat. Mielestäni erityistä ohjausta ja rajoja tarvitsivat nuoret, lapset.

Kun ed. Aittoniemi totesi, että meillä kuitenkin pääsääntöisesti nuoriso on ihan kunnollista joukkoa, näin varmasti on, ja se on hyvä asia, mutta se, mitä on tapahtumassa, on hyvin nopea muutos ja huonompaan suuntaan. Jos ed. Aittoniemi liikkuu, niin kuin me useimmat muutkin liikumme, esimerkiksi Rautatieaseman vaiheilla keskellä viikkoa arkipäivisin, niin ehkä se antaa vähän vääristyneen kuvan. Kaikkein pulmallisinta, ikävintä ja murheellisintahan juomatapojen muutoksessa ja entistä nuorempien lasten tapojen muutoksessa on se, että humalahakuisuutta on erityisesti viikonloppuisin. Kun meillä on ongelmia, niin kuin hyvin tiedämme, myös vanhempien osalta. Perheissä, joiden vastuuta tietysti pitäisi koko ajan korostaa, ei itsekään oikein tiedetä, miten pitää olla ja elää, ei ole rajoja, mitä siirretään tai annetaan lapsille ja nuorille, joten kyllä tilanne on aika huolestuttava.

Ponsilla tilanne ei varmaan korjaannu, vaan kyllä tässä tarvittaisiin yleistä ryhdistäytymistä koko yhteiskunnassa.

Ed. Saarnio (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Aittoniemen puheen johdossa siinä vaiheessa, kun hän kiitti nuorisoomme. Minusta tällainen kannustus on paikallaan, todella havaita se, että häiriökäyttäytyminen koskee kuitenkin vain hyvin pientä osaa, tosin aika näkyvää osaa, nuorisostamme.

Luulen kuitenkin, että lakia muuttamalla tilannetta ei pystytä muuttamaan. Muistuttaisin siitä, että poliisilla on jo nykyisen lainsäädännön puitteissa mahdollisuus puuttua häiritsevään alkoholin käyttämiseen. Se, mikä sitten tulkitaan häiritseväksi käyttäytymiseksi, on minusta kyllä poliisitoimen keskuudessa pohdittava. Minä niin kuin ed. Viitanenkin olen sitä mieltä, että on joskus varmasti ihan mukavaa nurmikolle levittää viltti ja juoda vasemmistolaiseen tapaan punaviiniä.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Kyllä minä ed. Kekkonen kanssa joskus muulloinkin olen ollut samaa mieltä, ei siinä mitään, ja nytkin ollaan. On tavallaan vastuun pakoilua mennä ponsien taakse. Ed. Alarantaa en tässä osoita sormellani, hän on vastuuntuntoinen ihminen varmasti ja tarkoittaa juuri sitä, mitä esitti.

Mitä tulee ed. Viitasen näkemyksiin, niin te ette ollut viime eduskunnan aikana täällä käsittelemässä asiaa, jos oikein muistan, ettekä yhtään tiedä siitä hämmennyksestä, joka oli suurin hämmennys tässä salissa äänestyskäyttäytymisten ym. suhteen, mikä täällä on varmasti koskaan, ainakaan minun aikani ollut. Niin sekavaa käsittelyä oli silloin.

Mitä tulee ed. Viitasen piknikiin, niin minun ajatukseni etenivät jo hyvin pitkälle asiassa siitä, mitä ed. Viitanen sanoi, mutta ei tämä piknik kyllä liittynyt tähän asiaan ollenkaan.

Kysymys on siitä, että pitää saada ihmisille, joita on moninaisia: vanhoja, sairaita, hyvin pelokkaita, yleinen katukuva Suomessa kohtuullisen turvalliseksi. Se on juuri kiinni siitä, sallitaanko remennellä viinapullojensa kanssa pitkien puistoja ja muita. Kyllä viinaa ehtii ottaa. Varmasti löytää sellaisen paikan, että hyvin lyhyessä ajassa pahennusta herättämättä pystyy ottamaan itsensä umpikänniin. Näin olen asian arvioinut.

Ed. Pehkonen: Arvoisa puhemies! Ovatko ponnet populismia vai ei, en tiedä, mutta tarpeellisia ne kuitenkin ovat.

Kannatan ed. Kankaanniemen ja ed. Alarannan tekemiä ehdotuksia.

Ed. Kankaanniemen ponsi selkeyttää selvästi tilannetta koko maassa nimenomaan puistokulttuurissa. Holhoaminen on paikallaan muiden kanssaihminen takia.

Ed. Alarannan ponsi taas selvästi vastaa monien huoltajien hätähuutoon nuorten ja alaikäisten puolesta.

Ed. Huotari: Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta on käsitellyt lakimuutoksen ja todennut mietinnössään, että terveysvalistuksessa on työterveyshuollon ja opetustoimen ohella kodeilla merkittävä tehtävä. Erityisesti nuorison alkoholikäyttäytyminen ja humalahakuinen juominen on lisääntynyt, ja kotien, koulujen ja terveyskasvatuksen yhteistyötä korostetaan voimakkaasti. Nämä ovat ihan hyviä kommentteja, ja varmasti paikallisilla keinoilla asiat parhaiten järjestyvät. Lakihan ei takaisi sitä, etteikö tätä tapahtuisi yhä edelleen julkisilla paikoilla, jos meillä ei ole sellaisia voimia, jotka nämä henkilöt poistaisivat, ja paikkaa, minne heidät sitten säilöittäisiin kaikki. Tämä lakimuutos, jossa lisätään säännös, jonka mukaan poliisi voi järjestyksen säilyttämiseksi tai palauttamiseksi ottaa henkilön hallussa olevat alkoholijuomat, jos tämä nauttii alkoholijuoman julkisella paikalla, antaa paljon suuremmat mahdollisuudet poliisille käyttää järjestyksenpitoon toimenpiteitä. Se lieene riittävä vaihe tällä hetkellä.

Sitten lasten ja nuorten alkoholinkäyttö. Kaikki nuoret eivät suinkaan käytä alkoholia. Muun muassa Kainuussa on tehty sellainen koululaistutkimus, jonka mukaan on yli puolet sellaisia nuoria, jotka eivät käytä juurikaan alkoholia. Ongelma on se, että ne, jotka käyttävät, näkyvät ja kuuluvat voimakkaasti katukuvassa. Epäilenpä, että osa niistä, jotka näyttävät olevan humalassa katukuvassa, näyttelevät eli haluavat näyttää siltä, että olisivat kovia ja koviksia. Vältänpä, että ei nuorten alkoholinkäyttö ihan taida tämän päivän ongelma olla. Kyllä sitä on kautta vuosikymmenien ollut, kun kuuntelee vanhempien kertomuksia siitä, millaista ennen oli.

Olisin halunnut puuttua muutamiaan asiaan nimenomaan lasten ja nuorten alkoholinkäytöstä.

Kajaanissa avattiin viime syksynä uusi, monta miljoonaa maksanut nuorisotila, jossa nuorisotyöntekijät olivat päättäneet, että sinne ei saa tulla päihtyneenä. Kävi niin, että monta viikkoa tämä nuorisotila oli täysin tyhjiillään. Kun selvi-

telttiin, miksi nuoret eivät sinne halua tulla, vaikka olivat monen sadan nuoren adressein sitä tilaa itselleen vaatineet, syy oli se, että kun kaverit eivät saa tulla sinne humalassa, niin hekään eivät voi tulla, vaan kavereiden kanssa pitää olla kartalla. Tilanne on nyt vähän parantunut, mutta tällainen joukkokäyttäytyminen on minusta ongelma ja se, että ne nuoret, jotka eivät halua käyttää alkoholia, joutuvat ikään kuin alkoholia käyttävien nuorten armoilla siirtymään sellaisiin paikkoihin, missä toiset haluavat olla. Alkoholia käyttävät nuoret määrittelevät ikään kuin sen normin, missä muut nuoret joutuvat olemaan.

Viimeksi tänään olen keskustellut Kajaanin poliisissa toimivan erään poliisin kanssa siitä, mitä tälle asialle voitaisiin tehdä. Meillä on siellä perusteilla työryhmä, jossa eri lapsi- ja nuorisjärjestöt sekä lapsi- ja nuorisotyötä tekevät järjestöt kokoontuvat. Yhdessä viranomaisten kanssa mietitään konkreettisia keinoja paikallisesti, mitä voitaisiin tehdä ja millä tavalla voidaan tukea niitä vanhempia, joilla tällä hetkellä ei ole keinoja tai voimavaroja siihen, että he jaksaisivat tarpeeksi tukea omia nuoriaan ja lapsiaan. Vanhempien vastuu kuitenkin täytyy tässä muistaa ja se, että tunnetaan vastuu nuorten asioista. Tähän eivät tietenkään auta mitkään moraalisaarnat ja se, että ruvetaan arvostelemaan. Tuen täytyy olla aivan toisenlainen.

Mutta se, mikä on ikävää, on se, että monet vanhemmat eivät halua myöntää, että heidän oma lapsensa käyttää alkoholia tai heidän oma lapsensa on joutumassa rikollisille teille, vaikka se on juuri ongelma, kun vanhemmat eivät tarpeeksi ajoissa puutu asiaan ja voi olla, että esimerkiksi pillereiden ja alkoholin yhteiskäyttö, joka nyt tuntuu muodostuvan yhä suuremmaksi ongelmaksi, pääsee niin pitkälle, että irti pääseminen tästä kierteestä on vaikeampaa. Nyt pitäisi saada siitä enemmän keskustelua aikaan, että vanhemmat olisivat enemmän kiinnostuneita siitä, mitä heidän lapsensa tekevät, ja pystyisivät lastensa kanssa keskustelemaan näistä asioista.

Kun täällä tuntuu olevan huolestuneita kansanedustajia enemmänkin, minä haastankin teidät, että jokainen omalla paikkakunnallanne kokoatte näitä järjestöjä ja mietitte yhdessä ihan konkreettisesti, mitä voidaan tehdä. Pönttöpuheita ja paikallaankin pidettyjä puheita on ollut jo ihan tarpeeksi. Nyt pitäisi tehdä ihan oikeita asioita.

Ed. R a s k (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Huotari minusta hyvin poh-

diskeli nuorten alkoholikäyttäytymistä ja sitä, kuinka siinä pitäisi tukea. Te sanoitte, että alkoholia käyttävät nuoret määrittelevät raittiiden nuorten elämäntyylin. Näin varmasti jossakin tapauksessa on. Silloin on ennen kaikkea kysymys nuoren itsetunnosta. Minä luulen, että juuri niiden nuorten, jotka eivät halua alkoholia käyttää, itsetunnon vahvistaminen on niin vanhempien kuin ennen kaikkea koulun tehtävä. Tässä työssä erityisesti tulisi tukea esimerkiksi koulu-terveydenhoitajia ja opettajia, jotta itsetuntokysymyksiin kiinnitettäisiin entistä enemmän huomiota.

Ed. P u h j o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Pyysin oikeastaan tämän puheenvuoron ed. Viitasen hieman kiihtyneeseen vastauspuheenvuoroon ed. Aittoniemen ja ed. Kaanniemen puheiden johdosta. Voi olla, että on mukavaa nurmikolla jotakin ottaa. En tiedä, onko se autuaallista. Itse mieluummin otan pöydän ääressä. Mutta se, moralisoidaanko vai ei alkoholinkäyttöä, on toinen asia.

Lähinnä puuttuisin siihen, että ei ihan vapaasti voi myöskään näitä alkoholimääräyksiä muuttaa. Meillä sairaalapuolella on nimittäin uusi ilmiö, jonka hoitohenkilökunta näkee aika huolestuttavana: Kolmekymppisiä, terveen oloisia miehiä tulee poliklinikalle, kupsahtavat siihen maksakoomassa, ovat viikon teholla ja kuolevat pois. Tämä alkoholin "kylmätuotteitten" lisääntyvä pois rahtaaminen on kyllä havaittu terveydenhuoltohenkilöstön piirissä. Siis liika tällainen vapaus ei ole hyvästä suomalaisessa tyyliissä käyttää alkoholia.

Ed. V i i t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen pahoillani, jos vaikutin kiihtyneeltä. Se ei ollut tarkoitukseni, mutta tyyliini kuuluu, että usein esitän asioita hyvin nopeaan tahtiin.

Ettei nyt sitten mitään väärinkäsityksiä synnyisi, en todellakaan ole sitä mieltä, ettei alkoholi tänä päivänä ole ongelma niin lapsille, nuorille kuin varttuneemmallekin väestösosalle. On käytetty hyviä puheenvuoroja, muun muassa ed. Huotari äsken, siitä mitä todella pitäisi tehdä.

Mutta minä kyseenalaistin sen, että jos me nyt kiellämme julkisella paikalla alkoholin nauttimisen lainsäädännöllä koko maan kohdalla, mahataakohan se olla minkään näköinen ratkaisu tähän ongelmaan, sillä useinhan kuitenkin on niin, että jos asiasta tehdään kielletty, sillä tavalla jonkinlainen tabu, emme koskaan opikaan sellaisille

tavoille, että jossakin määrin alkoholinkäyttö voi olla ihan hyväksyttävää ja normaalikin tapa. Emme varmasti tällä asenteella kuitenkaan sitä ruoki, että ihmiset entistä enemmän juopottelisivat ja käyttäytyisivät sopimattomasti ja häiriköisivät, vaan päinvastoin mielestäni mennään siihen suuntaan, että tehdään tästä asiasta jokapäiväisempää ja tavallisempaa. Ongelmakäyttö on erikseen, ja siihen täytyy puuttua, totta kai, tätä mieltä minä olen.

Ed. Joenpalo (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Olen pahoillani, että vastauspuheenvuoroni ei täytä aivan vastauspuheenvuoron muotovaatimusta, mutta kun ed. Huotari heitti haasteen meille edustajille siitä, että pitäisi jotakin tehdä tämän ongelman eteen, otin haasteen vastaan ja päätin kertoa, mitä me Forsan seudulla olemme tähän haasteeseen jo ehtineet vastata.

Siellä viiden kunnan neuvottelukunnassa, jossa on edustettuna kunnan poliittinen ja virkamiesjohto, keskusteltiin tästä asiasta juuri alkuvuodesta ja todettiin, että ongelma on niin vakava, sekä huume- ja alkoholiongelma nuorilla, että sen eteen on tehtävä jotakin, ei käskyin eikä kielloin vaan hyviä esimerkkejä palkkaamalla tähän projektiin. Olemme nyt palkkaamassa ammattiurheilijoita, joita siellä palloilijoissa, kiekkoilijoissa ja koripalloilijoissa on, esiintymään kouluissa ja päiväkodeissa ja kertomaan huumeitten ja päihteitten haitoista. Tällaiset reippaat nuoret miehet, kuin ed. Bryggare aikanaan oli, tekevät hyvän vaikutuksen nuorisoon, heidän tapansa tulla kertomaan, mistä on kyse tässä asiassa. Kehotan kaikkien muittenkin kuntienisiä samalla tavalla lähtemään liikkeelle, ei käskien, ei kieltäen vaan hyviä esimerkkejä kertoen.

Ed. Huotari (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä oli ed. Joenpalolta ihan hyvä vastaus siihen, mitä konkreettisia tavoitteita voisi olla. Minusta myös voisi kertoa lasten vanhemmille, mitä vaaroja on esimerkiksi lääkkeiden ja alkoholin yhteiskäytöstä, koska nyt on tiedossa, että esimerkiksi Diapam-nimistä lääkettä hyvin yleisesti käytetään, ja monet nuoret eivät varmastikaan tiedä, miten pahoja vaikutuksia tällä voisi olla.

Ed. Myllyniemi: Arvoisa puhemies! Taisi olla kaksi vuotta sitten, kun aloin saman tyyppisestä asiasta puhua. Niin lähellä sydäntä ja

niin paljon kokemusta on entisen työni suhteen ja nykyäänkin, että toivottavasti maltan puhua sen verran selvästi ja hitaasti, että saatte myös jonkin verran selvää minun puheestani.

On todellakin hämmästyttävää se, että muutama vuosi sitten samanaikaisesti samoina vuosina lopetettiin esimerkiksi kunnallisten alkoholitarastajien sivuvirat, niitä oli muutama sata kappaletta Suomenmaassa. Se maksoi 7 miljoonaa Suomen valtiolle. Minäkin olen ollut 38 vuotta sellaisessa virassa, 20 vuotta toisessa kunnassa ja 18 vuotta toisessa eli yhteensä 38 vuotta, joten oikein hyvin tunnen sen tehtävän. Kun olin rikospoliisin palveluksessa, sen vuoksi voi olla tuossa sivuvirassakin; järjestyspoliisihan teki sitä työtä jo muutenkin.

Joka tapauksessa silloin samaan aikaan keskiolutbaarit saivat olla auki 22:een saakka. Sitten aukioloajan takaraja yhtäkkiä poistettiin, saivat olla 12:een, jopa 1:een saakka. Sitten poistettiin julkisella paikalla nauttimisen kieltö. Ei ollut vaikea ennustaa, että tulee käymään niin kuin nyt käy. Minä ennustin sen tällä tavalla tapahtuvaksi enkä varmasti ollut ainoa. Nyt me olemme aika lailla huonolla jäljillä julkisilla paikoilla.

Nyt väitetään, että nykyajan ihmiset ja erikoisesti nuoret osaavat käyttää alkoholia jollakin tavalla paremmin kuin aikaisemmin. Minä väitän, että näin ei tapahdu. Meillä ei enää välitetä siitä, ei julkisessa paikassa välitetä siitä, jos nautitaan alkoholia niin rumasti kuin nyt tehdään.

En malta olla kertomatta esimerkkiä siitä. Joskus vuonna 62 Oulun kaupungissa Otto Karhin puistossa käveli helmikuussa kaksi poliisia, minä olin toinen, painoin 62 kiloa siihen aikaan. Kävelimme siinä 30 asteen pakkasessa, ja tuli kolmas henkilö samaan puistoon. Minä kysyin kaverilta, ei kai hän vain horjahtanut. Poliisimies sanoi siinä vieressä "kyllä". Me tämän juopon saimme juoksemalla kiinni parin kilometrin päästä. Siis silloin oli aivan erilainen kuri.

Jos me nyt samalla tavalla järjestystä pitäisimme kuin siihen aikaan, Helsingin kaupungissa olisi 100 000 juopumuspidätystä joka vuosi. Ei siis alkoholinkäyttö ole millään tavalla parantunut, vaan sen käytöstä ei enää välitetä, huonoista käytöstavoista. Samalla tavalla on myös pahoinpitelyrikosten suhteen. Ne eivät ole kovin merkittävästi nousseet, mutta niistä ei enää ilmoiteta poliisille. Ihan niin kuin vähän kuuluisi asiaan, että, kun vähän humalassa nuori tulee kotiin, miksei vanhempikin, nenä on vinossa. Ei sitä pidetä millään tavalla pahana. Se oli vielä 20 vuotta sitten aika lailla paha asia, kun sai sel-

käänsä taikka tuli pahoinpidellyksi kadulla. Mutta nyt sitäkään ei enää pidetä pahana. Tämä kaikki liittyy alkoholiin.

Minä en oikein ymmärrä sitä, ettei lakia pitäisi sillä tavalla muuttaa kuin se oli aikaisemmin. Siinä ei mitään uutta tule tapahtumaan, se oli kolme neljä vuotta sitten siinä muodossaan, mihin sitä nyt oltaisiin esittämässä — taikka mietinnössä ei olla enää tekemässä vaan ponsissa. Miksei voitaisi palata samaan? Poliisi osasi silloinkin. Oli ihan riittävä määrä humalaisia ja muuta tehtävää poliisilla. Ei se puutu jokaiseen nauttimiseen vaan silloin, jos se todellakin häiritsee ja on haitaksi. Mutta siellä taustalla on kuitenkin, että tämä on kiellettyä, tämä ei ole sallittua.

Niin kuin viime viikollakin sanoin, kun suomalaisilta jokin kielto poistetaan, suomalainen ymmärtää sen niinpäin, että nyt, kun se ei ole kiellettyä, se on sallittua, on oikeastaan suoraan suositeltavaa, että näin menetellään. Meillä on aivan hämmästyttävää tämä. Me emme ole vielä valmiita samanlaiseen alkoholipolitiikkaan kuin Keski- ja Etelä-Euroopassa. Kun me olemme olleet EU:ssa vähän pitemmän aikaa, voitaisiin hiljalleen mennä heidänkin tapaansa alkoholipolitiikassa. Onhan tietenkin aivan hullua yleisesti ottaen, että yleensä pitää kieltää missään se, että älä ryypää koskenkorvaa julkisella paikalla äläkä möykkää. Kai sen pitäisi olla jo kotona sanottuna ja koulussa opetettuna, että se tulisi ihan itsestään sisältä, että eihän tämän tyyppistä asiaa pitäisi todellakaan lailla kieltää. Mutta kun me emme vain osaa niin tehdä, pakko olisi palata entiseen käytökseen.

Vuonna 1975, kun olin viimeisen kerran järjestyspoliisin palveluksessa Oulun poliisilaitoksella komisariona, Oulussa oli 7 600 juopumuspidätystä. Se on kaikkien aikojen ennätys Oulussa. Nyt se on 3 600 tapausta tällä hetkellä ja humalaisia on varmasti paljon enemmän kuin aikaisemmin. Mutta niin kuin vielä toistan, niistä ei enää välitetä.

Jäi kertomatta siinä asiassa, millä tavalla nyt poliisi suhtautuu. Poliisi juoksi juoppoja kiinni 30 vuotta sitten, mutta nyt poliisi juoksee niitä juoppoja karkuun. Valitettavasti sillä tavalla käy, väistelee ja yrittää katsella jonnekin muualle, ettei tarvitsisi niitä ruvetaan halaamaan. Ei se niin hirvittävän hauskaa ole tuollaista hyvin epämiellyttävää nyyttiä ruveta käärimään johonkin muovin päälle ja kantaa sitten putkaan. Sitä vältetään ja varsinkin, kun eduskunta vielä on säättänyt sellaisen lain, että älkää puuttuko näihin asioihin. Poliisilaissa esimerkiksi sanotaan, että

ei saa puuttua; jos siellä kedolla nukut humalaisena tällä hetkellä, olet kuinka päissäsi tahansa, jollei turvallisuuden kannalta ole välttämätöntä viedä putkaan, siihen ei saa puuttua kerta kaikkiaan. Laki sanoo, että antaa minun nukkua tässä rauhassa. Ei siihen voi kerta kaikkiaan puuttua. Poliisilaissa se sanotaan, en nyt muista pykälää suoraan, mutta näin on eduskunta myös säättänyt. Sitten kun ensimmäinen kantelu tulee tämän tyyppisistä tapauksista, poliisi ei todellakaan kerää enää niitä pois. Siitä johtuu se tilanne, joka täällä on. Ei ole kunniaksi esimerkiksi Suomen pääkaupungissa Helsingissä, kun tulee kesä, katsoa, minkälaista elämää täällä vietetään kadulla.

Tämän vuoksi kannatan niin ed. Alarannan kuin ed. Kankaanniemen lisäyksiä perusteluihin. Ihmettelen muutenkin samaa kuin ed. Aittoniemi. — Yllättävästi me olemme silloin tällöin samaa mieltä ed. Aittoniemen kanssa, mutta aika usein me olemme eri mieltäkin. Ed. Aittoniemi on täällä ollut liian pitkään. Ehkä hän alkaa pehmentyä. — Ihmettelen siis, kuinka yleensä voidaan laittaa johonkin lakiin, että kaupungin järjestyssäännöllä voidaan kieltää sitä ja sitä. Se ei oikein tarkasti ottaen voi olla oikein. Seuraavaksihan voidaan menetellä sillä tavalla, että myös pahoinpitelyrikoksista lukee, että ne voidaan kaupungin järjestyssäännöllä kieltää, ei kielletä rikoslailta mutta ne voidaan kieltää kaupungin järjestyssäännöllä eri kaupungeissa, kuinka he haluavat, taikka verorikokset. Eihän se voi tällaiseen johtaa. Minä väitän myös, että jos ruvetaan katsomaan näitä pykäläiä kautta linjan, se ei voi olla ihan oikeaa lainsäädäntöä eikä missään tapauksessa voi olla oikein.

Tähän ei sovi tietenkään mikään hauskuus tässä asiassa, mutta saattaa jollekulle pikku kaljaveikolle käydä sillä tavalla, että hän jättää ryyppyn ottamatta sellaisessa kunnassa, jossa se olisi sallittukin. Siinä tulee vahinko hänelle näinkinpäin katsoen. Mutta ei voi sillä tavalla, että kun on pieniä kuntia esimerkiksi Oulun seudulla, jonka hyvin tunnen, se on Oulunsalossa kiellettyä, Kempeleessä sallittua, Oulussa kiellettyä. Eihän varsinkaan humalainen tiedä, mitä pitäisi tehdä tässä asiassa, kuinka pitäisi käyttäytyä.

Kun sanotaan, että häiritsevä käyttäytyminen nytkin olisi jo kiellettyä, humalaporukka lähinnä, kun poliisi tulee paikalle, katsoo, että poliisi häiritsee enemmän heitä kuin he häiritsevät yleensä ketään muita. Sen vuoksi aivan tuollainen selkeä sääntö, joka aikaisemmassa lainsäädännössä on ollut, pitäisi edelleenkin palauttaa.

Ihmettelen suuresti, että te aikaisemmat edustajat olette tällaisen hyväksyneet, mutta täällä kuulemma oli täysi hulina päällä — en tiedä, mistä se johtui — sitä lakia käsitellessä.

Ed. A l a - H a r j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Myllyniemelle vastauksena ensinnäkin alkoholilain käsittelystä, joka melkein kokonaan tehtiin sosiaali- ja terveystalokunnassa uudeksi: Siellä oli aikamoinen into vapautusmielessä, joten sosiaali- ja terveystalolitiset painoarvot, joita meidän piti korostaa, tahtoivat unohtua; alkoholi aina innostaa ihmisiä vähän ylilyönteihin.

Haluan ed. Myllyniemelle myös huomauttaa: Voiko makaavaa juopunutta arvioida etäältä? Missä menee raja heitteillejätön ja puuttumisen välillä? Mistä johtuu, että esimerkiksi putkakulemat ovat lisääntyneet niiden kohdalla, jotka humalaisina viedään putkaan? Minusta siinä on tapahtunut myös huonompaan suuntaan menoa, koska aikaisemmin enemmän tuotiin sairaaloiden ensiapupoliklinikoille ja yhteistyö poliisin ja terveydenhuollon kanssa oli läheisempää ja juoppojakin autettiin.

Vielä edellisiin puheenvuoroihin vastauksena totean, että täällä oli sellainen ilmapiiri, että ei ole nyt niin vaarallista, vaikka vähän nautiskeleekin jo nuorena alkoholia. Voi olla näin, mutta mitä nuorempana alkoholinkäytön aloittaa — eikä kukaan tiedä etukäteen, kenellä on taipumus jäädä alkoholista riippuvaiseksi, se voi tulla aika pienestäkin — ja mitä helpommin alkoholia saa, sitä herkemmin voi myös riippuvuus kehittyä jo alle 12-vuotiaille. Sen takia esimerkiksi voima on tietysti tärkeä, mutta vielä huomautan, että meillä on paljon sellaisia lapsia, jotka kadulla ovat, joiden vanhemmat ovat alkoholisteja eivätkä pysty huolehtimaan, joten heillekin pitäisi saada apua.

Ed. R a s k (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Myllyniemi sanoi, että meillä ei enää välitetä siitä, että alkoholia käytetään julkisesti, eikä pidetä pahana, että rettelöidään. Minusta se väite ei pidä paikkaansa. Mielestäni alkoholilakiin nyt tehtävä lisäsäännös siitä, että poliisi voi järjestyksen säilyttämiseksi ja palauttamiseksi ottaa henkilön hallussa olevat alkoholijuomat pois, mikäli kyseinen henkilö käyttäytyy häiritsevästi, on osoitus siitä, että nyt jonkinlaista välittämistä kuitenkin on havaittavissa.

Mutta ed. Myllyniemi totesi myös näin, että emme ole valmiita samanlaiseen alkoholipolitiikka-

kaan kuin Keski-Euroopassa. Siitä olen hänen kanssaan samaa mieltä. Luultavasti näin on. Luulen, että olemme menettämässä vähintäänkin yhden sukupolven vapautuvan viinan alttarille, koska viinan käyttö on Suomessa pitkään ollut tabu ja nyt, kun se on huomattavasti vapautunut, sitä ei oikein osata käyttää. Toivottavaa on, että nuoriso kuitenkin oppii käyttämään alkoholia niin, ettei siitä aiheudu liikaa haittoja.

Ed. B r y g g a r e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Myllyniemi käytti värikkääseen tapaansa hyvin asiallisen puheenvuoron ja puuttui aivan oikein siihen, miten poliisi on ollut viime vuosina voimaton.

Meillä Helsingissä todellakin kahtena viime vuonna ongelma on ollut aika hurja ja poliisin toivomuksesta järjestyssääntöön tuli muutos, jossa häiritsevä käyttäytyminen ja häiritsevä juominen kiellettiin. Poliisi oli nimenomaan sitä mieltä, että näin pystytään nuorten tai muuten sen tyyppinen juominen, joka yleisellä paikalla ei ole sopivaa, kieltämään. Mutta ongelma on todellakin se, että entistä sallivammaksi juominen on tullut, ja arvoisa puhemies, olen myös sitä mieltä, että suomalaisten juomistottumukset eivät valitettavasti ole kyllä näinä vuosina valtavasti muuttuneet. Meillä on vielä pitkä matka tyyliin, jossa hieman sivistyneemmin alkoholia käytettäisiin.

Tunsin pienen piston sydämessäni ed. Huotarin puheen takia, sillä kyllä liikunnallakin ja nimenomaan huippu-urheilulla on oma valitettava roolinsa nimenomaan siinä suhteessa, että nykyäänä, jos kunnnapalkinnoksi laitetaan olutölkkejä tai juhlitaan avoimesti television ääressä voittoa alkoholin voimalla, niin eihän se voi olla näin. Minusta on liikuntajärjestöjen ja toisaalta opetusministeriön tehtävä puuttua näihin selkeästi, sillä ei liikunta voi toimia niin, että sitä viedään eteenpäin alkoholin voimalla.

Ed. Jaakonsaari merkitään läsnä olevaksi.

Ed. M y l l y n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Harjalle: Näistä pohjalaisista ei kai kannata enempää ryhtyä väittelemään, mutta tosiasia on kuitenkin, että jos onnellisesti nukut puistossa ja poliisi käy herättämässä ja kysyy, eikös lähettäisi pois, niin sanotaan, että antaa hänen nukkua, hänellä ei ole mitään hätää, ja siihen hän jää. Ei tarvitse siinä mielessä

ruveta veikkailemaan, onko hän mahdollisesti myrkytystilassa. Tosiasia on kuitenkin ja valitettavaa, että poliisiputkassa aina silloin tällöin ihmisiä kuolee, mutta kuolee sairaalassakin jossakin määrin. Ei siinä mielessä voi sanoa, että tämä yhteistoiminta on pelannut sairaalan taholta erityisen hyvin. Joskus on valitettavasti vain käynyt niin, että poliisi on vienyt sairaalaan henkilön, joka on passitettu takaisin sinne putkatiiloihin. Mutta näitä erehdyksiä varmasti sattuu puolin ja toisin. Toivon yhteistoimintaa ja sitä, että se edelleen tulee hyvin jatkumaan.

En väittänyt tietenkään sitä, että tämä sali nyt olisi välinpitämätön asiassa. Onhan asia menossa parempaan suuntaan. Samalla tavalla se on parempaan suuntaan menossa, että kunnat panevat kieltoja, niin kuin Helsingin kaupungissa on tehty. Kyllä sillä järjestysäänöllä voi Helsingissä toimia todellakin aivan kohtuullisesti, mutta lähtökohtana pitäisi olla sen, että olisi samanlainen käytäntö koko maassa. Sitä minä olen tässä kaipaamassa. Kyllä Helsingin poliisi varmasti pystyy tämän asian hoitamaan.

Mutta muistutan, että Helsingin poliisilla oli 56 000 juopumispidätystä joskus takavuosina. Nyt taitaa olla 10 000 tai jotakin sitä määrää. Suomessa oli juopumuspäitäyksiä yksinään enemmän kuin kaikissa Pohjoismaissa yhteensä. Emme me ole parantaneet tapojamme niin paljon, ettemmekö voisi vähän nostaa näitä lukuja. Lähtökohtana on poliisilla aika pitkälle se, että hyvä poliisi tekee mahdollisimman vähän juopumispäitäyksiä, eikä se välttämättä tällä tavalla ole.

Ed. K u i s m a : Arvoisa puhemies! Minusta on ihan hyvä, että viinasta ja alkoholista puhutaan. Tietysti olisi vielä parempi, jos jotain tehtäisiinkin, mutta parempihan se on puhekin kuin hiljaisuus näin suuressa ongelmassa. En minä siinä mielessä tuomitse puheita. Kyllä minusta paljon enemmänkin voisi puhua. Ei tämä minusta ole ensisijaisesti mikään poliisiasia. Tämä on suuri kansanterveydellinen ongelma, sen tietämyksen mukaan, mikä minulla on, suurin kansanterveydellinen ongelma, mitä tässä yhteiskunnassa on. Kyllä se sen väärti on, että siitä keskustellaan ja keskustelullakin voi olla joku merkitys. Ehkä se johtaa sitten joihinkin tekoihin ja toimintaan myös pitemmällä aikavälillä.

Ehkä alussa olisi oikaistava muutama käsitys. Täällä kovasti tuntuu eläteltävän sellaista haave maailmaa, että muualla maailmassa juodaan siivestyneesti eikä ole ongelmia. Voin vakuuttaa

teille, että ihan yhtä vaikeita ongelmia on kaikissa niissä kulttuureissa, joissa alkoholia käytetään. Monilla on ehkä käsitys, joka on muodostunut joillain matkoilla, joilla nähdään sen yhteiskunnan paraatipuoli eikä niitä ongelmia. Tilastojen perusteella näissä viininjuontikulttuureissa Ranskassa ja Italiassa on esimerkiksi monet terveydelliset ongelmat paljon suurempia kuin meillä. Itsekin olen päihde- ja raittiusyötä ulkomailla opiskellut ja tutkinut. Ehkei aikaisemmin tullut nähtyä, mutta olen nähnyt myös, että ihan yhtä surkeita ja yhtä vaikeita tilanteita ja ongelmia kuin meillä on, on valitettavasti muissakin länsimaissa.

Tällä vain sanon sitä, ettemme uskoisi, että kun me jotenkin suomalaiset saisimme opetettua näille hienoilta kansainvälisille tavoille, sitten meidän ongelmamme olisivat ratkenneet. Ei valitettavasti ole mitään sellaista mallipaikkaa, missä nämä ongelmat on ratkaistu. Ne ovat kaikissa kulttuureissa, joissa alkoholia käytetään, keskimäärin yhtä isot kuin meillä. Eivät ne ole meillä pienemmät eikä suuremmat. Meillä on tietysti omia erityispiirteitä alkoholinkäyttötavoissa, mutta sinänsä ongelmista ei voida sanoa, että ne meillä ovat suuremmat tai pienemmät.

Ennen kaikkea ongelmat ovat terveydellisiä. Maksa poksahuttaa ja aivot menevät sekaisin. Ongelmat ovat sekä fyysisen että psyykkisen terveyden puolella. Mehän vain voimme tilastoida fyysisen terveyden ongelmia, mutta esimerkiksi henkisen terveyden ongelmien ja alkoholin yhteyttä ei voi sillä tavalla tilastoon merkitä. On ihan selvä kaikkien tutkimusten perusteella, että nimenomaan henkisen terveyden alueella alkoholi aiheuttaa paljon enemmän tuhoja kuin fyysisellä puolella. Eli ihmisen fysiikka kyllä kestää enemmän viinaa kuin aivot. Aivot ja hermostohan alkoholista tuhoutuu. Esimerkiksi kun on tutkittu itsemurhia tai yleensä mielenterveysongelmia, niistähän löytyy enemmistöä taustalta alkoholinkäyttöä.

Alkoholihan on huume. Se täytyy muistaa. Me hyvin mielellämme puhumme huumeista olettaen, että ne ovat eri asia kuin alkoholi. Tässä kulttuurissa, Suomessa, ainut merkittävä huume, josta on ongelmia, on alkoholi. 99,9 prosenttia Suomen huumeongelmista johtuu alkoholista. Muilla ei ole mitään merkitystä terveystieteessä. Ne ovat kurioositeettia vain. Me emme uskalla edes puhua alkoholista huumeena, koska se on laillinen huume. Ei terveys- ja riippuvuustieteessä ole mitään eroa marihuanalla, alkoholilla tai heroiinilla. Niillä on ainoastaan lainsäätäjän

päättämä ero, eli alkoholi on laillinen ja muut ovat laittomia. Mutta tälle päätökselle ei ole mitään tieteellistä tai terveydellistä pohjaa. Ihan samoilla perusteilla, kuin muut huumeet ovat laittomia, alkoholikin voisi olla laiton.

Ainut ero, minkä takia se ei ole laitton, on tietysti se, ettei enemmistö kansanvallassa voi teoriassakaan kieltää itseltään jotain. Sitä paitsi sitäkin on yritetty, niin kuin me tiedämme, kieltoakia, meillä ja monessa muussa yhteiskunnassa. Siitä on vedetty sitten sellaiset johtopäätökset, että koko kielto- ja rajoitusajatus on ehkä saanut liiankin kielteisen sisällön. Mutta ehkä se kieltolaki ja sekin, että se Suomessa oli voimassa lähes 20 vuotta, osoittaa, miten valtavasta ongelmasta on kysymys. Onhan meillä edelleenkin kieltolaki, onneksi, muissa huumeissa. Tietysti vapaamielisyyden ja edistyksen nimissä nekin voitaisiin tietysti vapauttaa, mutta toivottavasti siihen hulluuteen ei vielä tarvitse mennä.

Eli ongelma on tietysti se, että kun alkoholi on meidän kulttuurissamme hyväksyttyä, sitä vastaan on hyvin vaikea taistella. Niin kuin tiedämme, kaikkiin juhlatilaisuuksiin, myös valtiovalan juhlatilaisuuksiin, kuuluu se samppanjalasi tai joku muu. Onko enempää esimerkkejä siitä, että alkoholi on myönteistä, jos se jokaisessa televisioruudussa kristallin kimaltaessa edelleen meidän kulttuurissamme kaikkeen liittyy? Ei ihme, jos nuoriso tai muut perässä ymmärtävät, että alkoholilla on myönteisiä merkityksiä.

Lääketieteellisestihän asia on melko kiistattonasti niin kuin ed. Ala-Harja sanoi, että jokaisesta ihmisestä voi tulla alkoholisti, jos hän juo alkoholia. Ainoa ero on siinä, että jotkut tarvitsevat siihen ehkä satakertaisenkin määrän kuin jotkut toiset. Mutta mitään näyttöä ei ole siitä, että joku olisi immuuni tälle. Ainut varma keino välttää tältä vaaralta on olla ottamatta alkoholia. Mutta tietysti melkoisella osalla väestöstä, enemmistöllä, raja on niin korkea, että he eivät sitä elinaikanaan ylitä, jolloin he kuolevat sitten johonkin muuhun kuin viinaan. Mutta jokaisella on riski, jos viinaa ottaa, tulla alkoholistiksi. Sellainen ajatus, että on joku ihmislaji, joka on suojassa siltä, on väärä. Kysymys on vain määristä. Mikä on riskimäärä, se vaihtelee aika lailla yksilökohtaisesti.

Alkoholihan ei ole mikään ulkonainen ongelma. Kun me puhumme eduskunnassa alkoholista, niin se ongelmahan on täällä samalla tavalla läsnä kuin missä hyvänsä. Täällä on ihan samalla tavalla raittiita ihmisiä, on ns. normaalikäyttäjiä, on liikaa juovia, on lieästi alkoholiongelmaisia ja

vaikeasti alkoholiongelmaisia. Mehän tiedämme, että esimerkiksi tämän eduskunnan aikana kaksi eduskunnan jäsentä on saanut rangaistuksenkin alkoholinkäytöstä. Sehän on meillä kaikilla tiedossa, koska sen ovat lehdet kertoneet. Jos joutuu näin pitkälle, on aika vaikeista ongelmista kysymys. Itse join alkoholia aika lailla, niin kuin tiedetään, mutta en koskaan joutunut kuitenkaan viranomaisten kanssa vielä tekemisiin, onneksi.

Eli siinä mielessä meidän ei tarvitse katsoa tämän talon ulkopuolelle, jos silmät avoimina olemme, kyllä tiedämme omista työtovereistamme, mitä se viinapiru on. Eikä minusta niissä asioissa ole mitään sellaista, etteikö niistä voi puhua. Emmekä me voi ajatella, että se paha maailma ja ne viinaa käyttävät ihmiset ovat josakin muualla meidän ulkopuolellamme ja me hyvät ihmiset täällä kauniita puheita teemme ja ratkaisemme ongelmia. On selvyyden vuoksi sanottava, ettei tietenkään varmasti tässä eduskunnassa nämä ongelmat ole sen pahempia kuin keskimäärin kansassa. Voi varmasti löytyä paljon työpaikkoja, joissa ongelmat ovat vielä pahempia. Mutta eivät ne tätäkään paikkaa ole tietenkään voineet sivuuttaa.

Minusta kaikenlainen sellainen ajattelu, että tämä olisi joku moraali- tai vapaamielisyysskysymys, on aika lailla väärin. Esimerkiksi täällä muutamit vasemmiston edustajat ovat alkoholia puolustaneet ja antaneet kuvaa, että olisi jotenkin vasemmistolaista suhtautua vapaasti alkoholiin. Haluan muistuttaa, että ensimmäinen lakkoilike tässä maassa oli juomalakko. Kotkan seudulla 1800-luvun lopulla alkoi valtava juomalakko, ja itse asiassa raittiusliike on tieteellisen tutkimuksen mukaan se, joka eniten vaikutti myös työväenliikkeen syntyyn. Työväenliikkeen ihanteisiin kuului aina 60-luvulle asti ehdoton raittius. Siinä mielessä minusta on väärin tai todella täyskäännös aatteessa, niin kuin on monella tavalla tehtykin, jos nyt jotenkin on vasemmistolaista juoda sitä punkkua ruohikolla. Se ei kyllä millään tavalla liity vasemmistolaisuuteen, päinvastoin. (Ed. Kekkonen: Ei kukaan ole niin väitänytäkään, ed. Kuisma!) Ja mitä vapaamielisyydellä tarkoitetaan? Vapaamielisyyttä voidaan käyttää moneen tarkoitukseen. Itse kyllä hyvin mielellään tässä asiassa ilmoittaudun ahdasmieleiseksi ja tiukkapipoiseksi enkä tunne, että siinä mielessä sen muulla tavalla persoonaani välttämättä tarvitsisi leimata.

On hyvä, että alkoholista todella puhutaan ja asiassa tehdään työtä. Olen joutunut tekemään

sitä päivittäin 90-luvun ja sitä ennen katsomaan toista puolta eli juomaan viinaa niin paljon, että totuus tässäkin asiassa selvisi. Kun on itsepäinen luonne, ei usko, vaan pitää itse kaikki kokeilla. Mutta tärkeää olisi, ettei kaikkien tarvitsisi kokeilla.

Siinä mielessä raittius- ja päihdetyötä, nimenomaan osana kansanterveystyötä, tarvittaisiin. Vaikka raittiustyössä ja sen piirissä on paljon vapaaehtoisia ihmisiä, kyllä siinä vähän rahaa-kin tarvittaisiin. Se ainakin on sellainen asia, johon eduskunta voi vaikuttaa. Tarvitaan rahaa ja tarvittaisiin myös mielenkiintoa siihen, että rahaa ohjattaisiin tehokkaisiin hoitomuotoihin, jotka tuottavat tulosta. Nyt valitettavan vähän omantunnon hyvittämiseksi roiskaistaan rahaa jonnekin eikä mielenkiinto riitä tutkimaan, mitä tuloksia sillä saadaan.

Sen vuoksi, että rahankäyttö raittiustyöhön on paljolti tehotonta, raittius- ja päihdetyö on saanut sellaista leimaa, että se ei tuota mitään tuloksia. Tämä on täydellinen väärinkäsitys. Itselläni on erinomaisen hyviä kokemuksia. Kun olen "alalla", voisi sanoa, jopa "puoliammattilainen", tiedän, että näillä hoitomuodoilla saadaan erittäin hyviä tuloksia meillä ja myös muualla maailmassa. Eivätkä ne hoitomuodot ole pelkästään meillä kehitettyjä, vaan meillä on käytössä muita hoitomuotoja, joita maailmalla on kehitetty. Mutta selkeästi resurssien puutetta on; kunnon resursseilla tuloksia saatettaisiin saada enemmänkin aikaan.

Ainakin jokainen meistä voi itse olla esimerkkinä yksityishenkilönä ja valtiovallan tai minkä hyvänsä organisaation edustajana ja miettiä, onko oikeata antaa alkoholimyönteinen esimerkki. Itselleni on ollut järkytys, mitä ed. Brygare sanoi, että kohta ei voi mennä enää urheilukilpailuihin ja kuntotapahtumaan osanottajaksi-kaan, jos ei ole kaljateltoa siellä.

Kyllä minusta valtiovallan pitää myös harkita, tuummeko enää siinä määrin urheilua ja liikuntaa, jos siihen liittyy alkoholinkäyttö, koska meidän tuemme julkisilla varoilla urheilua ja liikuntaa juuri sen vuoksi, että se näyttää niitä terveempiä elämänmalleja. Jos se taas on luomassa sitä kuvaa, että kaljatölkki, viskipaukku ja mikä kaikki kuuluu urheiluun, niin tähän on täysin sellaista toimintaa, mihin ei ole mitään syytä julkisia varoja käyttää tai tukea jotakin areenoja, halleja, joissa liiketoiminnasta ja tuloista melkoinen osa tulee kaljan ja muun alkoholin myynnillä.

Vaikka annettaisiin sen olla vapaata ja jokai-

nen saa sitä tehdä, kyllä minusta julkisten varojen käyttö tarkoituksiin, jotka ovat kansanterveyden kannalta kielteisiä, on kyllä tyhmää meiltä päättäjiltä. Kyllä meidän pitää tehdä selväksi urheilu- ja liikuntajärjestöille myös tämä asenne. He voivat sitten päättää, mistä he sen rahoituksen hakevat. Jos se juomateollisuudelta tulee helpommin, niin ehkä me sitten voimme oman rahoituksemme lopettaa ja suunnata sen terveempiin tarkoituksiin.

Itse kyllä kannatan vilpittömästi enkä varmasti missään populistisessa merkityksessä edustajien Alaranta ja Kankaanniemi ponsia. Toivon, että nämä ponnet ja eduskunnassa käytävä keskustelu myös tässä asiassa saisivat sen ikävän totuuden yhä paremmin meidän edustajien mieliin.

Ed. Karpio merkitään läsnä olevaksi.

Ed. S a a r n i o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tunsin piston rinnassani, kun ed. Kuisma puhui punaviinistä. Näyttää siltä, että tähän keskusteluun ei pienikään kevytmielisyys sovi. Halusin vain nimittäin siteerata M. A. Nummisen kuuluisaa laulua: "Istuin naise-
ni kanssa Eduskuntatalon puistossa", jossa oikeistolaiset käyttivät polun oikeata laitaa ja joivat valkoviiniä ja vasemmistolaiset vasenta reunaa ja joivat punaviiniä.

Mutta sanon vakavasti sen, että arvostan ed. Kuisman ja kaikkien muiden työtä päihdeongelmien poistamiseksi enkä missään tapauksessa pidä minään oikeisto — vasemmisto-näkemysten välisenä asiana sitä, minkälaista lainsäädäntöä on. Muistuttaisin kuitenkin edustajia siitä, että Suomen kansa tuntee lausekkeen 543210 eli 5.4.32 kello 10 aukesivat Alkot kieltolain jälkeen. Toivottavasti ei kuitenkaan niihin aikoihin enää palata. Silloinhan osa Suomen kansasta toki pystyi rikastumaan tuomalla salaa alkoholia maahan.

Ed. R a s k (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Kuisma totesi alkoholinkäytön voimakkaat kansanterveydelliset ongelmat. Hän puhui fyysisistä ja henkisistä ongelmista, mutta mielestäni myös sosiaaliset ongelmat, esimerkiksi työpaikan menetyksinä, ovat varsin mittavat. Ennen kaikkea alkoholistien lasten kohtalo on äärettömän vaikea. Se häpeä ja pelko ja liian varhainen huolen pitäminen omista vanhemmistaan on aivan tavatonta.

Ed. Kuisma pohdiskeli myös hoitomuotoja. Olen ollut töissä alkoholiklinikalla, ja se oli aika toivotonta työtä. Alkoholisti paranee ilmeisesti ainoastaan itsehoidolla, siinä vaiheessa kun on juonut tarpeeksi, siinä vaiheessa kun on sellainen tunne, että nyt on juominen lopetettava itsensä tähden, ei äidin eikä menetetyn vaimon eikä lasten tähden, vaan oman itsensä tähden.

Sen vuoksi totean, että meidän virallinen järjestelmämme ei kovin paljon pysty alkoholisteja auttamaan, vaan heidän omat järjestelmänsä, vapaaehtoisjärjestöt. Tarkoitin tällä nimenomaan AA:ta. Ilmeisesti AA on järjestö, joka ei edes ota vastaan valtiolta minkäänlaista tukea, vaan se on täysin itsehoitoa, ja sitä on kyllä ainakin henkisesti kannatettava, koska raha sinne ei edes kelpaa.

Ed. A l a - H a r j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kuisma sanoi, että rahaa pitäisi saada sellaisiin hoitomuotoihin, jotka ovat tehokkaita. Rahahan tulee kunnista, ja on kunnasta kiinni, miten siellä alkoholisteja hoidetaan. Täytyy myöntää, että alkoholistien kuntoutuslaitoksemme eivät ole kyllä saaneet kovin hyviä tuloksia, mutta on monia muotoja, joissa tulokset ovat hyviä. Voin tässä ihan mainostaa Minnesota-hoitajärjestelmää, jossa on erittäin hyviä tuloksia, mutta niin kuin ed. Rask sanoi, täytyy olla itsellä motiivi raitistua ja itsestä se on kiinni.

Mutta kyllä olen saanut sen kuvan, että alkoholistin on hyvin vaikea yksin pärjätä, hän tarvitsee tukea, ainakin jossain vaiheessa, päästäkseen alkuun. Siksi vetoankin meihin kaikkiin, jotka olemme kuntien päättävissä elimissä, että varataan rahaa sellaisiin hoitomuotoihin, joilla voidaan ostaa kuntoutusta alkoholisteille sellaisilta laitoksilta, joissa on hyvät tulokset. Kyllä A-klinikka tekee hyvää työtä ja erikoisen hyvää AA, joka ei saa mitään julkista tukea, ja se on oikeastaan sen liikkeen voima, niin käsitin.

Mutta nyt on puhuttu, niin kuin nämä problemit olisivat nyt vasta puhjenneet alkoholilain muutoksen jälkeen. Sehän ei pidä lainkaan paikkaansa. Kyllähän meillä alkoholin saanti on ollut hyvin vapaata jo ennen kuin alkoholilaki uusittiin ja vapautuminen noin virallisesti tuli, joten kyllä meidän täytyy katsoa asia kokonaisuutena. Tämähän on vuosikymmenien saatossa tullut kansanterveydellinen suurin riski.

Ed. L a h t e l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ed. Kuisma totesi, että rait-

tiustyöllä saadaan hyviä tuloksia ja tietysti rahaa pitäisi lisätä. Perinteiseen raittiustyöhön en jollakin tavalla usko. Omasta kunnastani tiedän, että aikanaan meillä oli raittiuslautakunta, joka on lopetettu ja johon laitettiin rahaa, ja nytkin tähän työhön laitetaan rahaa.

Jotenkin keinot meiltä puuttuvat ennalta ehkäisevään työhön ja on sitten melkein myöhäistä. Mutta A-klinikka hoitaa siinä vaiheessa, kun on jo langennut pahasti. Kaikkein pahin ongelma on, että sen tyyppistä ennaltaehkäisyä emme vielä ole oppineet tekemään, että ihminen saataisiin ravisteltua siinä vaiheessa, kun viinanhimo on kova mutta ei ole vielä sortunut pahoille poluille; se kun osattaisiin hoitaa.

Suurin ongelma on minusta kuitenkin siinä, miksi viinaan sorrutaan, se että toivottomuutta on yhteiskunnassa niin paljon. Siihen viinaan hukutetaan uskonpuute, ei ole näköaloja. Nuorten osalta tiedetään, mitkä ovat työmahdollisuudet ja sitoutuminen yhteiskuntaan. Se lieene se paha, joka tekee toivottomuuden, ja sitten mennään viinaan tai huumeisiin tai muuhun. Unohdetaan nykypäivä eikä ole niin väliä, miten tässä mennäänkään eteenpäin.

Ed. T i u s a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelin keskustelua ja äskeistä ed. Kuisman puheenvuoroa, mieleen tuli todella se, että on olemassa absoluuttista alkoholia mutta ei kuitenkaan absoluuttista totuutta alkoholinkäytön suhteen. Toteaisin, että täysin kielteinen ja penseä suhtautuminen yleensä alkoholiin ja sen rinnastaminen ikään kuin vain ongelmiin ei voi olla positiivinen etenemisen tie. On selvää, että kaikki ravintoaineet, jos alamme näin puhua, aiheuttavat väärin käytettyinä ongelmia eikä ainoastaan alkoholi ja näin ollen ... (Ed. Kekkonen: Onko alkoholi ravintoa?) — Alkoholi on, ed. Kekkonen, myös ravintoaine. Se on selvää, jos ajattelemme viiniä tai olutta. — Näin ollen alkoholinkäyttöön ei voida kovin voimakkaan kielteisellä päätöksellä puuttua. Viittaan ongelmaan ylipainaisuudesta. Se on varmasti kansanterveydellisesti paljon suurempi ongelma kuin alkoholi.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Kuisma oli perusteellisesti väärässä antaessaan sellaisen kuvan, että jotkut yksi tai kaksi kansanedustajaa jouduttuaan virkavallan kanssa tekemisiin olisi tällä syyllä leimattu alkoholisteiksi. Minä tiedän poliisityössäni paljon ihmisiä, jotka kärehtivät raittijuoppou-

desta tai jostakin muusta. Olivat hyvin harvoin elämässään käyttäneet alkoholia. Sitten kävi tällä tavalla, sanotaan: huono tuuri. Eikä sillä tavalla voida katsoa, että ihminen on alkoholisti.

Vielä enemmän hän on väärässä, jos hän tekee eduskunnasta tällä perusteella, mitä hän esitti, jonkinlaisen helvetin esikartanon, jossa juopottelaan niin mahdottomasti ja muuta sellaista. Minä pidän tällaisia puheita vähän huonoina yleensä eduskunnassa, koska väki on ulkona aika tarkkaa eivätkä he tiedä, ottavat sen tosissaan, ja pian aletaan syljeskellä silmille. Minusta eduskunta on, jota kymmenen vuotta olen katsellut, on huomattavan positiivinen tänä päivänä, jos vertaa aikaisempiin vuosiin, aikaan joskus 80-luvun loppupuolella, joka syntinä mainittakoon. Mutta tänä päivänä täällä on ihan fiksua porukkaa, aivan erilaista kuin aikaisemmin. Näin ollen katson, että ed. Kuisma oli tässä asiassa perusteellisesti väärässä.

Tämä ainakin kävi vastauspuheenvuorosta.

Ed. P u h j o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kuisma puuttui tärkeään asiaan siinä, että alkoholia liikaa käytettäessä tulee suuria kansantaloudellisia kustannuksia. Kun nyt kuitenkin tiedämme, että suomalainen alkoholin käyttötapa on erilainen kuin Keski-Euroopassa, niin meillä on tietty ongelma käytön vapauttamisessa. Voi oikeastaan sanoa niin, että sellainen henkilö, joka vaatii täydellistä vapautta, ottaa myös oikeuden itselleen vaatia näitä kustannuksia yhteiskunnalta, ja se on tavallaan moraalisesti aika hankala kysymys.

Mitä ed. Kuisma sanoi alkoholin käyttömäärästä, niin totta on, että Keski-Euroopassa ja Suomessa tilastot ovat kohtuullisen samanlaisia, mutta alkoholia käytetään eri tavalla: Keski-Euroopassa viikoittain tai päivittäin keskustelun ja kanssakäymisen yhteydessä ja Suomessa on ollut enemmän tapana viikonloppupullo ja humalan otto. Näkyhän jo ravintolasäännöksissäkin, kun sinne ei saa mennä "humaltuakseen", että tämä on ongelma. Minä en ota kantaa siihen, kumpi on parempi: tämä ranskalainen tapa eli joka päivä ottaa vähän ja kuolla aikaisin pois maksakirroosiin vai suomalainen tapa ottaa kunnon känni ja hävittää aivosoluja ja olla loppuelämänsä vähän onnellisempi vailla isompia maailman huolia. Mutta ei tämä lakiesitys ainkaan huono ole.

Ed. M y l l y n i e m i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Kuisman puheet olivat

hyvin hyvin paikkansa pitäviä. Hän suhtautui tähän asiaan sillä vakavuudella kuin pitääkin. Tietenkin alkoholista kun puhutaan, ehkä on parasta täälläkin, että ei niin hirvittävästi hamppaat irvessä kuitenkaan siitä puhuta, koska kyllä se joskus sellainen naurettavakin asia on.

Mutta erikoisesti ed. Kuisma kiinnitti huomiota kokemuksiin ja ongelmiin, joita on havaittu ehkä matkoilla ja muuten. Omasta puolestani täytyy mainostaa, että olen kuitenkin 7—8 vuotta asunut muualla kuin Suomessa, toki siitä aika paljon Ruotsissa, ja siinä mielessä tiedän ongelmista muuallakin. Mutta ne eivät ole sillä tavalla julkisuudessa, niin kuin nyt tätä lakia käsitellään. Ei ole sellaisia ongelmia jopa Ruotsissakaan. Siellä julkisesti käytetään vähän paremmin alkoholia, siistimmin kuin täällä. Toki tiedän sen, että Italiassa ja Ranskassa käytetään kaksi kertaa enemmän alkoholia, 15 litraa puhdasta alkoholia per henki taitaa tällä hetkellä olla, vaikka siellä on menossa parempaan suuntaan tämä asia.

Mutta esimerkiksi Suomen sisällä voidaan sanoa, että alkoholi on todellakin pahasta. Etelä-Pohjanmaalla, mistä olen syntyisin, käytetään puolta vähemmän alkoholia ainakin tilastojen mukaan, ja uskon sen myös näin olevan, ja siellä on sattumalta myös puolta vähemmän esimerkiksi itsemurhia kuin muualla Suomessa. Alkoholilla on kyllä kaikkeen tällaiseen onnettomaan ja pahaan hyvin suuri yhteys, liian suuri yhteys, suurempi yhteys vielä kuin ehkä uskotaankaan.

Ed. K u i s m a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi yrittää nyt panna suuhuni sellaista, mitä minä en sanonut. Minä en leimannut näitä kahta virkavallan kanssa tekemiini joutunutta edustajaa alkoholistiksi enkä keitään muitakaan enkä itse asiassa ole koskaan elämässäni ketään muitakaan leimannut enkä varmaan tule toivottavasti niin tekemään enkä ole myöskään eduskunnan alkoholiongelmista puhunut koskaan missään. Mutta minusta jos täällä puhutaan alkoholista, niin on paikallaan kiinnittää huomiota siihen, että se ei ole mikään ulkopuolinen ongelma. Niin kuin totesin, täällä ei ole sen pahemmat ongelmat kuin muuallakaan. Itse asiassa olen ollut kyllä elämäni aikana monessa työpaikassa, jossa alkoholiongelmia on enemmän, mutta kyllä niitä täälläkin ihan riittävästi on, ettemme voi mitään ylemmyyden tunnetta tuntea.

Ed. Tiusaselle sanoisin näin, että itse olen juristi koulutukseltani, mutta olen ehkä kolme neljä kertaa enemmän opiskellut tätä aihetta ja siinä

mielessä väitän, että nämä seikat, mitä minä sanoin, pitävät tieteenkin valossa paremmin paikansa kuin hänen väitteensä, siitä huolimatta että hänellä on lääkärikoulutus. Mutta yksi suuri ongelma meidän yhteiskunnassamme on, että lääkäreille ei anneta juuri mitään koulutusta alkoholista. Aivan viime vuosina on ruvettu viikko kaksi antamaan. Siihen aikaan, kun useimmat suomalaiset lääkärit ovat valmistuneet, niin yksi iltapäivä oli ainut, joka oli pakollinen kurssi alkoholista. Sen takia, vaikka me olemme tottuneet luottamaan lääkäreihin, niin lääkäreillä ei useinkaan ole valitettavasti alkoholikysymyksiin vastauksia.

Ed. Tykkyläinen: Arvoisa puhemies! Lainsäädäntö, jota eduskunta tekee, myös alkoholilainsäädäntö, on suora signaali suomalaiselle yhteiskunnalle siitä, mitä halutaan Suomessa tapahtuvan. Me olemme tänään päättämässä alkoholilainsäädäntöön liittyvistä kysymyksistä, ja myös Suomen kansa varmasti reagoi tämän päätöksen jälkeen omalla osuudellaan. Jos me olemme liberaaleja, Suomen kansa katsoo myös, että tietynlaista vapautta on sallittu, ja suomalainen alkaa käyttäytyä näiden ohjeiden mukaan.

Työväenliike ja raittiusliike ovat kautta aikojen yrittäneet tehdä parhaansa, että mahdollisimman moni on voinut selviytyä alkoholismin ongelmista. Ne ovat olleet jo aiemmin, vuosisatoja sitten, ja ovat vain edelleenkin lisääntyneet sekä nuorten että erikoisesti naisten keskuudessa, mitä täällä ei ole tänään huomioon otettu.

On hyvin paljon rikkinäisiä perheitä, ja kun alkoholismi tulee perheeseen, niin sitä tuskaa ei voi tajuta kukaan muu kuin ne perheenjäsenet, jotka joutuvat elämään siinä tilanteessa, mikä vallitsee, kun isä tai äiti on alkoholisoitunut. Sen johdosta toivoisinkin, että kun me teemme päätöksiä alkoholilainsäädännöstä, pitäisi ottaa voimakkaampi ote eduskunnassa ja vakavasti myös ryhtyä toimenpiteisiin niin, että voisimme saada rahoitusta nimenomaan ennalta ehkäisevään toimintaan. Olen usein puhunut täällä näistä asioista, ennalta ehkäisevästä päihde- ja huumevalitustyöstä, joka tulee suorittaa koululaitoksessa, erilaisissa oppilaitoksissa. Sieltä se viesti menee parhaiten nuorten keskuuteen. Myös pitää järjestää vanhemmille tilaisuuksia, että vanhemmat saavat suoran ja selvän tiedon siitä, minkälainen tilanne missäkin kaupungissa on.

Totean tässä, että omassa kaupungissani Kuopiossa tilanne on melkoisen ongelmallinen ja tarvitaan lisätoimenpiteitä kunnalta. Näitä

olemme jo alkaneet tehdäkin. Siellä tarvitaan vapaaehtoistyötä, mutta siellä tarvitaan myös kunnan rahojen ohjausta, että nuoret voisivat selviytyä alkoholin tuomista ongelmista, koska sieltähän tulee seurauksena rikollisuus päihteiden käytön myötä useimmiten, vankilakierreet jne.

Kiinnitän huomiota muutamiin asioihin.

Kun nyt kunnat saavat itse päättää järjestystoimista, olisi toivottavaa kuitenkin, että ne huomioisivat toiminnoissaan, että rajat ovat rakkautta. Kun nuoret eivät ymmärrä, niin pitää myös olla rajoja. Kuntien tulisi ohjata rahoitusta avustusmuotoisena sekä järjestöille että päihdetoimintaan, jotta niillä, jotka ovat joutuneet koukkuun, olisi mahdollisuus nousta, koska omin voimin yleensäkin alkoholismiin vaikkeuksista ei päästä. Sen johdosta toivoisinkin, että myös kouluterveydenhoito kiinnittäisi enemmän huomiota ennalta ehkäisevään toimintaan.

Useimmissa kaupungeissa ja kunnissa, muun muassa Helsingissä, kun on suurempia juhlatilaisuuksia, nuoria viedään kotiin, mutta on valitettavaa, että heitä, jotka ovat päihteitä ottaneet, ei voidakaan jättää kotiin, koska vanhemmat ovat itse humalatilassa. Sen johdosta pitäisi löytyä paikkoja, mihin nuoria voitaisiin sijoittaa.

Meillä on keinoja olemassa. Nämä ovat vain muutamia asioita, jotka ovat mielessäni. Joka tapauksessa päättäjien on kannettava vastuu alkoholinkäytöstä ja myös sen vaikutuksista yhteiskunnassa. Meidän päättäjien on myös ei puheissa vaan teoissa pystyttävä käytännössä toimimaan niin, että me pystymme auttamaan niitä, jotka ovat alkoholismiin sortuneet.

Olen itse nähnyt ja kokenut tehdessäni omalta osuudeltani työtä sellaisen hyväksi, jotka ovat koukkuun joutuneet, että kristilliset päihdekodit ovat päässeet aika hyvin tuloksiin ihmisten kohdalla, jotka ovat todella halunneet itse tehdä päätöksen siitä, että he haluavat päästä irti päihteistä ja huumeista.

Ed. Kekkonen: Rouva puhemies! Siihen, mitä ed. Tykkyläinen viimeksi sanoi, totean, että on kyllä helppo uskoa, että kristillinen vakaumus on iso apu tämän tyyppisissä asioissa. Ihan varmasti on juuri näin.

Rouva puhemies! Kun aikoinani tämän puheenvuoron pyysin, tein sen ed. Kemppaisen inspiroimana siitä syystä, että kun puhuin kodin vastuusta ja koulun vastuusta ja sitten viittasin siihen, että armeijallakin saattaisi olla jotain vastuuta tässä asiassa, niin en tietenkään tarkoitta-

nut, kuten ed. Kemppainen tulkitsi, että armeija tulisi poliisin avuksi pitämään järjestystä, vaan tarkoitin armeijaa yhtenä laitoksena, joka voisi nuorille miehille opettaa sivistyneitä käytöstapoja ja myös alkoholin suhteen. Se oli minun tarkoitukseni, ei mikään rangaistuspataljoonan perus-tamisi vietti.

Täällä on pidetty erinomaisen hyviä puheenvuoroja. Olen kuunnellut tämän keskustelun alusta saakka, ja kun kuuntelin edustajia Huotari, Rask, Viitanen, Joenpalo esimerkiksi, he esitivät erittäin hyvää ja kaunista pohdintaa siitä, missä me nyt olemme. Erityisen suuren arvon annoin kyllä ed. Bryggaren pistolle hänen omassatunnossaan sen suhteen, että huippu-urheilijat, nuorison esikuvat, juhlivat voittoaansa niin näkyvästi tällä hetkellä alkoholin avulla ja alkoholin kautta. Se, että tiedonvälitys on tämän hyväksynyt ilman suurempia vastaväitteitä, on hiukan arveluttavaa minun mielestäni. Ei tässä nyt mistään sensuurista ole kysymys, vaan ihan tapakasvatuksesta, jos näin voisi sanoa.

Mutta perusasenne suhteessa nuoriinkin minusta on sillä tavalla mennyt vähän vikaan, että liian usein suhtaudutaan ihmisten alkoholin käyttöön jonkinlaisella huvittuneella piittaamattomuudella. Siitä elämänasenteesta harvemmin syntyy mitään hyvää, vitsejä varmaan sitä enemmän, mutta piittaamattomuutta myös.

Sitten sellainen loppukaneetti tähän, ettei missään tapauksessa eikä millään muotoa vasemistolaisuutta ole alkoholinkäyttö.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Tämä käytty keskustelu on mielestäni osoittanut sen, että kysymys alkoholista ja siihen liittyvistä hyvin monisyyksistä ja vaikeista ongelmista on tärkeä asia. Täällä käytetyt puheenvuorot ovat osoittaneet, että me tiedostamme täällä alkoholin vaarat, sen että kysymys on suurimmasta kansanterveyden ongelmakokonaisuudesta. Siihen liittyvät muut humeet, siihen liittyy kasvava rikollisuus, siihen liittyy väkivalta, olipa se missä tahansa ja missä muodossa tahansa, ja ennen muuta siihen liittyy myös rikkoutuneita ihmissuhteita ja sellaisia ongelmia, jotka tahtovat vain kasvaa ja kasautua.

Täällä on viitattu myös työttömyyteen ja syrjäytymiseen, ylipäättänsä siihen, että meillä on vähän vääristyneet elämänarvot ja -asenteet. Haetaan lohtua ongelmiin, ja se on kyllä hyvin väärin. Kun on vielä, niin kuin ed. Kekkonen totesi, niinkin, että on huvittunutta piittaamattomuutta ja sitä on hyvin paljon valitettavasti ko-

deissa, vanhemmilla, kouluissa, työyhteisöissä, minusta pitäisi kyllä nämä rajat, huolenpito, rakkaus enemmän nostaa esiin ja ennaltaehkäisyä kaikkienensa.

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Ed. Räsänen tänään varsin monelta meiltä tiedusteli allekirjoitusta lakialoitteeseen, joka sinänsä on kannatettava, ja se liittyy alkoholipitoisuuden alarajaan. Myynnissä on sellaisia tuotteita, joiden alkoholipitoisuus on sen tason alapuolella, että ikään kuin laki mahdollistaa niiden myymisen alaikäisille, siis käytännössä lapsille. Kuitenkin ne aiheuttavat lapsissa humalatilaa. Kuten tiedämme, lasten maksan entsyymitilanne ei ole sillä tavalla kehittynyt, että se vastaisi aikuisen tilannetta, jolloin myöskään maksa ei pysty hajoittamaan alkoholia samassa tahdissa, yhtä nopeasti. Näin humaltuminen tällaisen etyylialkoholipitoisuudeltaan matalan juoman kautta tapahtuu nopeammin kuin aikuisilla. Siihen tämä lakialoite myös viittaa. Tältä osin hallituksen esitys on hiukan vajavainen.

Toinen asia on ylärajakysymys. Aivan oikein, vahvat alkoholijuomat ovat terveydelle ehdottomasti vaarallisia. Se tapakulttuuri, mikä meillä on — käyttää humaltuaksemme voimakkaita alkoholijuomia — voi aivan oleellisesti sitten koitua kohtalokkaaksi, kun prosenttiluku onkin yllättävä.

Vielä tähän keskusteluun. Varmastikaan alkoholipolitiikassa ei voida palata ed. Saarnion mainitsemaan kieltolakiaikaan. Taas toisaalta ed. Paula Kokkonen on ahkerasti kerännyt nimiä lakialoitteeseen ”Viinit maitokauppaan”. Sekin on kannatettava. Se on oikeata linjausta. Siihen yhteiskunta joka tapauksessa kehittyy, ja sen tulee pystyä kehittymään. Mutta siinä samalla käsi kädessä kulkee tämä niin sanotusti sivistynyt alkoholinkäyttö.

Myös ed. Kuisma puhui aivan oikein ja arvokkaasti siitä, miten Kotkassa, kotikaupungissani, 1800-luvun lopulla oli juomalakko, joka lähti ikään kuin senaikaaisesta työväenliikkeestä ja sen piiristä ja josta sitten kehittyi paljon muuta myönteistä. Miksi silloin ihmiset lakkoilivat? Katsottiin, että sen ajan valtaapitävät pitivät valtaansa nimenomaan alkoholin avulla ja kääntäen: Työläiset juodessaan alkoholia ja humaltuessaan menettivät mahdollisuutensa parantaa omia olojaan. Tästä olemme päässeet, mutta meillä on alkoholiongelma edelleenkin. Nyt me kiistelemme, kuinka paljon se aiheuttaa ongelmia, kuinka voimakkaasti tulee estää sen käyttä-

mistä ja kuinka ikään kuin absoluuttisesti määrätä rajoja ja kieltoja.

Haluaisin todeta, että jos puhumme alkoholismista, se on sellainen sairaus, jonka syitä tutkitaan. Siinä on edistytty: Nähdään tietty geneettinen syy; taustalla on siis ihmisen perimä. Toisaalta syy voi olla biologinen, entsyymeihin liittyvät tekijät. Nykykäsityksen mukaan varsin suuri osa alkoholismista on tämän tyyppistä eivätkä niinkään alkoholismien syyt ole sosiaalisia tai yhteiskunnallisia tai tapakulttuuriin liittyviä. Alkoholien liikakäyttö on tietysti taas toinen asia, ja sen syyt voivat olla myöskin tapakulttuuriin liittyviä.

Kaiken kaikkiaan hallituksen esitys sisältää varmasti myönteisiäkin asioita. Mutta mielestäni pitoisuusrajojen suhteen myös kielteisiä, ihan terveyden kannalta kielteisiä, huomioita on tässä lausuttava.

Vielä pieneen kiistaan ed. Kuisman kanssa siitä, miten paljon alkoholismia ja sen ongelmia lääkäreillekin opetetaan. Sekä koulutuksen, opetuksen että käytännön kokemuksen kautta kasvava sellainen käsitys, että ei alkoholi sinänsä yhteiskunnan suurin ongelma ole myöskään terveyden kannalta. On paljon muita. Viitataan esimerkiksi yläkäsitteseen ylipainoisuus, jolla on ihan saman tyyppisiä vaikutuksia ihmisen fyysiseen terveyteen, ei siis ed. Tykkyläisen selostamiin perhedraamoihin ja sen tyyppisiin asioihin. Mutta asia ei ole yksinkertainen. Siihen ei ole yksinkertaisia vastauksia.

Lopuksi haluaisin siihen viitata, että kun nyt lainsäädäntö on vienyt kunnallisille järjestys- säännöille vastuun alkoholinkäytöstä julkisilla paikoilla, yhdyin ed. Tykkyläisenkin toteamiseen, että kyllä kunnat ovat hyvin paljon tässä asiassa jättäneet vastuutaan kantamatta ja mahdollistaneet tämän aivan kestävämmän tilanteen, joka on etenkin suurimpien kaupunkien keskustoissa nähtävissä.

Ed. Dromberg merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Lahtela: Arvoisa rouva puhemies! Luulen, että alkoholipitoisuuden ylärajan poistaminen on hyvin huono asia. Siitä on jo kokemuksia ollut salakuljetetun pirtun osalta sillä tavalla, että ainakin Tohmajärvellä hiljattain yksi nuori kuoli sellaiseen tilanteeseen, kun nuorisoporukka joi tietämättömyyttään tällaista väkevä alkoholia. Yksi siinä kuoli ja muut joutuivat sairaalaan. Luulen, että nuorten osalta tällainen

yliväkevä viina voi olla hyvinkin hankalaa, koska ei ymmärretä niitä rajoja, miten paljon sitä voi nauttia. Siinä mielessä tätä ylärajakäytöstä olisi pitänyt pohtia ihan uudelleen eikä missään tapauksessa tällaista tehdä.

Mitä illan aikana on muutakin tässä puhuttu, niin urheilukilpailut minusta ovat siitä ongelmallisia, että tänä päivänä yhä useampiin kilpailuihin jopa anotaan poikkeuksia, anniskelulupia. Siellä tarjotaan tosin yleisölle, mutta se on tavallaan viittaus siihen suuntaan, että myös urheilukilpailuista on tehty tämän tyyppisiä paikkoja, joista se vanha hyvä aate on hävinnyt. Alkoholista ei pidä sotkea liikunta- ja urheilutoimintaan. Vielä on ikävää ennen kaikkea se, että näissä juhlatilaisuuksissa ne, jotka ovat sattuneet voittamaan, aukaisevat samppanjapulloja vähän samaan tapaan, kun autokilpailun lopussa, kun kisat ovat päättyneet.

Yleisesti ottaen isompi asia on tulossa, että kaikkien alkoholijuomien myynti vapautuisi ja miedot ja mahdollisesti jossain vaiheessa väkevätkin viinat pitäisi saada kauppoihin. Kyllä on niin, että mitä helpomalla alkoholilla on saatavissa, sitä herkemmin siihen langetaan. Sen tyyppistä kehitystä ei toivoisi. Keskikalja on hyvä esimerkki, mitä se sai aikaan. Se nähdään kauppojen kassoilla lähes joka päivä, millaiset määrät siellä kaljaa kuskautuu, ja enimmäkseen siellä vielä nuorisoporukka on menossa.

Ed. K u i s m a : Arvoisa puhemies! Vielä ed. Tiusaselle. Minusta lääkärinkoulutus ei anna kyllä mitään asiantuntemusta ottaa alkoholiasioihin kantaa. Tietysti ed. Tiusanen ja monet muut lääkärit ovat voineet muuten perehtyä asiaan, mutta on vahingollista, että eräät lääkärit hyvin virheellisesti näkevät myönteisiä puolia alkoholissa. Kun kansa on tottunut luottamaan ja olettaa, että lääkärillä on jotain tietoa, niin tulee virheellisiä käsityksiä.

Yksityishenkilönä tietysti lääkäri voi yhtä hyvin sanoa kuin joku muu, mutta hänellä ei ole sinänsä lääkärinä Suomessa eikä monessa muusakaan maassa mitään erityistä pätevyyttä ottaa näihin kysymyksiin kantaa. Se on keskustelussa otettava huomioon.

Itse totesin, että ei myöskään ole niin, että pitää tulla uskoon tai edes mennä AA:han ennen kuin raitistuu. Kyllä se on liian lohduton kuva. Kyllä on paljon muitakin mahdollisuuksia. Ei sen puoleen, että uskoon tuleminen tai AA olisi pahasta, päinvastoin, mutta on muitakin mahdollisuuksia. Esimerkiksi Minnesota-hoito,

myllyhoito, joka osittain perustuu AA-filosofioihin, tuottaa hyviä tuloksia meillä ja muuallakin maailmassa. Ennen kaikkea tarvitaan toivoa. Meillä on liian toivoton kuva alkoholisteilla ja heidän läheisillään, että ei siitä vaivasta pääse pois. Minusta toivoa siitä, että on mahdollisuuksia selvittää, pitäisi levittää. Eikä aina tarvitse itse keksiä ruutia. Kyllä motivaatiota raitistua voidaan merkittävästi ulkopuolelta tukea. Se on iso työ, mutta sitä pitäisi tehdä, ja kyllä siinä voi onnistua. Itselläni on hyvin paljon siitä kokemuksia.

Vielä toteaisin sen, että yleensähan tietysti moni ajattelee, että ihminen saa itse terveytensä tuhota. No, emmehän me sitäkään ihan hyväksy, mutta alkoholismissa ja alkoholiongelmissa on juuri se näkökulma erittäin voimakkaana, että siinä ei ikinä tuhoa pelkkää omaa terveystään, vaan lähimmäistensäkin elämän. Sen takia alkoholismi on sairaus, johon yhteiskunnalla on ehkä suurempi oikeus puuttua kuin moneen muuhun itse aiheutettuun sairauteen.

Ed. R ä s ä n e n : Arvoisa rouva puhemies! En aio puhua kovin pitkään enkä enää pitkittää tätä keskustelua paljon, mutta tulini korokkeelle varmuuden vuoksi, ettei aika ylity. Ed. Kuisma kommentoi tuossa lääkärin pätevyyttä osallistua alkoholikeskusteluun. Uskallan nyt kuitenkin lääkärinä sanoa muutaman sanan ja omat näemykseni tästä aiheesta.

Haluan aloittaa kommentoinnin ed. Alaranan ponsiesityksestä, kun hän esitti, että hallitus ryhtyisi ”nopeasti toimenpiteisiin lasten ja nuorten lisääntyneen alkoholinkäytön vähentämiseksi”. Mielestäni hän iskee tässä alkoholipolitiikkamme kipeimpään ongelmaan. (Ed. Aittoniemi: Kymmenen vuotta ollut sama ponsi!) Alkoholilainsäädännössämme on puutteita, jotka kohdistuvat juuri lapsiin. Lasten ja nuorten alkoholinkäyttö ja päihdeongelmathan ovat voimakkaassa kasvussa oleva ilmiö. Aivan viime vuosinakin tämä on lisääntynyt. Esimerkiksi Tampereella tehdyssä tutkimuksessa todettiin, että 10 prosenttia peruskouluikäisistä nuorista ja lapsista, siis yläasteen koululaisista, on vaarassa alkoholisoitua. Tutkijat ovat lanseeranneet käyttöönsä uuden termin, uuden käsitteen: lapsialkoholit. Lasten alkoholinkäytön suhteen tilanteemme on näiden selvitysten mukaan pahempi kuin missään muussa Euroopan unionin maassa.

Nyt käsiteltävä lakiesitys ei tosin varsinaisesti puutu näihin tavallaan kipeimpiin lainsäädännön ongelmiin. Se poistaa myytävien alkoholijuomien

pitoisuuden ylärajan, mikä toki on nuorten ja lasten kannalta ongelma sinänsä, koska maustettuna näitä hyvin väkeviä alkoholijuomia saattavat nuoret ja lapset, joiden elimistö ei vielä alkoholia kykene kunnolla käsittelemään, juoda tavallaan erehdyksessä kuolettavankin suuria annoksia. Sen tähden näen sen ongelmana.

Mielestäni vielä tärkeämpää olisi lasten kannalta se, että puututtaisiin alkoholilain alarajaprosentteihin liittyviin ongelmiin. Peruskouluikäiset lapset käyttävät humaltumistarkoituksessa yhä enemmän päivittäistavaraliikkeistä saatavia virvoitusjuomia, joiden alkoholipitoisuus on alle 2,8 prosenttia. Näitä tuotteita on tullut markkinoille yhä lisää aivan viime aikoina. Tällaisia juomia usein myös mainostetaan tai markkinoidaan sellaisilla nimillä, jotka tuovat mieleen alkoholijuoman, vaikka oman lainsäädäntömme mukaan ne eivät ole varsinaisia alkoholijuomia. Esimerkiksi lapsilta on tavattu usein vodkapuolukkalonkerojuomia, joiden alkoholipitoisuus on 2,6 prosenttia. Kaksi pullollista tällaista juomaa vastaa yhtä ravintola-annosta väkevää viinaa tai yhtä pullollista A-olutta.

Lapsen ja nuoren elimistö ei todellakaan kykene käsittelemään alkoholia samaan tapaan kuin aikuisen. Suhteellisen pienetkin alkoholimäärät voivat aiheuttaa lapselle myrkytystilan. Viime vuosina on lastenklินิกoiden teho-osastoilla jouduttu hoitamaan enenevästi ja yhä nuorempien lasten alkoholimyrkytyksiä. Voimassa olevan alkoholilakimme mukaan sellaiset virvoitusjuomat, joiden alkoholipitoisuus on alle 2,8 prosenttia, määritellään siis alkoholittomiksi juomiksi, joita voidaan ikärajoituksetta myydä ihan samalla lailla kuin Aku Ankka -limonadia vaikka viisivuotiaalle lapselle.

Kuitenkin alkoholilain 33 §:ssä kielletään sellaisten juomien alaikäisiin kohdistuva mainonta, joiden alkoholipitoisuus on vähintään 1,2 prosenttia. Eli alkoholimainontalaki on edistyskäsmpi kuin ne kohdat, jotka käsittelevät alkoholien myyntiä. Tähän mainontarajoitukseen on päädytty nimenomaan sen takia, että tiedostetaan mietojen alkoholipitoisten virvoitusjuomien vaarat ja niiden houkuttelevuus lapsille. Pitäisinkin lapsiin kohdistuvien haittojen torjumiseksi välttämättömänä sitä, että sellaisia juomia, joiden alkoholipitoisuus on vähintään tämä 1,2 prosenttia ja joiden lapsiin kohdistuva markkinointi on nykylainkin mukaan kielletty, ei myöskään myytäisi lapsille. Mielestäni se olisi täysin johdonmukaista voimassa olevan lainsäädännön kanssa.

Stakesin asiantuntija Matti Rimpelä, joka johdtaa kouluterveystutkimusta, toteaa, että viimeisten kymmenen vuoden aikana meille on tullut alkoholikulttuurimme uusi perinne. Hän tiivistää sen sanoen, että kun ryypätään, se tehdään avoimesti ja liikutaan pullo kädessä. Kaupungeissa on alueita, joille keräännytään juomaan. Rimpelä toteaa vielä, että aikuiset kyllä hermostuvat huumeista mutta eivät piittaa viinasta, vaikka katujuopottelu on huumeiden paras markkinointiyhteys. Tälläkin tiedolla on oma yhteytensä keskusteluun julkisen juopottelun haitoista ja rajoituksista.

Itse ajattelisin, että julkinen juopottelu on hyvin kaukana siitä sivistyneestä ajatuksesta, että viinipullon kanssa mennään piknikille puistoon. Tällaiset käyttäjät ovat kuitenkin aikamoisia harvinaisuuksia niiden joukossa, jotka julkisilla paikoilla pullo kädessä liikkuvat. Itse kannattaisin tässä suhteessa vanhaan lainsäädäntöön palaamista, jolloin ei tulisi sitäkään ongelmaa, että kansalaisten on vaikea tietää, mikä on sallittu käytäntö missäkin kunnassa.

Mutta vielä haluaisin korostaa, kun täällä on puhuttu siitä, että se, miten lainsäädäntöä on viime vuosina julkisen juopottelun suhteen kehitetty, olisi linjassa sen sivistyneen alkoholikulttuurin kanssa, joka on meille saapumassa, että näin ei tutkimusten mukaan ole, vaan meidän alkoholikulttuurimme on siinä suhteessa päinvastoin taantunut.

Sen vuoksi kannatan ed. Kankaanniemen ponsiesitystä.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Pesälä.

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Ed. Räsänen puheenvuoronsa alkuosassa varsin hyvin osoitti sen ed. Kuisman väitteen vääräksi, ettei lääkärikoulutus antaisi mitään mahdollisuuksia puhua alkoholin terveysvaikutuksista. En tiedä, mikä henkilökohtainen kokemus antaa ed. Kuismalle tämän näkökulman, mutta viittaisin esimerkiksi siihen, että nimenomaan lääketieteellinen tietämys on se, mikä esimerkiksi raskaana olevan naisen alkoholinkäytön ja siitä aiheutuvat seuraukset kertoo, nimenomaan seuraukset syntymättömälle lapselle ja myöhemmin lapsen kehittämiselle.

Esimerkiksi tajuton potilas tuodaan päivystyspoliklinikalle: etyylialkoholia tietty promille-

määrä ja joku vatsa-alueen katastrofi, niin kuin me kirurgit sanomme. Mikä voi olla syy? Lääkärikoulutuksella voi sanoa, että se on etyylin aiheuttama pankreatiitti eli haimatulehdus, ja enkeltensiipien havina on korvissamme, jos ei häntä operoida. Psykiatrin koulutus antaa myös mahdollisuuksia puuttua edustajien Tykkyläisen ja Kuisman mainitsemaan perheongelmaan. Lääkeoppi, farmakologia, biokemia tai sanotaan vaikka etyylialkoholien metabolia ovat asioita, jotka antavat näitä mahdollisuuksia, alkoholin käytön suhde esimerkiksi sokeritaudin syntymiseen. Siis on hyvin paljon asioita.

Ed. Räsänen viittasi, niin kuin minäkin aikaisemmassa puheenvuorossani, lasten maksaan, jossa glukoronidia ei ole tavalla sillä käytettävissä kuin aikuisen makassa, jolloin etyylialkoholien eliminointi on hitaampaa.

On siis hyvin paljon asioita. Minä en todella ymmärrä, miten tämä asia pitää katsoa tätä kautta. Näissä asioissa tietysti lakimiehen ja muu näkemys täydentävät toisiaan, herra puhemies.

Ed. K u i s m a : Arvoisa puhemies! Kyllähän tietysti kuka hyvänsä millä hyvänsä koulutuksella tai ilman koulutusta voi keskustella alkoholista, varsinkin jos on kansanedustaja, ja varmasti lääkärikoulutuksesta ei ole mitään haittaa, päinvastoin. Varmaan lääkärin koulutuksella on helpompaa opiskella alkoholiasioita kuin esimerkiksi juristin. Halusin vain sanoa sen faktatiedon, miten vähän lääkärikoulutuksessa puhutaan alkoholista, vielä 80-luvun loppuun asti muutama tunti. Tiedän siksi, että minulle on esitetty nämä lääkärikoulutusohjelmat. Olen pystynyt kyllä niihin myöhemmin vaikuttamaan. Nythän Salaspuro opettaa, kai pari kolme viikkoa on pakollinen kurssi jo tällä hetkellä, joka sekin on erittäin vähän.

Tietysti on lääkäreitä erittäin paljon, jotka tekevät hyvin ansiokasta työtä. Esimerkiksi sopivat nekin tiedot, mitä viimeisten seitsemän vuoden aikana Suomesta ja ulkomailta olen saanut tästä asiasta opiskella; suurin osa opettajista on ollut lääkäreitä. Onhan lääkäreitä, jotka ovat erikoistuneet alkoholilääketieteeseen, erityisesti USA:ssa, erittäin paljon. Kyllähän lääkärin, varsinkin Suomessa, jossa lääkäreitä kunnioitetaan ja pidetään asiantuntijoina muun muassa alkoholikysymyksissä, mielipiteellä on erittäin suuri merkitys.

Se, mitä kritisoin, on se, että lääkäri, joka on saanut vain normaalin koulutuksen, hyvin helposti esittää sellaisia mielipiteitä, jotka sinänsä

ovat ihan sopivia kansalaisille, mutta moni voi pitää niitä erityisen auktoritatiivisina mielipiteinä, ja silloin voi tulla väärä käsitys. Tämä on tietysti yhteiskunnalle myös ongelma, että lääkärikoulutus ei ole tässä suhteessa ollut riittävä eikä ole vielä kukaan minusta, vaikka parannusta on tapahtunut.

Totean myös, että se hoitomuoto, ns. Minnesota-hoito, joka Suomessa tunnetaan myllyhoidon nimellä, on myös lääkäreiden hyvin pitkälle kehittämä, tosin USA:ssa 40-luvulla, ja siinä mielessäkin lääketieteellä on keskeinen osuus.

Mutta sen, että jokainen lääkäri automaattisesti olisi asiantuntija alkoholikysymyksissä, tahdon jyrkästi kiistää.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Minulle ovat useat lääkärit sanoneet, kun on keskusteltu asiallisesti, että kunnon känni kerran kahdessa kolmessa viikossa tekee ihmiselle eevarttia. Se on ainoa, että ei saa ottaa liikaa, jolloin tulee myrkytystila, jolloin se jälkeenpäin on tietysti hankalaa. Sitten on sellaisia ihmisiä, joille se merkitsee sitä, jos ottaa viinaryypyn tai olutpullon, että tulee kolmen kuukauden putki. Näillä ei ole mitään mahdollisuutta ottaa alkoholia. Minä olen nähnyt niitäkin ihmisiä paljon, ja se on tietyllä tavalla oma ongelmansa.

Ei näissä alkoholiasioissa löydetä satapro-senttista totuutta varmasti ollenkaan. Mutta sellaisia päättäjiä, jotka sanovat, että alkoholi on pelkästään negatiivista, ei usko kukaan, ja sen sanovat lääkärit, joiden kanssa keskustelen. Mutta lääkärit sanovat myös, että eivät he voi tällaista asiaa mennä sanomaan sillä tavalla, että ottakaa vain viinaa, se on hyväksi. Mutta jos he vastaavat rehellisesti, niin kuin ajattelevat, tällä tavalla se varmasti on.

Mitä tulee tämän lakiesityksen tarkoittamiin kunnallisiin järjestyssääntöihin, joita on laadittu, että jossain saa nauttia alkoholia julkisilla paikoilla, jossain ei, minä huomautan vielä siitä, että on olemassa joko korkeimman oikeuden tai korkeimman hallinto-oikeuden päätös, että tällainen kunnallinen järjestyssäännön määräys ei ole oikeusvoimainen sen jälkeen, kun se alkoholilaista poistettiin. Tulen etsimään tämän, ja kun seuraavan kerran täällä keskustellaan näitä asioita, niin se päätös minulla varmasti on. En minä nyt niin pahasti voi pieleen muistaa. Ne järjestyssäännöt ovat aivan yhdentekeviä, mitä Helsingissä tai muualla tänä päivänä tehdään. Kun kielto alkoholilaista on poistettu, se ei ole oikeusvoimainen.

Ed. R e h n : Arvoisa puhemies! Nyt näköjään alkoholiasiantuntemusta vaaditaan monella tavoin, enkä voi väittää, että minulla sitä kovin laajalti olisi. Jos toiset lääkäritkin väittävät, että kerran viikossa kunnon känni on parempi, ja toiset taas sanovat, että joka päivä ruokalusikallinen on hyväksi, niin mistä tästä selvän sitten ottaa?

Joka tapauksessa nuorten alkoholinkäyttö on huolestuttava asia tänä päivänä.

Yksi erikoinen asia tässä meidän erikoisen rakkaassa monopolissamme Alkossa on vielä se, että he saavat postimyyntinä myydä tänä päivänä alkoholia. Kuka tietää, kenen käyttöön se menee, kun tuonne pitäjille lasti lähtee Alkosta?

Kannatan lämpimästi edustajien Alaranta ja Kankaanniemi esityksiä tähän lakiin liittyen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Asian käsittely keskeytetään.

4) Hallituksen esitys laiksi eräistä henkilöstön asemaa koskevista järjestelyistä kunnallistettaessa Helsingin yliopiston lääketieteellisen tiedekunnan eräitä palvelutoimintoja

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys 250/1996 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnan mietintö 3/1997 vp

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s :
Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

5) Hallituksen esitys telemarkkinalaiksi ja laiksi telehallinnosta annetun lain muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 163/1996 vp
Liikennevaliokunnan mietintö 1/1997 vp
Lakialoite 16/1996 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on liikennevaliokunnan mietintö n:o 1. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta hallituksen esitykseen sisältyvien ensimmäisen lakiehdotuksen 1—4 § ja 1 luvun otsikko, 5—9 § ja 2 luvun otsikko, 10—14 § ja 3 luvun otsikko, 15 ja 16 § ja 4 luvun otsikko, 17—19 § ja 5 luvun otsikko, 20—22 § ja 6 luvun otsikko, 23—27 § ja 7 luvun otsikko, 28—34 § ja 8 luvun otsikko, 35—41 § ja 9 luvun otsikko, 42—48 § ja 10 luvun otsikko, 49—53 § ja 11 luvun otsikko sekä 54 ja 55 § ja 12 luvun otsikko, johtolause ja nimike sekä

toisen lakiehdotuksen 1—3 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Eduskunta yhtyy liikennevaliokunnan ehdotukseen lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Hallituksen esitys laiksi tekijänoikeuslain 47 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 185/1996 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 1/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 1. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Olin: Arvoisa puhemies! Paikaltani totesin, että tekijänoikeuslaki koskee suojaa, jossa käsitellään luovan työn tuloksia. Lakihan perustuu ajatukseen, jonka mukaan luovuus lähtee yksilöistä, ja lain yksinoikeusperiaatteen mukaan yksilöllä on etuoikeus tuotteeseen verrattuna yleisöön. Suomessahan käytäntö tähän asti on ollut varsin väljä ja abstrakti. Lain myötä välillinen käyttäminen tulisi korvattavaksi. Siltä osin laki saattaa yleisön silmissä tuntua jopa osin eri-

koiseltakin, kun välillinen käyttäminen pitää sisällään muun muassa julkisissa liikennevälineissä äänitteiden kuuntelemisesta koostuvan maksun suorittamisen. Suomen laki ei ole kuitenkaan ristiriidassa EU:n direktiivin kanssa, ja näin ollen asia on varmasti hoidettava tällä tavoin kuin hallitus lakiesityksessään esittää.

Toisaalta haluaisin, arvoisa puhemies, myös todeta tässä yhteydessä, että tekijänoikeussuoja on jo varsin kaukaa tuleva, Bernin sopimuksesta vuodelta 1886, ja sitä on uudistettu parinkymmen vuoden välein. Tämä edustaa nyt viimeisintä unionitason tulkintaa, johon Suomikin tulee mukaan.

Ed. Lahtela: Arvoisa herra puhemies! Maksuissa, joita nyt tulee — tai nämähän ovat jo olleet voimassa, mutta erimielisyyksiä on ollut — kysymys lienee Gramexista. Nyt erityisesti jotkut pikku yrittäjät ovat olleen yhteydessä minuunkin. Parturi-kampaamoliikkeet, huoltoasemayrittäjät syrjäseuduilla eivät aina ole voineet käsitellä, miksi heidän pitää maksaa myös välillisestä käytöstä, kun radiota kuunnellaan, koska siinä vaiheessa jo, kun levy on tehty, se on jo yhdesti maksettu ja ilmeisesti joudutaan vielä radion päässäkin maksamaan jokaisesta esityksestä. Mutta sitten maksaminen, kun radiota kuunnellaan, tuntuu aika kovalta jossakin mielessä. Nyt esitetään tällaista. En lähde tätä vastustamaan, mutta ihmetystä se herättää ja on lisäkustannus pienissä parturiliikkeissä, kun maksetaan Teostolle ja Gramexille. Siinä monta päättäjää pitää käsitellä, tukka lipata, ennen kuin asiakkaat voivat kuunnella uutisia tai musiikkia. Maksaahan pitää kuitenkin, vaikka pelkästään kuuntelisi uutisia, koska kun radio yleensä on liikkeessä, maksettava on.

Ed. Ala-Harja: Arvoisa puhemies! Ed. Lahtelalle: Maksu on 2,50 markkaa päivässä, joten ei se kovin paljon tietysti tunnu, mutta periaatteessahan se on tietysti vaikea. Kysymyksessähän on tekijänoikeuslain 47 §:n muuttaminen. Mehän teimme liittyen Eta-sopimukseen jo toukokuun 1 päivästä 95 voimaan tulleen lain, ja siinä lain muoto oli niin, että tämä koskee välitöntä esittämistä. Silloin jo tulkittiin, että myös välillinen esittäminen olisi korvauksen alaista. Siitähän oli yksi välimiesoikeuden ratkaisu, joka puolsi korvasvelvollisuutta myös välillisestä esittämisestä, mutta sitten oli tekijänoikeusneuvoston ratkaisu, jonka mukaan ei aiheudu tekijänoikeuskorvauksen suoritusta välillisestä esit-

tämisestä. Tämä oli äänestystulos, ja kun on tämä ristiriita, hallitus on nyt antanut uuden lain, jossa on myös mainittu välittömän esittämisen lisäksi välillinen esittäminen niin, että ei ole tulkintavaikeuksia siitä, mitkä esitykset ovat korvauksen alaisia.

Täytyy sanoa, että nythän tämä on 12 Etamaassa 15:stä voimassa, kaikissa muissa Pohjoismaissa. Tässä Gramex ja Teosto pitävät tekijöiden puolta ja huolehtivat siitä, että tekijät saavat korvauksen, mikä tietysti on ihan oikein, mutta maksajiksi joutuvat juuri pienyrittäjätkin. Valiokunta lausunnossaan kiinnitti huomiota siihen, että selkiinnytetään se, ettei tule kaksinkertaista maksuvelvollisuutta ja ettei maksu ole kohtuuton hyötyyn verrattuna.

Ed. Korteniemi: Herra puhemies! Pyydin puheenvuoron ed. Lahtelan puheenvuoron johdosta. On totta, että on ongelmia, joihin ed. Lahtela viittasi. Nämä ongelmat tulivat varsin selvästi esille kuulemisessa, joka sivistysvaliokunnassa suoritettiin. Valiokunnan jäseniä hämmästytti kovasti se, miten kustannuksien kokonaissummaa arvioitiin. Kun hallituksen esityksessä todetaan, että opetusministeriön saaman arvion mukaan tällaisten korvausten kokonaismäärä olisi alle miljoona markkaa vuodessa, vastaavasti Kaupan Keskusliiton edustaja valiokunnassa arvioi, että kustannukset olisivat kymmenkertaiset eli 10 miljoonaa markkaa vuositasolla olisi yhteissumma. Aivan kuten valiokunnan puheenjohtaja ed. Ala-Harja totesi, valiokunta kiinnitti huomiota siihen, että kun aikanaan korvauksia määritellään, niitten tulisi säilyä kohtuullisella tasolla ja yleensäkin korvausten tulisi olla oikeassa suhteessa äänitteiden käyttämisestä käyttäjälle koituvaan hyötyyn.

Ed. Laine: Arvoisa puhemies! Minä jo eilen tästä käytn puheenvuoron, mutta nyt näköjään paikalla on eri ihmisiä. Minä sanon sen edelleenkin, että välillisen käytön merkitys tulevaisuudessa on tärkeä asia. Satelliitteja ammutaan ilmaan jatkuvasti, ja tästä tulee ongelma. Nyt on jo monta kymmentä digitaalikanavaa, joilta saadaa suoraan cd-tasoisia musiikkia, ja välillistä käyttöä tulee koko ajan.

Meillä sivistysvaliokunnassa oli puhe siitä, että kouludiskossa on tanssiaiset ja soitetaan musiikkia. Siitä joudutaan maksamaan muutama markka. Sehän on selvää, että mitä enemmän on diskoja, sen vähemmän on eläviä soittajia ja tätä työtä. Se tarkoittaa sitä, että joka kerta, kun

jossakin jotakin musiikkia soitetaan, se on joltakin pois. Siis muusikot eivät voi olla paikassa, missä on disko. Silloin se on elävältä musiikilta pois. Tästä nyt yritetään saada korvausta.

Jos ajatellaan parturia, voidaan valita parturi, jossa ei ole musiikkia. Mielestäni tällaisen musiikin pakkosyöttö yleensäkin olisi lailla kiellettävä, ettei sitä joka paikassa tulisi, ja tällä tavalla sitä voidaan vähän niin kuin estää. Ei ole hyvä, että joka paikassa soitetaan. Parturiliike maksaa — ed. Ala-Harja sanoi, että tulee 2,50 markkaa päivässä. Laskelmien mukaan se on alle markka päivässä, joten ei hirveän suuri ole tämä summa. (Ed. Ala-Harja: Niitä on eri laskelmia!) Mutta tässä pyritään ottamaan huomioon digitaalikanavien tulo, se on tulevaisuuden asia.

Yleiskeskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 47 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Hallituksen esitys laeiksi mielenterveyslain ja valtion melisairaaloista annetun lain 3 §:n muuttamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys 231/1996 vp
Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö 4/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 4. Ensin sallitaan yleiskeskustelu asiasta, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelu:

Ed. Rask: Arvoisa herra puhemies! Lakiesitys, joka meillä nyt on käsittelyssä, koskettaa mielenterveyslakia ja lakia valtion melisairaaloista. Näitä valtion melisairaaloita meillä Suomessa on Niuvanniemen sairaala Kuopiossa ja Vanhan Vaasan sairaala Vaasassa. Nyt tämän lain hyväksyminen poistaa sen epävarmuuden, joka näiden sairaaloiden tulevasta kohtalosta on aika pitkään ollut. Mielestäni tällä lailla tunnustetaan se ammattitaito, jonka näiden sairaaloiden hoitohenkilökunta omaa. Näissä valtion

mielisairaaloissahan hoidetaan rikoksesta syytettyjä mutta syntyneettomina tuomitsematta jätettyjä potilaita heidän tahdostaan riippumatta ja toisaalta myös sellaisia mielenterveyden häiriötä potevia potilaita, joiden hoitaminen on erityisen vaarallista ja erityisen vaikeaa. Tässä ei ole kysymys pelkästään heidän hyvästä hoidostaan, mikä tietysti on tämän lain päätarkoitus, vaan on kysymys myös turvallisuudesta muissa psykiatrisissa sairaaloissa, niiden potilaiden hoidosta, joita hoidetaan muissa sairaaloissa, ja on kysymys myös kansalaisten oikeusturvasta ja yhteiskunnallisesta turvallisuudesta.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta kiinnitti mietinnössään yleisemminkin huomiota mielenterveyden hoitoon. Tämän päivän mielenterveydenkin edistämisen ja psykiatrisen hoidon tavoitteena on hyvin pitkälle avohoidon korostaminen. Tällainen velvoitteinen avohoito tulisi saada Suomeenkin mahdolliseksi ihan niin kuin se muissakin länsimaissa on. Tätä halusi valiokunta korostaa, kun mietinnössä todetaan esimerkiksi näin, että "toivotaan hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin sen selvittämiseksi, miten kriminaalipotilaiden hoitoa voitaisiin kehittää siten, että myös avohoidossa voitaisiin käyttää pakkohoitoa tai tahdosta riippumatonta hoitoa". Käytännössä hän se tarkoittaisi yksinkertaisesti sitä, että tällaiset potilaat esimerkiksi kävisivät päivittäin ottamassa lääkkeensä valvonnan alaisina.

Sen johdosta, että joitakin aikoja sitten kävimme Vanhan Vaasan sairaalassa ja näimme siellä tapahtuvan, voi sanoa, hyvän hoidon, olen hyvin iloinen siitä, että ainakin yksi asia on mennyt siihen suuntaan kuin näissä kahdessa sairaalassa on toivottu.

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Avohoitosysteemi mielisairaalahoitoon jälkeen on epäonnistunut pahasti sikäli, että noin 60 prosenttia ainakin on siirretty viime vuosien aikana avohoitoon ja säännöllisesti puolet näistä potilaista kuolee aika nopeassa ajassa, kun he pääsevät avohoitoon. Osa surmaa itsensä, osa kuolee muuten. Tietysti muutenkin kuoltaisiin, ilman tätä negatiivista vaikutusta. Mutta on selvää, että kun potilas, joka on tottunut mielenterveydeltään häiriintyneenä ja vajavaisena olemaan tutussa ja turallisessa paikassa, joutuu sieltä ulos avohoitoon, se edistää tätä asiaa.

Tällainen Mirjam Kallandin kirja, sellainen tutkimus, mikä se nyt olikaan — siihen on vastattu minun kysymyksessäni, eduskuntakyselyssä n:o 101 — "Hyvin leikattu huonosti ommeltu"

käsittelee tätä asiaa. Tämä on aika surullista tarinaa, mitä tapahtuu niille mielisairaille, jotka joutuvat avohoitoon. Ne, jotka sanovat, että tämä on todella hyvin hoidettu, ovat pahasti erehtyneet. Siellä puolella on varmaan tutkimisen aihetta. Vaikka yhteiskunnan varoja ei siihen riittäisikään, ei ihmisiä voi tällä tavalla panna heitteille, vaan pitäisi ehdottomasti tutustua tähän asiaan ja palata näissä asioissa hiukan taaksepäin eikä tällä tavalla, että ihmiset kuolevat omaan surkeuteensa; se on epäinhimillistä. Minä näen asian avohoidon puolelta mielenterveysasioissa tällä tavalla.

Ed. A l a - H a r j a : Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi on varmasti aivan oikeassa mielenterveyspotilaiden avohoidon suhteen. Nyt täytyy muistaa kuitenkin, että päätösvalta on kunnissa, miten tavalliset mielenterveyspotilaat hoidetaan. Koska sairaalapaikkoja on vähennetty lähes 30 000:sta 5 000:een, se on valtava pienennys. Samanaikaisesti ei kuitenkaan ole lisätty avohoitoon lääkäri työvoimaa eikä myöskään muita resursseja, joten todella mielenterveyspotilaat ovat osittain heitteillä. Erikoisesti hoitamatta ovat lapsipsykiatriset potilaat.

Mutta lakiesitys, joka nyt on käsiteltävänä, koskee kriminaalipotilaita. Minusta on erinomainen asia, että tämä laki on saatu nyt näin pitkälle. Kaksi vuotta sitten valtiovarainvaliokunnan sosiaali- ja työjaosto lausui kannanotosaan, jonka eduskunta hyväksyi, juuri nämä periaatteet, jotka nyt lain tasolla on hyväksytty. Molemmat sairaalat saavat omat johtokuntansa ja omat tulostavoitteensa ja voivat työskennellä rauhassa, ja näillä on tulevaisuus varmistettu. Myös kriminaalipotilailla on valinnan varaa, koska ei aina hoito onnistu tietyssä paikassa ja voidaan sitten lähettää toiseen sairaalaan.

Vastentahtoisien avohoidon järjestäminen on todella kannatettava. Toivotaan, että siihen saadaan resursseja riittävästi.

Ed. K a r j a l a i n e n : Arvoisa puhemies! Pyysin tämän puheenvuoron kuultuani ed. Aittoniemen puheenvuoron, en kumotakseni sitä, vaikka tiedän, että ed. Aittoniemi siinä hiukan asiaa kärjistääkin. Minusta tämän asian yhteydessä on suuri vaara, että siinä pehmeitä arvoja käytetään kovan politiikan perusteena. Toisin sanoen avohoito hienona asiana on kylttinä, ja sitten pelkkää raadollista taloudellisuutta toteutetaan siirtämällä ihmisiä joissakin tapauksissa lähes heitteille. Tämän aiheen kohdalla on syytä

yhteiskunnan olla tarkkana ja seurata tilanteen kehittymistä.

Ed. D r o m b e r g : Arvoisa puhemies! Todellakin tämä laki on sikäli hyvä, että tässä otetaan vastuuta niistä potilaista, joita tämän lain piiriin kuuluu. Mutta minulla on myöskin sama huoli tästä avohoidosta. On tullut aika koviakin viestejä niistä tapauksista, jotka ovat ns. avohoidossa. Kunnilla on tänä päivänä vastuu näistä, mutta siellä ei tahdo riittää myöskään sitä tarpeellista asiantuntemusta ainakaan tällä hetkellä, jotta näiden potilaiden tilanne pystyttäisiin turvaamaan. Koko ajan näitä resursseja myöskin vähennetään, ja kun kiistaa on, mihin painotuksia asetetaan, on todellakin huolestuttavaa, että avohoito saattaa joutua jalkoihin. Siinä mielessä yhteisvastuu tältä puolelta täytyisi myöskin yhteiskunnan ymmärtää.

Ed. R a s k : Herra puhemies! Yhdyn niihin mielipiteisiin, joissa on todettu tässä keskustelussa, että avohoidossa on tänä päivänä liian vähän resursseja. Moni avohoitoon joutunut mielenterveyspotilas voi olla jopa heitteillä. Mutta minun mielestäni kuitenkin sen takia, että kaikilta osin ei mene hyvin, ei voi sanoa, etteikö avohoito kuitenkin ole tavoiteltava ja hyvä vaihtoehto joillekin, silloin kun se tehdään potilaan toiveista lähtien ja yhteistyössä hänen omaistensa kanssa. Kyllä tietysti asia on niin, että laitoshoido on joskus paikallaan, ei kovin pitkäaikaisena varmasti monenkaan kohdalla, mutta tosiasia on, että kyllä laitoshoido laitostaa, ja vanhanaikaisessa laitoshoidossa, joka koskee nimenomaan mielenterveyspotilaita, on tahdottukin pitää mielenterveyspotilaat pois silmistä. Mutta nyt ollaan kuitenkin menossa parempaan suuntaan niin, että mielenterveydellisistä häiriöistä kärsivät ihmiset voivat, mikäli mahdollista, asua kodinomaisissa olosuhteissa ulkopuolella laitosten.

Ed. D r o m b e r g : Arvoisa puhemies! Haluan vielä yhden esimerkin tähän keskusteluun sikäli tuoda, että omassa kotikaupungissani Vantaalla on myöskin jouduttu tämän tyyppisiin tilanteisiin, että avohoidossa on semmoisia henkilöitä, jotka kuuluisivat kyllä vielä laitoshoidon puolelle. Kun he sitten pahoinpitelevät vanhuk-
sia ja poliisi joutuu näihin asioihin puuttumaan, niin poliisilla on kuitenkin vain vähäiset keinot saada näitä ns. potilaita järjestykseen. Elikkä se on myöskin yhteiskunnan kannalta turvatto-

muutta ja vanhusten ja heikompien ihmisten kannalta todellinen ongelma, kun tämän tyyppisiä ihmisiä sitten on ihan normaaliyhteiskunnassa ja heitä ei pystytty valvomaan tänä päivänä.

Ed. H u u h t a n e n : Arvoisa puhemies! Kun kuuntelee näitä puheenvuoroja, esimerkiksi ed. Drombergin viimeistä puheenvuoroa, tulee semmoinen tunne, että kukaan ei erityisempää vastuuta tästä hoidon järjestämisestä kannan. Vantaan kaupunki on se, joka on vastuussa omien asukkaistensa mielisairaanhoidosta, niin laitoshoidosta kuin avohoidosta. Onnetonta olikin tässä palvelurakennemuutoksessa, että nimenomaan suuret kaupungit ja pääkaupunkiseutu hoitivat kaikkein huonoimmin tämän asian. Ministeriöhan lähti aikoinaan siitä, että avohoitajärjestelmien tulee olla valmiina, kun laitoshoidoa puretaan. Tätä pääsääntöä esimerkiksi täällä pääkaupunkiseudulla sitten kaikkein eniten rikkottiin.

Arvoisa puhemies! Ihan lyhyesti vielä tähän asiaan. Olen ed. Raskin kanssa aivan samaa mieltä siitä, että tämä lakiuudistus on hyvä. Esimerkiksi Niuvanniemen sairaalan toiminta nyt tulee turvatuksi kaikilta osiltaan, ja se palvelee muun muassa oikeuspsykiatriasta opetusta parhaalla mahdollisella tavalla. Tämä oli pitkä vääntö, ja voin sanoa, että kun olin väännön alkuvaiheessa-
kin mukana tässä asiassa, niin tunnen kyllä ihan hyvää mieltä, että laki on saanut tämän muodon.

Ed. U o t i l a : Arvoisa herra puhemies! Minä pääkaupunkiseudulta kotoisin olevana otan vastaan sen kritiikin, mitä ed. Huuhtanen osoitti. Kyllä pääkaupunkiseudulla kaduille tuli todella paljon potilaita, joiden paikka siinä tilanteessa olisi vielä ollut ehkä jossain muualla, tai sitten nämä luvut ja odotetut avohoitopalvelut olisi heidän käytössään pitänyt olla. Jos ihmisiä pidetään laitoksessa jonkin muun syyn kuin potilaan edun tai parhaan hoidon kannalta, se on väärin, mutta yhtä väärin on myös se, jos potilaat työnnetään avohoitoon jollain muulla perusteella, esimerkiksi taloudellisilla syillä, kuin potilaan edun tai potilaan hoidon kannalta. Tämähän se peruskysymys on, elikkä molemmissa hoitomuodoissa pitäisi olla ratkaisevaa sen, kumpi on potilaan kannalta parempi.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 17 a ja 22 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä toisen lakiehdotuksen 3 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Hallituksen esitys Pohjoismaiden välillä pääsystä korkeampaan koulutukseen tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Ainoa käsittely

Hallituksen esitys 14/1997 vp

Sivistysvaliokunnan mietintö 3/1997 vp

Ensimmäinen varapuhemies:
Käsittelyn pohjana on sivistysvaliokunnan mietintö n:o 3.

Keskustelua ei synny.

Mietintö hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

9) Lakialoite laiksi tuloverolain 96 §:n 2—8 momentin kumoamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 12/1997 vp (Tuija Pohjola /sd ym.)

Ensimmäinen varapuhemies:
Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. T. Pohjola: Arvoisa herra puhemies! Vapaaehtoisten eläkevakuutusten verotuki on johtanut vakuuttamisen rajuun kasvuun varsinkin vuoden 1995 alusta voimaan tulleen muutoksen jälkeen. Vuodelta 1995 toimitetussa verotuksessa vapaaehtoisten eläkevakuutuksen maksuja vähennettiin 767 miljoonaa markkaa. Asiasta tehtyyn kysymykseen vastattiin, että verotulojen menetyksen on arvioitu vuonna 95 olleen noin 460 miljoonaa markkaa. Alustavat tiedot vuodelta 96 ovat verotulojen menetyksen osalta 660 miljoonaa. Koska lama on taittunut ja vakuutusten suosio on voimakkaasti lisääntynyt — tänä päivänä vakuutettuja on noin 160 000 — verotulojen menetysten arvioidaan tänä vuonna kasvavan jo yli miljardiin markkaan. Kyseessä on siis

suuri tulonsiirto hyvätuloisille. Vakuutuksia eivät voi ottaa työttömät eivätkä velkaiset lapsiperheet. Verotuki aiheuttaa myös sukupolvien välistä epäoikeudenmukaisuutta.

Viime vuosien aikana on ollut tavoitteena verotuksen yksinkertaistaminen. On poistettu lapsi- ja yksinhuoltajavähennys sekä heikennetty huomattavasti asuntolainojen verovähennystä. Mielestäni on epäoikeudenmukaista, että vapaaehtoisella eläkevakuutusjärjestelmän verotuella siirretään vuosittain jo miljardi markkaa hyväosaisten verokevennyksiin. Jokaisella on tietenkin oikeus täydentää lakisääteistä eläkettä, mutta kysymys on siitä, kuuluuko yhteiskunnan tukea sitä verovähennyksin. Mielestäni ei.

Lakisääteisen eläketurvan täydennystapauksissa vakuutusmaksu on täysimääräisesti vähennyskelpoinen, mikäli maksu on maksettu Suomessa toimivalle vakuutusyhtiölle ja silloin, kun vakuutetun kokonaiseläke ei ylitä 66:ta prosenttia. Kysynkin, kenellä työntekijällä on tänä päivänä mahdollisuus saada 66 prosentin työeläke. Vastaan: ei kenelläkään.

Vakuutuksen ottajilla on mahdollisuus jäädä eläkkeelle jo 58-vuotiaana. Suurten ikäluokkien eläkeiän lähentymisen vuoksi on eläkeikää voimakkaasti nostettu. Kysyn, onko oikein, että hyvätuloinen voi verotuen turvin siirtyä eläkkeelle 58-vuotiaana, kun samanaikaisesti fyysisesti raskasta työtä tekevän siivoojan on jaksettava 65-vuotiaaksi. Eikö olisi oikeudenmukaisempaa kehittää vuorotteluvapaakorvausta ja antaa kaikille tasa-arvoinen mahdollisuus vuorotteluvapaan turvin kuntouttaa itseään jaksamaan työelämässä eläkeikään asti?

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysministeriössä yritetään löytää keinoja, joilla yrittäjät saataisiin maksamaan nykyistä paremmin lakisääteiset eläkemaksunsa. Yrittäjien lakisääteisistä eläkemaksuista jäi viime vuonna maksamatta noin 450 miljoonaa markkaa. Tänä vuonna summan arvioidaan edelleen kasvavan. Rästiin jää maksuista noin kymmenesosa. Yrittäjien eläkelain mukaan valtio joutuu korvaajaksi, kun yrittäjiltä kerätyt eläkevakuutusmaksut eivät riitä. Yrittäjäeläkkeitä hoitavat vakuutuslaitokset eivät kärsi taloudellisesti, vaikka yrittäjä ei maksuja maksaisikaan. Lain mukaan rästit kuuluvat valtiolle.

Aamulehden Talous-osaston artikkelin mukaan asiaa pohtineen työryhmän vetäjää, hallitusneuvos Tuulikki Haikaraista "harmittaa eniten se, että yrittäjiä houkutellaan yksityisiin vakuutuksiin, vaikka pakollinen lakisääteinen elä-

kevakuutus antaisi paremman työkyvyttömyysturvan, perhe-eläkkeen ja vanhuuseläkkeen". Artikkelin mukaan Suomen Yrittäjien järjestö-päällikkö Kari Björklöv "pitää eläkemaksuvajetta isona ja merkittävänä asiana valtiontalouden kannalta". Kysynkin, eikö edellä oleva epäkohta poistu sillä, että yksityisten eläkevakuutusmaksujen verovähennysoikeus poistetaan.

Arvoisa puhemies! Maailmalla on paljon valtioita, joissa ei ole lakisääteisiä eläkejärjestelmiä. Niissä työntekijät huolehtivat yksityisillä vakuutuksillaan tulojensa mukaan eläkkeistä. Tulokset me tiedämme. Niissä maissa köyhyys kukoistaa. Sitä järjestelmää en Suomeen halua. Pelkään, että vapaaehtoisen eläkevakuutuksen yleistymisen voi pitkällä aikavälillä uhata lakisääteistä eläkevakuutusjärjestelmää.

Lopuksi, puhemies, korkotuen kohtuuttomuutta korostaa vertaus palkkatulojen verokohdeltuun. Viime vuosina on poistettu niin lapsi- kuin yksinhuoltajavähennykset. Jos neutraalin ja yksinkertaisen verotuksen saavuttamiseksi on uhrattu jo merkittäviä sosiaalipoliittisia intressejä, on myös vapaaehtoisten eläkevakuutusten verovähennykseen puututtava. Siksi esitän lakialoitteessani tuloverolain muuttamista niin, että yksityisen eläkevakuutuksen verovähennysoikeus poistetaan.

Kirjalliseen kysymykseeni asian johdosta annetussa vastauksessa todetaan, että kaikki tapahtui kuin varkain. Verotuen vaikutuksista ja mielekkyydestä ei ole käyty julkista keskustelua, saatikka että sen sosiaali- ja veropoliittisia vaikutuksia olisi tutkimuksen perusteellisesti selvitetty.

Arvoisa puhemies! Nyt on keskustelun aika. Toivon, että valiokunnassa lakialoitteeseen paneudutaan huolellisesti.

Ed. Karjalainen: Arvoisa puhemies! Tein vaalikauden alussa samaa tarkoittavan toivomusaloitteen, joka siinä vaiheessa ei tullut hyväksytyksi. Olen myös tämän lakialoitteen allekirjoittaja.

En ole liikkeellä vapaaehtoista eläkevakuutusta vastaan, vaan vapaaehtoisen eläkevakuutuksen maksujen verovähennysoikeutta vastaan. Se on eläkepoliittisesti suuri asia. Niin kuin ed. T. Pohjolan puheenvuorossa todettiin, se on myös valtiontalouden kannalta huomattava summa, miljoonia, ja siis suuri etu, joka kohdistuu suurituloisille. Pienituloisellahan ei tällaista veronkiertomahdollisuutta käytännössä ole. Vielä kannattaa huomata, miten eläkevakuutuslaitokset ovat markkinoineet tätä etua tai järjestelmää:

ei niinkään korostaen eläketurvaa, se on ollut enemmänkin sivulauseessa, vaan ihan selvästi kyseessä on ollut veronkierron markkinointi.

Minä toivon omalta osaltani myös, että tämä lakialoite nostaa asian julkiseen keskusteluun ja johtaa tämän kohtuuttoman epäoikeudenmukaisuuden poistamiseen.

Ed. Huhtanen: Arvoisa puhemies! Keskustelemme nyt tämän lakialoitteen kohdalla todella mielenkiintoisista ja tärkeistä asioista. Valitettavaa vain on, että jälleen kerran tärkeä asia menee ohi niin, että keskusteluun osallistujia ja kuuntelijoitakin on niin vähän.

Ed. T. Pohjola kritisoi monella tapaa nykyisin voimassa olevaa sosiaalipoliittikkaa. On todettava, että Lipposen hallitus on tilannetta omalta osaltaan kaikin tavoin pahentanut. Aivan niin kuin lakialoitteen perusteluissa sanotaan, rahoja voisi käyttää tarkoituksenmukaisemmin, jos olisi poliittista tahtoa.

Luulen, että esimerkiksi peruspäivärahan indeksikorotukset, jotka on jäädytetty vuosituhanen loppuun saakka, on joillekin sosiaalidemokraateille kipeä asia. En muista, äänestikö esimerkiksi ed. T. Pohjola kuitenkin näiden ratkaisujen puolesta. Muistaakseni taisi tehdä näin. Myös sairausvakuutusmaksu eläkeläisiltä olisi tullut tietenkin jo tämän vuoden alusta 1 prosentin osalta poistaa, ja sosiaaliturvan markat olisivat menneet parempaan tarkoitukseen. Voi todeta, että nämä toimenpiteet ovat todella epäonnistuneita ja huonoa sosiaaliturvapoliittikkaa. Kun siihen liittyy vielä Lipposen hallituksen epäonnistunut tulonjakopoliittikka, tilanne on entistä pahempi.

Arvoisa puhemies! Varsinaisesti tähän asiaan. En tiedä, millä perusteellisuudella — näin kuitenkin on varmaan — ed. T. Pohjola on asiaan paneutunut. Nythän todella henkivakuutuksen nimikkeen alla tapahtuu vakuutussäästämistä ja myös erikseen eläkevakuutussäästämistä. Saamieni tietojen mukaan nimenomaan se osa henkivakuutuksesta, johon liittyy erilaisia lisukkeita, on räjähdysnomaisesti kasvanut, ei niinkään tavanomainen eläkevakuutussäästämisen.

Eläkevakuutussäästämisen mielestäni on hyvä asia ja sitä tulee näissä epävakaisissa oloissa tarkastella lähtökohtaisesti myönteisesti. Mehän tiedämme, että edelleenkin vapaaehtoisesta työeläkevakuuttamisesta suurin osa menee todella suureen tarpeeseen. Työeläketurva ei ole kaikilla kansalaisilla ollenkaan niin hyvä kuin esimerkiksi me julkisen alan edustajat, pitkään työsuhteessa

olleet kuvittelemme kaikkien kansalaisten kohdalla olevan. Erityisesti naisten tilanne on arveluttava. He ovat pitkiä toveja pois työelämästä, ja heidän työeläketurvansa karttuu todella hitaasti ja epätäydellisesti. Tässä mielessä vapaaehtoinen työeläketurvan täydentäminen on hyvä asia.

Tietysti tähän työttömyystilanteeseen nähden osan työvoimasta siirtyminen eläkkeelle jo 58 vuoden iässä ei ole huono asia, jos tilalle saadaan koulutettua hyvää työvoimaa, joka odottaa vuoroaan näyttää kynsiään ja tehdä isänmaan hyväksi työtä eikä kuitenkaan siihen saa muuten tilaisuutta.

Mitä tulee vertailuun, että säästämisellä 58 vuoden iässä siirrytään eläkkeelle ansiottomasti ja esimerkiksi työkyvyttömyyseläkkeelle oikeat ihmiset eivät tahdo päästä, tässä suhteessa mielestäni tulisikin keskustella, ovatko meillä työkyvyttömyyden kriteerit nyt oikeat ja onko todella niitä ihmisiä, jotka ovat raihaistuneet siinä määrin, että eivät jaksakaan tehdä työtään, väkisin pidettävä työmarkkinoilla. Mielestäni ei ja tässä yhteiskunnassa tulisi nyt tarkentaa työkyvyttömyyskriteerien rajoja.

Keskustan linja eläkepolitiikassa, niin kuin sosiaaliturvassa kaiken kaikkiaan, on hyvin selkeä. Me edustamme rahoituksen ja edunsaannin suhteen kolmiportaista mallia, jossa on verovaroin hoidettu perusturva — tässä tapauksessa kun puhumme eläkkeistä, kansaneläke — jossa on myös ansiosidonnainen työeläke, jonka rahoituksesta vastaavat työntekijät ja työnantajat yhdessä, ja sen jälkeen korkeintaan marginaalisesti subventoitu vapaaehtoinen lisäeläkejärjestelmä. Tässä mielessä yhdyn ed. Pohjolan pohdintaan, onko tässä menty marginaalisen tuen yli vaiko ei. Se on selvityksen arvoinen asia.

Täällä puhutaan todella merkittävistä markkamääristä, mitä hyvätuloisille verovähennyksinä annetaan, ja todetaan, että tämä summa kasvaa. Kun markkamääriä ilmoitetaan, unohtuu, että kun vapaaehtoinen työeläke realisoituu eli tulee ansioksi, sitä ansiotahan verotetaan ansiotulon mukaisesti. Nyt olennaista, kun me tarkastelemme tätä asiaa, onkin selvittää, mikä on se nettohyöty, joka tavallaan menee eläkesäästäjille. Tämä asia ei käy tästä lakialoitteesta oikein selville, ja se on siinä mielessä vaikeasti luettavissa ja tulkittavissa. Täytyy kuitenkin muistaa, että sitä kautta yhteiskunta saa verotuloja, kun säästöt realisoituvat.

Erikoistahan tässä on se, että kun ed. Tuija Pohjola sosialidemokraateista kritisoi nyt tätä järjestelmää, hän kritisoi kyllä sosialidemokraat-

tista ryhmää ja sen entistä jäsentä Matti Louekoskea, jonka lakialoitteen pohjalta tämä käytäntö syntyi vuoden 95 alussa. Tämä ei tullut edellisen hallituksen esityksestä vaan täältä eduskunnan kautta.

Yhdyn siinä myös ed. Pohjolaan, että taisipa olla niin, että ei tästä paljon keskusteltu. Ylipäänsä en tiedä, kuinka paljon täällä salissa ymmärretäänkään näistä asioista, kun päätöksiä tehdään. Mutta nyt tämän keskustelun ja tämän asian selvittämisen aika aivan hyvin voi olla. Itse kyllä näen, että tämän lakialoitteen pohjalta tuskin eduskunnassa tälläkään kertaa syntyy jättevää ja sellaista keskustelua, joka johtaa hyvään lopputulokseen. Sosiaali- ja terveysministeriön tulisi lähteä valmistelemaan tätä asiaa perusteellisesti, ja toivon, että tätä asiaa sitten eduskunnassa myös perusteellisesti käsiteltäisiin.

Ed. U o t i l a : Arvoisa puhemies! Kyllä tämä ed. T. Pohjolan lakialoite tähtää ihan hyvään asiaan myös veropolitiikan näkövinkkelistä. Vähennyksistä pitäisi päästä pois ja siirtyä mahdollisimman yksinkertaiseen ja selkeään verotukseen. Mutta tämä ei ole tietenkään kuin sivujuonne tässä.

Kyllä on aivan käsittämätöntä, että tällainen vapaaehtoinen eläketurvan täydentäminen kiihokkeeseen vaatii näin suuren veroedun ja tällä tavalla valtion verotulojen poisjääntiä.

Kuitenkin vähän ihmettelen, kun tässä on niin hyvä idea takana, miksei ed. Pohjola rohkeammin kierrättänyt tätä lakialoitetta siihen nimiä hakiin, koska uskon, että tällaisen lakialoitteen taakse olisi nimiä löytynyt niin opposition kuin hallituspuolueidenkin riveistä huomattava määrä, ja se, että siinä olisi ollut huomattavasti enemmän nimiä, olisi varmasti myös tuonut sille painoarvoa ja ehkä laajentanut myös keskustelua.

Se, mitä ed. Huuhanen totesi ihmisten tämän hetkisestä työkyvyttömyydestä ja eläkekriteereistä, on aivan totta. On arvioitu, että esimerkiksi pitkäaikaistyöttömien joukossa nyt, kun seulonta on aloitettu — kiitos siitä ideasta, että läpi käyntiä lähdetään suorittamaan, ministeri Anderssonin aloitteelle — on todettu, että ehkä noin kolmannes pitkäaikaistyöttömistä itse asiassa on työkyvyttömiä. Heidän paikkansa olisi toki muualla kuin työmarkkinoilla pitkäaikaistyöttömän roolissa. Heitä on noin 40 000 ihmistä mahdollisesti.

Ed. A l a - H a r j a : Arvoisa puhemies! Ed. Tuija Pohjolan aloite vapaaehtoisen eläkevakuu-

tuksen maksujen verovähennysoikeuden poistamisesta on mielestäni kaksipiippuinen juttu. Ed. Huuhtanen selvitti tämän lain alkuvaiheen. Se mielestäni tuli edellisen sinipunahallituksen eli Holkerin hallituksen aikana. Verouudistuksen yhteydessä hyväksyttiin tämä verovähennysoikeus. Siinä on myös hyvät puolensa. Jos tätä eläkettä maksaa ja siirtyy eläkkeelle 58-vuotiaana, niin vapauttaa todellakin työpaikan toiselle. Nythän keskimääräinen eläkkeellesiirtymisikä on kuitenkin jo 59 vuotta.

Se, että nyt on vapaaehtoisen eläketurvan käyttö kasvanut, on aivan varmasti johtunut siitä, että ihmisillä on epävarmuus työsuhteiden jatkumisesta ja he haluavat varmistaa eläketurvansa, etteivät joutuisi toimeentulotuen varassa elämään. Toisaalta tätä tarvitsevat juuri naiset, jotka joutuvat olemaan poissa työelämästä. Toisaalta myös opiskeluaajat ovat pitkiä. Kun sellaiset henkilöt lopulta pääsevät, varsinkin naiset, työelämään, heille ei koskaan kerry kunnollista, normaalia eläkettä. Minusta heillä täytyy olla mahdollisuus itse kerryttää eläketurvaansa. Niin kuin täällä tuli selville, eläkkeestä, kun sitä saa, maksetaan myös veroa.

Ed. Uotilalle vielä pitkäaikaistyöttömien sairasprosentista. Alun perin on tehty periaate, että perusturva tulee työttömyysturvan kautta eikä esimerkiksi sosiaaliturvan kautta. Jokainen työtön, jolla ei ole voimassa olevaa päätöstä eläkkeestä, voi saada toimeentulonsa työttömyysturvan kautta ja on sitten näissä tilastoissa. Tämä on todella iso asia, jos saamme tähän periaatteellisesti oikean ratkaisun, niin että se eläketurva tulee oikeasta tuutista.

Ed. Lahtela: Arvoisa herra puhemies! Ed. Ala-Harja totesi, että pitää olla mahdollisuus kartuttaa lisäeläketurvaa, ja sehän on ihan hyvä asia. Kellä on varaa kartuttaa eläketurvaa, hän kartuttakoon sitä. Hän voi kartuttaa sitä vakuutusyhtiön kautta tai säästämällä pankkiin tai laitamalla osakkeisiin, kuka miten haluaa. Mutta minusta siinä ei pidä käyttää veroetua niin kuin tässä. Tämä johtaa ongelmiin. Tavallaan eri ansiotasolla olevien ihmisten etu tulee olemaan erilainen, vaikka käykin niin, kuin ed. Huuhtanen totesi, että aikanaan, kun eläkettä nostetaan, siitä maksetaan vero. Mutta todennäköisesti siitä silloin maksetaan matalampi vero, koska jos pelkäänsä eletään eläkkeen varassa se määrätty aika, silloin progressio on sen tyyppinen, että siitä menee matalampi vero, mutta etu, joka tässä tapahtuu vähennyksen muodossa, on hyödyll-

tään suurempi isotuloisille. Siinä mielessä tämä on epäsosiaalista ajattelua.

Kun nyt joudutaan tekemään valtiontalouden säästösyistä kaiken näköisiä leikkauksia ja kutsuksia, minusta ed. T. Pohjolan lakialoite on hyvä. Vaikka tämä ei johtaisikaan kokonaisuutena näin rajuun tulokseen, kuin ed. T. Pohjola esittää, niin ainakin tutkittaisiin, onko joitakin välimuotoja, että siitä saataisiin sosiaalisempi paketti ja kaiken lisäksi vielä sillä tavalla, että verovähennysetuutta pyrittäisiin rajaamaan. Missään tapauksessa minä en ainakaan pidä sellaisesta politiikasta, että yhä vain kasvatetaan köyhempien ja rikkaampien eroja. Tämä voi johtaa jopa siihen, että yhteiskunnan kaiken kattavat eläkejärjestelmät romuttuvat pikkuhiljaa tätä myötä, kun siirrytään vähän kuin amerikkalaiseen malliin.

Ed. Tiusaenen: Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Harjan puheenvuoroa oli hauska kuunnella, kun hän oli sitä mieltä, että olisi viisasta, että vanhemmat ihmiset siirtyisivät eläkkeelle, jotta uusi, nuorempi ihminen saisi työpaikan. Tämä on hyvä linja, joka oli hauska kuulla ikään kuin uutena asiana kokoomuksen suunnasta. Hehän puhuvat siitä, että Suomessa liian aikaisin ja liian nuorena eläköidytään. Mielestäni on ollut kyllä kansalliset syyt hyvin pitkälti ja tiettyjä tosiasioita tässä yhteiskunnassa ja on tällä hetkellä, jotka antavat ikään kuin selkeän aiheen eläköitymiseen. Myös se kova elämäkokemus, joka monella ihmisellä on taustalla, vaikuttaa terveydentilaan.

Eläkekeskustelussa viittaisin sellaiseen asiaan, että kun kysyin kirjallisella kysymyksellä ministeri Mönkäreeltä, miten ratkaistaan ongelma, että jos on enemmän kuin 360 päivää viimeisestä työssäolopäivästä siihen, kun eläkepäätös tulee, niin tulevan ajan eläke jää saamatta, vastaus ministeriöstä oli: Pitää ilmoittautua työnhakijaksi, työnhakijaksi, vaikka on täysin ilman työkykyä, ilman työkykyä työnhakijaksi! Asia, mihin ed. Uotila viittasi, se on tosiasia. Meillä on muutenkin työttömyyskortistoissa valtavasti työkyvyttömiä ihmisiä, osatyökyvyttömiä jne., mutta ministerikin vielä ohjaa, että oikea tapa on ilmoittautua työnhakijaksi. Varmasti olemme ed. Ala-Harjan kanssa samaa mieltä: tässä on kyllä jotakin mätää.

Ed. Elo: Arvoisa herra puhemies! Ed. T. Pohjolan puheenvuorosta kävi esille pari seikkaa, jotka haluan ottaa esille ja jotka varmasti

ovat epäkohtia nykyisessä järjestelmässä, missä vapaaehtoisia eläkkeitä voidaan käyttää verovähennykseen. Ed. T. Pohjola toi esiin mielestäni oikean näkökulman, ettei esimerkiksi työttömällä ja muilla vähävaraisilla ole mahdollisuuksia tällaisten eläkkeiden maksamiseen. Mutta tietysti aina yhteiskunnassa on tällaista epäoikeudenmukaisuutta.

Toinen on se seikka, mikä on hyvin oleellinen, että yrittäjät ovat jättäneet maksamatta lakisääteisiä eläkkeitä ja ottavat sitten itselleen vapaaehtoisia eläkkeitä. Kuitenkin nämä ovat selvästi huonompia myös yrittäjän kannalta.

Herra puhemies! Otan esille lyhyesti pari asiaa, jotka ovat tulleet esille keskustelussa.

Ensinnäkin eläkeiän nostaminen. Muutama viikko sitten jätin aloitteen 55-vuotiaiden eläkkeelle siirtymisestä. Totesin siinä yhteydessä samoin kuin ed. Ala-Harja, että eläkeikä on jo nyt käytännössä 59 vuotta. Eläkeikä on noussut laman aikana vuoden verran, eikä sillä ainakaan ole työttömyyttä helpotettu.

Edelleen totean, että työkyvyttömyyseläkkeen saaminen on tehty entistä vaikeammaksi. Siihen on myös täällä viitannut ed. Huuhtanen. Tosi-asia ilmeisesti on, että eläkeikä on noussut nimenomaan sen vuoksi, että työkyvyttömyyseläkkeelle siirtyminen on tehty mahdottomaksi.

Kun meillä on täällä esimerkiksi lääkäriedustajat Huuhtanen, Ala-Harja, Tiusanen, niin ihmettelen, että emme eduskunnassa saa enempää aikaan asian osalta. Paikalliset lääkärit sanovat, että ihminen on työkyvytön, mutta täällä Helsingissä näkemättä näitä ihmisiä lääkärit sanovat eläkevakautuslaitoksissa, Kelassa ja TEL-laitoksissa, että ihminen on kuitenkin työkykyinen.

Herra puhemies! Vielä yksi asia, joka minun mielestäni on suuri epäkohta, on se, että meillä nykyisin valitetaan järjestelmistä paljon. Esimerkiksi ed. Karjula saattaa valittaa sitä, että meillä on korkeat sosiaaliturvamaksut yrittäjän näkökulmasta, mutta ei lainkaan huomata sitä, että sosiaaliturvamaksut liittyvät selvästi sosiaaliturvaan. Jos me haluamme alentaa sosiaaliturvamaksuja, se tarkoittaa alempaa sosiaaliturvaa.

Herra puhemies! Minä olen ehdottanut sitä, että esimerkiksi eläkkeisiin pannaan selvä katto, tuollainen 12 000—13 000 markan eläkekatto. Se tarkoittaa sitä, että joka haluaa ottaa itselleen lisäeläkkeitä, hoitakoon sen jollakin muulla tavalla. Mutta yhä useampi tulee saamaan tulevaisuudessa suuren eläkkeen, myös meistä kansanedustajista. Yhteiskunnalla ei ole varaa siihen.

Ed. K a r j u l a : Arvoisa puhemies! Lakialoite laiksi tuloverolain 96 §:n 2—8 momentin kumoamisesta on mielestäni ajatuskokonaisuus, johon hallituksen on syytä pysähtyä perusteellisesti, selvittää tähän liittyvät eri näkökohdat, koska nykyinen muoto ei kyllä mielestäni palvele oikeudenmukaisesti eri kansalaisryhmiä.

Haluan kuitenkin tuoda ehkä päällimmäisenä näkökulman, mitä merkitsee se mentaalinen ongelma suomalaisessa yhteiskunnassa, että eläköitymisestä ja eläkkeelle siirtymisestä on tehty työikäisen väestön haave. Pysähdyn ja pysäytän kollegatkin siihen, että valitettavan moni suomalainen työelämässä oleva, 40:n tuntumaan edennyt ihminen haaveilee jo siitä, millä tavalla hän löytää sellaiset vakuutusjärjestelyt, että pääsisi mahdollisimman varhain eläkkeelle.

Minusta tämä on erittäin syvä yhteiskunnallinen mentaalinen ongelma, joka osittain on heijastetta siitä, että meillä on korkea työttömyys, syviä rakenteellisia ongelmia, joita ei uskalleta hallituspuolueiden toimenpitein korjata, ja sillä tavalla vaikuttaa, että ehyet virtaukset työelämään voivat rakentua, ihmiset pääsevät omilla ominaisuuksillaan ja vahvuuksillaan terveesti toimimaan työelämässä, säilyttämään sellaisen sekä henkisen että fyysisen vireyden, että jaksavat palvella normaaliin eläkeikään asti.

Toivon, että hallituksessa pysähdytään myös lakialoitteen pohjalta tarkastelemaan näitä monella tavalla syviä periaatteellisia ongelmia. Eläköityminen on nimittäin Suomen ja suomalaisen yhteiskunnan yksi syvä ongelma. Meillä on esimerkiksi tällä hetkellä 55—64-vuotiaissa kuusinkertainen määrä eläkeläisiä verrattuna siihen keskiarvoon, mikä tilanne on vanhoissa EU-maissa. Vaikka olemme samassa kansainvälisessä kilpailussa mukana, niin jotkut tekijät suomalaisessa työelämässä ja työelämän rakenteissa johtavat siihen, että ihmiset väsyvät työelämässä selvästi aikaisemmin kuin muualla Euroopassa. Jos ajatellaan Suomen kilpailukykyä ja menestymistä tulevaisuudessa, minusta tähän perusongelmaan meidän pitää pysähtyä paljon paremmin ja perusteellisemmin kuin tähän asti on tehty.

Mutta tämäkin ongelma liittyy kuitenkin tuloverotuksen kokonaisproblematiikkaan. Millä tavalla toteutamme verotuksen kokonaisuudistuksen, jonka yhteydessä myös löydetään tarkoitustenmukaiset ratkaisut työn tekemisen sivukustannuksiin, joihin ed. Elo viittasi? Näen juuri tämän marssijärjestyksen niinpäin, että työn sivukulut merkittävältä osalta rakentavat sosiaali-

turvaamme. En ole niinkään näkemässä sitä, että meidän pitäisi tarttua niihin ensisijaisesti sosiaaliturvamaksujen ja -kustannusten osalta. Se, mitä maksamme tekemättömästä työstä, on toinen kysymys työn sivukustannuksissa. Mutta työn verotuksen kautta rakennamme kilpailukykyä ja vaikutamme myös siihen, että luomme uusia työpaikkoja, eikä niin, että annamme jollekin väestöryhmälle erilaisia vähennysoikeuksia, joista kuitenkin nykykäytännössä on kysymys.

Mikä lienee lopullinen mitta, markkamäärä, mitä tämä vuositasolla merkitsee, mutta sanoisin kuitenkin, että tämä on aika merkittävä yhteiskunnallinen investointi siihen, että ihmiset saadaan ennen aikojaan työelämästä. Toki nykytilanteessa on hahmotettavissa sekin juonne, että sillä on merkitystä, että nämä ihmiset antavat työpaikan nuoremmille, mutta monessa tapauksessa on kuitenkin kysymys vielä työikäisistä ihmisistä. Ei yhteiskunnan kehityslinja voi olla se, millä tavalla luomme ratkaisuja, joilla ostetaan ihmiset mahdollisimman aikaisin eläkkeelle. Tässä mielessä tuen omalta osaltani tämän tyypisen asian syvällisempää tarkastelua.

On viitattu siihen, miten yrittäjät käyttävät jopa väärin nykyistä järjestelmää. Rohkenen sanoa, että kyllä ne pienyrittäjät ovat aika lailla poikkeuksia, jotka pystyvät tämän tyyppistä etua edes hyödyntämään.

Ajattelin, että puheenvuoroni lopuksi kerron käytännön esimerkin elävästä elämästä, jonka puhelun sain hetki sitten vastaanottaa. Pohjois-pohjalainen yrittäjä, autoilija, oli loukannut selkäänsä, välilevyn pullistuma, vähän pitempi sairausloma, viimeinen tilinpäätös näytti noin 2 000 markan tulosta. Hän ihmeissään kysyi, kun oli käynyt neuvottelemassa päivärahasta Kelan toimistossa, merkitseekö tämä todella sitä, että hän ei saa penniäkään päivärahaa. Hän on joutunut palkkaamaan tilalleen vieraan työntekijän, ja piti vain todeta, että kyllä tämä elämää aika heikosti tällä hetkellä ymmärtävä hallitus on tämän tyypisen ratkaisun sinetöinyt, että et sinä saa penniäkään Kelalta päivärahaa. Toivon, että tämä on myös näkökulma, johon hallituksen piirissä todella pysähdytään: Mitä merkitsee se, että sellaisilta ihmisiltä, itsensä työllistäjiltä, yrittäjiltä, perheenäideiltä, jotka tekevät yhteiskunnan kannalta erittäin arvokasta työtä, vietiin mahdollisuus sairauspäivärahaan?

Ed. Karjalainen: Arvoisa puhemies! Ed. Karjula puuttui suomalaisten perivaikuteen. Tutkimusten mukaan suomalainen ei viih-

dy koulussa eikä se viihdy työelämässä. Ilmeisesti se viihtyy vain eläkkeellä. Siihen on varmaan monia syitä.

Se, että pyysin puheenvuoron tähän keskusteluun, johtuu siitä, että tässä hallituspuolueen edustajana on usein poliittisen opposition taholta kuullut syytteen siitä, että me leikkaamme valtiontalouden näkökulmista lähtien pienituloisilta ja vähävakisiltä ja suurituloisiin ei kajota. Tässä nyt on yksi keino vetää vastuuseen myös suurituloisia, ottaa kohtuutonta etua pois. Siinä mielessä kuuntelen edelleen herkillä korvalla keskustan edustajien puheenvuoroja.

Minä lopuksi yhdyin siihen, mitä ed. Mikko Elo sanoi työkyvyttömyyseläkkeestä. Minulla on hyvin läheinen esimerkki ihmisestä, joka neljä vuotta on ollut työkyvyttömänä sairauslomalla. Neljä lääkäriä Oulussa on todennut hänet työkyvyttömäksi, mutta yksi lääkäri papereitten perusteella Helsingissä kumoaa tämän tosiasian. Jossakin on vikaa. Joku lääkäri ei hallitse tehtävään.

Ed. T. Pohjola: Arvoisa puhemies! On totta, että meidän pitäisi tehdä paljon enemmän sen eteen, että ihmiset jaksaisivat työelämässä ja pysyisivät terveinä eläkeikään asti. Se on meidän suuri yhteiskunnallinen kysymyksemme. Jos työkyvyttömyyseläkkeistä puhutaan, niin hallituksen on ryhdynt sen asian osalta toimiin. Nyt on otettu kymmenen suurta paikkakuntaa, joilla tutkitaan yli 50-vuotiaat pitkäaikaistyöttömät ja seulotaan, kuinka suuri joukko heistä on yleensä työkykyisiä, ken vaatii koulutusta, kuka kuntoutusta jne. Se on oikea suunta. Tämä pitäisi saada vakinaistettua niin, että näin tapahtuisi joka puolella Suomea.

Vielä jos puhutaan tästä verovähennysoikeudesta, niin yläraja on 50 000 markkaa vuodessa. Minä otan esimerkin. Jos sinä säästät 2 000 markkaa kuukaudessa eläkettä, niin sinä itse asiassa maksat siitä vain 800 markkaa ja saat veronkevennyksenä 1 200 markkaa. Kyllä minä kysyn, onko se sosiaalisesti oikeudenmukaista, kun meidän tavoitteemme on kuitenkin ollut yksinkertaistaa verotusta.

Ed. Huuhtanen arvosteli, että tämä tuli sosiaalidemokraattien lakialoitteen pohjalta silloin 95. Näin on. Mutta sen jälkeen, kun tämä on tullut voimaan, on todettu, että se on räjähdysmäisesti kasvanut samoin kuin epäkohdat, mitä siinä on. Sen takia minun mielestäni, oli laki kenen kautta hyvänsä aikaansaatu, jos siinä on epäkohtia, niin epäkohdat on meillä oikeus muuttaa.

Minä todella toivon, kun valtiovarainvaliokuntaan tämä lakialoite on menossa käsittelyyn, että valtiovarainvaliokunta pyytäisi myös sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunnon tästä asiasta, jolloin myös sosiaalipoliittinen näkökulma osattaisiin ottaa kunnolla huomioon.

Ed. Lahtela: Arvoisa herra puhemies! Tässä keskustelussa on puhuttu siitä, onko hyvä vai paha jäädä aikaisin eläkkeelle. Sen totean aluksi, että ei pidä tukea tämän tyyppistä toimintaa verovähennyksillä vaan tehdä niin, kuin ed. T. Pohjola esittää. Mutta sen sijaan minä en näkisi ollenkaan pahana, että ihmiset voivat jäädä aikaisemmin eläkkeelle, niin pitkään kuin meillä on tällainen työttömyystilanne. Jos se antaa nuoremmille työtä, niin päinvastoin se olisi oikein kannatettava ja hyvä asia. Kenellä on varaa jäädä eläkkeelle, hän jääköön ja väistyköön ja antakoon nuoremmalle työtä.

Mutta ed. Karjula oikeastaan innosti nousemaan pystyyn puhumalla lisäksi työn sivukuluista eli tekemättömästä työstä maksetusta palkasta. Todellisuudessa se palkanlisä on joskus sovittu semmoisiin asioihin kuten vuosilomiin tai sairastajan palkkaan tai mitä pekkasia mahtaa ollakin. Ne ovat vain sen nimisiä palkan muotoja. Yhtä hyvin lisä olisi voitu laittaa tuntipalkkaan. Eivät ne minusta sen kummempaa palkkaa ole. Se on määrätty sopimustekninen juttu, ja palkka maksetaan sillä nimikkeellä.

Ed. Elo ihmetteli, miten Helsingin lääkärit tai vakuutusyhtiön lääkärit ovat viisaita tekemään päätöksiä näkemättä potilasta. Se on aina ihmettynyt. Tapauksia on lukemattomia minunkin pöydälläni, joista on valituksia tehty.

Mutta se vielä ihmetyttää, että kun mennään ketjussa eteenpäin ja kun nämä ihmiset valittavat ja meillä on yhteiskunnan valvovat henkilöt sosiaali- ja terveysministeriössä, niin minkä takia valitusinstansseissa ei tutkita asiaa loppuun saakka, jos päätös on väärin perustein tehty. Kun huomataan, että vakuutusyhtiön lääkäri on tehnyt omat johtopäätöksensä, miksi ei siellä haluta oikeista virhetä?

Ed. Aittomäki: Herra puhemies! Tämä työkyvyttömyyden arvioiminen on niin ärsyttävä asia, että tekisi siitä mieli jotakin sanoa. Yhdestoista vuosi on minullakin menossa, ja sen kanssa on takuttu monissa eri yhteyksissä, eikä se ole muuttunut siitä yhtään miksikään, vain huomomaksi näiden vuosien aikana, se miten ihmisen työkyvyttömyys todetaan asuinpaikkakun-

nalla tai hoitopaikkakunnalla ja sitten Helsingin herrojen taholta.

Mutta itse asiaan. Aikanaan oltiin sinipunahallituksen aikana oikein hallituksessakin mukana ja muistan, kun suurella innolla keskusteltiin tästä yksityisestä vapaaehtoisesta eläkevakuutuksesta ja myös siitä, että sen eteenpäinmenon kannustamiseksi pitää antaa verovähennysoikeus ja tällä tavalla.

Minua ärsyttää se, että muutaman vuoden välein näkemykset vaihtuvat ja on yhteiskunnan toiminta hirmuisen tempoilevaa kaikilla alueilla. Tänään katsotaan, että jokin on hyvä. Sitten se alkaa kehittyä vielä paremmaksi. Eräänä päivänä katsotaankin, että se on liian hyvä, ja lyödään se homma tukkoon, ja hetken kuluttua taas tosinpäin. Tämä tässäkin asiassa on ärsyttävää ottamatta itse sisältöön nyt enempiä kantaa. Mutta puhun ihan siltä pohjalta, mitä aikanaan sinipunahallituksen aikana kuuntelin sitä intoa, millä tätä asiaa vietiin eteenpäin Louekosken aloitteen pohjalta, ja nyt se on niin piruttoman huono tänä päivänä. Menee muutama vuosi eteenpäin, ja taas se on mahdollottoman hyvä. Tämmöistä se on yhteiskunnan tempominen.

Ed. Huhtanen: Arvoisa puhemies! Kun sosialidemokraattien puolelta keskustan puheenpuoroja kuunnellaan herkällä korvalla, niin minä vielä toistan, ettei jää mitään väärinkäsityksiä: Mitä tulee vapaaehtoiisiin sosiaaliturvan kartuttamisiin, siinä keskusta lähtee siitä periaatteesta, että yhteisiä varoja, subventiota, ei käytetä. Korkeintaan marginaalisesti se epätarkkuus, joka näihin laskentamalleihin liittyy, voi antaa tuloksen, että sitä tulee tuetuksi. Mutta pääsääntö on se, että perusturva maksetaan verovaroin, ansiosidonnainen turva työntekijöitten ja työntantajien rahoituksella, ja tämä kolmas porras ei nauti millään tavoin tai ainakaan merkittävästi yhteiskunnan subventiota. Tämä on keskustan linja, eikä tässä ole sitä tempoilevuutta, mitä esimerkiksi nyt sosialidemokraattien suunnassa näyttää olevan.

Mitä tulee näihin sivukuluihin, ed. Lahtela, sivukuluistahan noin 50 prosenttia on muuta kuin lakisääteisiä sosiaaliturvamaksuja. — Ed. Lahtela ei taida olla paikalla enää, mutta meneepä tämä ainakin pöytäkirjaan. — Ainakin yhdesä suhteessa tämä asia on ongelma. Kun me vertailemme kansainvälisesti näitä sivukuluja, silloin meidän työn sivukulumme antavat oudon kuvan, kun siellä sisällä on juuri sellaista palkkaa, josta ed. Lahtela sanoi, että yhtä hyvin se

voitaisiin maksaa rahana ja siitä on vain sovittu tällä tavoin. En sano, että tämä on mikään suuri ongelma, mutta kun tarkasti vertaillaan näitä asioita eri maitten kesken, niin ongelma tästä syntyy.

Mitä tulee näihin oikaisuihin, niin totta kai myöskin eläkepäätöksestä on vähintään kolminkertainen ...

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Kehotan puhujaa siirtymään puhujakorokkeelle.

P u h u j a (korokkeelta): Arvoisa puhemies! Jatkan, että tämä asia tulee nyt selväksi. Kun tässä kaipailtiin sitä, miksi esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriö ei laadi järjestelmiä, joissa oikaisupyynnöt ja vakuutuksen edunsaajan kannalta ns. väärät päätökset eivät saisi oikeata kohtelua, niin sehän ei pidä paikkaansa, vaan meillä on valitustie, joka on yleensä vielä kaksipuolainen.

Lääkärien rooli esimerkiksi eläkepäätöksissä on saanut tässä salissa monet kerrat jyrkkää arvostelua. Minä haluan vain kollegoille kertoa sen, että lääkärinlausunto on vain yksi osa eläkepäätöksestä. Eläkepäätökseen haetaan hyvin monenlaisia tietoja, ja ylipäättensä lääkäri ei päättää siitä, vaan se on kokonaan muun koulutuksen saanut esittelijä yhtä lailla Kansaneläkelaitoksessa kuin työeläkelaitoksessa, -yhtiössä. Meillä jokaisella on ollut varmaan sellaisia kontakteja, joissa näitä päätöksiä on kovasti kritisoitu, ja kansanedustaja yrittää sitten perään katsoa ja selvittää, onko vääryyttä tapahtunut vai ko ei.

Ed. Aittoniemi taisi käyttää juuri sellaisen puheenvuoron, että viime aikoina erityisesti näitä hylkypäätöksiä on tullut paljon enemmän. Kun tätä asiaa on Kelan puolelta selvitetty, selitys löytyy lähinnä siitä, että nyt eläkehakemuksia tehdään niin paljon enemmän, että niihin liittyy myöskin hylkäyspäätöksiä enemmän. Eli voi sanoa, että kokeillaan kepillä jäätä, voitaisiinko oma elämäntilanne ratkaista eläköitymällä.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s: Huomautan seuraaville puhujille, että nyt on todella kysymys tuloverolain 96 §:n muuttamisesta.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Käsitteilyssä oleva ed. Tuija Pohjolan ja muiden lakialoite on varmasti keskeisiltä osiltaan täyttävä selvittämien arvoista asiaa. Kuten täällä ed.

Huuhtanen totesi, keskusta on ollut erityisen huolissaan siitä, miten suomalaisessa sosiaaliturvajärjestelmässä perusturvan käy ja miten se yleisesti oikeudenmukaisena jakaantuva sosiaaliturva ensinnäkin rahoitetaan ja miten siinä oikeudenmukaisuus säilyy. Kyllä tässä tilanteessa, jossa nyt eletään, varmasti lakialoitteessakin todetut luvut paljolti osoittavat sen, että nyt tässä ne, joilla on mahdollisuus, taloudelliset edellytykset, hakevat sellaista etuutta, joka siten voisi heidän elämäntilannettaan helpottaa. Tavallaan tähän liittyy myös se, että halutaan aikaistaa eläkkeelle siirtymistä, ja siihen minusta liittyy niitä näkökohtia, joita ed. Karjula totesi. Meillä on monella tapaa viihtymättömyyttä työssä, työyhteisöissä, koetaan työssä uupumista. Työ ei jakaudu sillä tavoin meillä kuin sen pitäisi. Nämä ongelmat liittyvät myös mielestäni tähän tilanteeseen.

Ed. T i u s a n e n: Arvoisa puhemies! Tämä lakialoite taikka yleensäkin tällaisen yksityisen eläkejärjestelmän synnyttäminen ei olisi tarpeellista, jos meillä luonnollinen, normaali yhteiskunnallinen eläkejärjestelmä toimisi järkevästi. Tarkoitin tällä niitä ongelmia, mitä tämä keskustelukin on tuonut esiin, sitä aitoa tosiasiaa, että työkyvyttömyyseläkkeelle pääseminen ihan oikeassa tilanteessa eli silloin, kun henkilöllä ei ole työkykyä, ei ole mahdollista.

Selasin tässä Paula Kokkosen, kansanedustajakollegamme ja virkavapaalla olevan Terveystieteiden tutkimuskeskuksen johtajan, artikkelia Duodecim-lehdessä. Mielestäni koko probleeman läpikäyminen, mihin ed. Huuhtanenkin viittasi, sen uudistaminen, miten todella nämä päätökset loppujen lopuksi tehdään, missä instanssissa ja ikään kuin millä kehyksillä, mikä katsotaan oikeaksi juristien tekemissä päätöksissä, olisi ratkaisu kuitenkin kansalaisten kannalta hyvin tärkeään asiaan eli siihen epäluottamukseen, pääsenkö kuitenkaan työkyvyttömyyseläkkeelle, jos olen työkyvytön, koska todellisuus näyttää toiselta. Sen takia hankitaan, arvoisa puhemies, näitä yksityisiä eläkejärjestelmiä ja maksetaan niitä maksuja. Sitä kautta syntyy tämä ongelma, mihin ed. T. Pohjolan aloitekin kohdistuu.

Ed. P u h j o: Herra puhemies! Ed. Tuija Pohjolan aloitteesta todetaan, että pakolliseen eläkejärjestelmään on syntynyt 400 miljoonan markan vaje ja osittain näiden vapaaehtoisten eläkkeiden takia.

Itse keskustelin 90-luvun alussa vakuutusvirkailijoiden kanssa siitä, miten yrittäjien eläketurva on järjestynyt. Heidän mielestään on iso ongelma, että yrittäjät eivät ylipäättään maksa eläkeitään tai sitten maksavat liian pieninä. Nyt näyttää siltä, että ilmeisesti rahaa olisi löytynyt maksaa niitä pakollisia eläkemaksuja. Ihmettelen, miksi lakialoitetta ei ole tehty siinä mielessä, että tämä epäkohta korjattaisiin.

Ed. Karjula kyseli, miksi Suomessa jäädään niin helposti eläkkeelle. Onkohan se vain tämän yhdeksän tai kymmenen vuoden taloussodan, Holkerin verouudistuksen jälkeisen ajan, aiheuttamaa yleistä epävarmuutta omasta tulevaisuudesta? Epäilen, että kyse on tästä. Siksi näiden vähennysten yksioikoinen poistaminen ilman sen selvittämistä, miksi ylipäättään jäädään eläkkeelle, on ehkä liian aikaista.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

10) Lakialoite laiksi tuloverolain 57 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 17/1997 vp (Markku Pohjola /sd)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ed. Markku Pohjola ei ole täällä paikalla. Hän ehdottaa muutosta tuloverolain 57 §:ään, toisin sanoen muuttaisi lahjoitusvähennyksen olemusta. Hän haluaa, että sellaiset tiedettävät ja taidettävät tarkoitukseen lahjoitetut rahat, jotka ovat tietyn markkasumman sisällä, tulisivat vähennyskelpoisiksi verotuksessa.

Tämä on varmasti ihan hyvä asia, mutta sen verran tulee mieleen, että kun meillä nyt tiedettävät ja tuotekehittelyä pyritään edistämään muun muassa suurilla summilla, jotka otetaan valtionyhtiöiden myynnistä tähän tarkoitukseen, ja myöskin tällä tavalla, mitä tässä nyt esitetään, on tarkoitus pyrkiä sitä tukemaan, niin pitäisi jossakin vaiheessa huomata myöskin se, että meille ei riitä yksinomaan se, että teemme tuotekehittelyä, tutkimusta ja tiedettä, vaan pi-

täisi saada sellaisia tuotteita, joiden kylkeen lyödään hintalappu ja jotka sitten myöskin myydään, eli jossakin vaiheessa kehityksen tuloksien olisi tultava markkinakelpoisiksi tuotteiksi.

Siinä mielessä mielestäni tähän puoleen, tutkimukseen ja kehitykseen, on kiinnitetty tarpeeksi jo huomiota ja pitkälläkin aikavälillä. Pitäisi alkaa jotakin tehdä sellaistakin, mikä tuotekehittelyn tulokset toisi markkinoille suomalaisen myyntiin ja myöskin ulkomaiden suuntaan, että aletaan saada rahaa eikä yksinomaan olla laboratoriopöytien ja tuotekehittelyn piirissä. Tämä on varmasti ja monellakin taholla sanottu ongelmaksi.

Ed. Karjula: Arvoisa puhemies! Ed. M. Pohjolan tekemän lakialoite lähtökohtaisesti hakee kannustavuutta ja siinä mielessä on kannatettava asia. Erityisesti tässä haetaan ratkaisua kansallisen innovaatiojärjestelmän kehittämiseen ja tukemiseen.

Mutta haluaisin ottaa esille myös sen lähtökohdan, millä tavalla voitaisiin verovähennystä käyttää hyväksi myös erilaisten alueellisten kehittämishankkeiden omarahoitusosuuden tukemiseksi. Elikkä tavallaan haen samaa ajatusta, mitä ed. Aittoniemi edellä, että meillä kyllä tieteseen ja tutkimukseen panostetaan, hallitus on tehnyt siinä mielessä merkittäviä päätöksiä näiden voimavarojen lisäämiseksi, mutta edelleen alueellisessa kehittämistyössä tulee vastaan se ongelma, millä tavalla erilaiset elinkeinoelämän kehittämistä edistävät hankkeet niiden omarahoitusosuuden osalta turvataan. Tämän tyyppisen vähennysoikeuden hyväksyminen eri yhteisöille, jotka osallistuvat myös alueellisten kehittämishankkeiden toteuttamiseen, tulisi myös selvittää.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

11) Lakialoite laiksi hiilivoimalaitoksen rakentamisesta

Lähetekeskustelu
Lakialoite 18/1997 vp (Mikko Elo /sd ym.)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin talousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. El o : Arvoisa herra puhemies! Yleisö on jo käynyt vähän vähälukaiseksi, mutta toivon, että sitä asiantuntevampaa ja innostuneempaa keskustelua me saamme aikaan tästä ainakin omasta mielestäni tärkeästä asiasta, joka koskee sitä, minkälaisella menettelyllä suurille hiilivoimaloille, niin kuin lakialoitteessa on se määritelly, yli 300 megawatin hiilivoimaloille, annetaan käyttö lupa.

Ensinnäkin aloitteen taustalla on Suomen sitoumukset, jotka koskevat ns. Rion sopimusta ja joista me Suomessa paljon puhumme. Erityisesti ympäristöliike, vihreä liike, puhuu siitä, kuinka siihen on haluttu sitoutua ja kuinka tärkeä Rion sopimus on. Noin vuosi sitten tein myöskin lakialoitteen, jossa esitin, että kaikkea energian käyttöä tai liikennettä ja yleensä yhteiskuntasuunnittelua tehtäessä pitää ottaa huomioon meidän tekemämme kansainväliset sopimukset ja erityisesti Rion sopimus. Tämä aloite on tietyllä tavalla jatkoa sille lakialoitteelle, jonka tein vuosi sitten.

Meillähän Suomessa näyttää olevan asianlaita siten, että meillä on hyvin pieni sitoutuminen kuitenkin näihin sopimuksiin. Muistaakseni Rion sopimus, jonka nyt on ratifioinut 160 maata, oli valtionpäämiestasolla. Suomestakin oli presidentti paikalla, ympäristöministeri ja varmaan iso joukko asiantuntijoita, ja varmaan oli mukavaa Riossa ja humua jne. mutta mikä oli sitten sitoutumisen aste, siitä me voimme keskustella.

Paitsi sitoumukset myös yhä enemmän on tullut esille viime kuukausina hiilidioksidipäästöjen merkitys terveydelle. Me kaikki olemme jo kuulleet pienhiukkasten turmiollisista vaikutuksista terveyteen sekä pitkäaikaisesti että myös lyhytaikaisesti altistuneina.

Vielä, herra puhemies, tämän aloitteen taustalla on myös se, minkä haluan erityisesti tuoda esille, että valtioneuvoston asettama ympäristö- ja luonnonvarainneuvosto on päätnyt samantyyppiseen ehdotukseen, eli että suurille kivihiiilivoimaloille, nimenomaan heidän esityksessään puhutaan 300 megawatin voimaloista, on saatava samanlainen lupamenettely kuin ydinvoimaloillekin.

Mitä tulee nykyiseen tilanteeseen Rion sopimuksen osalta, jo oikeastaan kyselytunnin aikana palasin asiaan ja yrittäin ministeri Kalliomäeltä saada tietoja vähän lisää siitä. Ministeri Kalliomäki väitti, että hänen tietääkseen kivihii-

käyttö tulee vähenemään. Minä kuulin, että se tulee lisääntymään, ja väitän, että olen nyt oikeassa tässä asiassa enkä ole nähnyt missään semmoista tietoa, että Suomessa kivihiiilen käyttö tulisi vähenemään. Mutta ensimmäisen kerran ministeri nyt sen esitti, ja ehkä hän on jostakin saanut tietoja, joita meidän muiden hallinnassa ei vielä tällä hetkellä ole.

Mutta joka tapauksessa, mitä tulee Rion sopimuksen nykyiseen tilanteeseen, voidaan todeta, että vuonna 95 pidettiin Berliinissä kokous, joka oli jatkoa Rion kokoukselle. Siellä yritettiin saada aikaan tiukennuksia nimenomaan teollisuusmaiden tavoitteisiin. Näitä neuvotteluja sitten vauhditettiin toisen konferenssin ministerijulistuksella Genevessä heinäkuussa viime vuonna, 1996. Edelleen voidaan todeta, että Geneven julistuksessa vahvistettiin neuvottelujen pohjaksi hallitustenvälisen ilmastopaneelin tieteelliset tulokset, joiden mukaan ihmisen toiminnan vaikutus ilmastomuutokseen on jo selvästi havaittavissa. Eli tiedemiehet, jotka ovat tämän alan tiedemiehiä, eivät edes kiistä sitä, etteivätkö ilmastomuutokset olisi jo selvästi havaittavissa.

Suomessa tämä tiedemiespaneeli ennustaa, kuten pohjoisilla leveysasteilla yleensäkin, lämpenemisen olevan voimakkaampaa kuin maapallolla keskimäärin. Meillä vuoden keskilämpötilan on ennustettu kohoavan seuraavien sadan vuoden aikana 1—6 asteella niin, että lämpeneminen olisi suurempaa talvi- kuin kesäkautena. Tämä on siis tiedemiesten tekstiä.

Tämän vuoden maaliskuussa eli noin kaksi viikkoa sitten EU:n ympäristöministerit olivat jakamassa EU:n taakkaa. Nimittäin Euroopan unioni on yksi osapuoli Rion sopimuksessa, ja ympäristöministerit olivat jakamassa sitä taakkaa, mitä kullekin EU-maalle tulisi. Mehän, niin kuin totesin kyselytunnilla, olemme Suomessa ylittäneet tällä hetkellä noin 10 prosentilla hiilidioksidipäästöjen vuoden 1990 tason, ja sen vähenemiseen vuoteen 2010 mennessä vuoden 1990 tasolle ympäristöministerikokouksessa sitouduimme.

Herra puhemies! Täysin epärealistinen ajatus! Ei missään eikä kukaan ole missään vaiheessa esittänyt suunnitelmia, miten siihen päästään. Olen nähnyt esimerkiksi vihreiden suunnitelmista seuraavat vaihtoehdot: energiaa säästetään, tuulivoimaa, aurinkoenergiaa. Hyvät ihmiset, jotka pikkuisenkin tuntevat energiapolitiikkaa, tietävät, kuinka heppoisella pohjalla tämän laatu- tai suunnitelmat ovat. Niillä ei kerta kaikkiaan ole minkään näköistä reaalista pohjaa. Ja-

lat ovat tukevasti ilmassa ja pää tukevasti pensaassa, kun tällaisia asioita esitetään.

Mutta näyttää siltä, että Suomen kansa tietää vielä vähemmän energiapolitiikasta kuin kansanedustaja keskimäärin. Enkä edes epäile, etteivät kansanedustajat tietäisi. Kysymys on tietysti siitä, miltä asiat poliittisesti saadaan näyttämään. On varmaan ehkä "edistysellistä" esittää tuulivoimaa, aurinkoenergiaa jne., vaikka ehkä itse tietäisi, ettei niillä ole mitään käytännön merkitystä lähimpien 15–20 vuoden aikana. Tai jos esimerkiksi tuulienergia otetaan käyttöön, voidaan sanoa, että sähkön hinta olisi kaksinkertaistettava, jolloin tuulienergia todella tulisi vaihtoehdoksi energiaksi Suomessa.

Herra puhemies! Tällä hetkellä meillä Suomessa on tilanne, että meillä on erittäin paljon energiaa vaativa perusteellisuus: paperi, metalli ja kemia. 80 prosenttia meidän viennistämme on näitä kolmea alaa. Erittäin paljon energiaa tarvitaan siellä. Meillä on pitkät välimatkat, kylmä ilmasto. Kaikki nämä ovat tunnettuja tosiasioita.

Tässä ei auta olla jalat tukevasti ilmassa ja pää pensaassa tai turpeessa, missä tahansa se onkin, vaan kerta kaikkiaan tosiasioita pitää katsoa silmiin. Meillä on kaksi vaihtoehtoa Suomessa energiatarviksiksi. Toinen on kivihiilen lisärakentaminen, johon nyt näyttää hallitus päätyneen, ja toinen ydinvoiman lisärakentaminen. (Ed. Tiusanen: Maakaasu!) — Maakaasuun tulen vielä, ed. Tiusanen, vähän myöhemmin.

Mitä tulee vielä nykyiseen tilanteeseen — ed. Tiusanen, ei kannata lähteä pois vielä, kaikki tosiasiat eivät ole vielä esillä — kun totesin, että me olemme tällä hetkellä jo ylittäneet noin 10 prosentilla vuoden 90 päästöjen tason, todettakoon nyt, että Suomen häpeäksi samaisesta ympäristöministerikokouksesta tuli viestejä maailmalle. Minulla on muun muassa, herra puhemies, tässä ranskalainen talouselämän lehti La Tribune, jossa todetaan, että Suomi oli jo ensimmäisten viiden vuoden aikana ylittänyt 24 prosentilla, eniten EU-maista, päästöjen tason; tässä ranskankielisessä artikkelissa puhutaan kasvihuonekaasuista kokonaisuutena, joista tietysti hiilidioksidipäästöt ovat ylivoimaisesti merkittävien osa.

Olen yrittänyt jäljittää tätä. Olen muun muassa keskustellut artikkelin kirjoittajan kanssa, joka on Brysselissä, Marc Paolini. Hän sanoi, että hän perustaa tilastonsa Oecd:n tilastoihin, jotka ilmeisesti saadaan Suomesta. Minä pyysin häneltä tarkempia tietoja siitä. Hän lupasi faksin

lähettää, mutta en ole valitettavasti sitä faksia vielä saanut. Nyt en voi sen enempää verifioida niitä tietoja, mitä tässä on. Tämä herättää ihmetystä. Tämä on nimittäin vakavasti otettava ranskalainen lehti, merkittävin talouselämän lehti siellä. Siinä Suomi on pistetty suurimmaksi syntipukiksi.

Herra puhemies! Vielä muutama sana Ruotsin päätöksestä, joka tehtiin kolmen puolueen kesken eli sosialidemokraattien, keskustan ja vasemistopuolueen kesken siitä, miten Ruotsin energiapolitiikkaa hoidetaan tulevaisuudessa. Nyt täällä ovat jo eräät edustajat, muun muassa muistaakseni ed. Biaudet ja ed. Hassi, mutta erityisesti ed. Biaudet, ehtineet sanoa, että tämä Ruotsin päätös osoittaa, kuinka vanhanaikaista ydinvoima on. Ruotsin päätös, joka vähänkin tuntee sen taustaa, ei osoita yhtään mitään ydinvoiman vanhakantaisuudesta, vaan se osoittaa vain sitä, että vuonna 80 kansanäänestyksen jälkeen, Ruotsin eduskunta, joka oli varmaan vähintään yhtä sinisilmäinen, kuin Suomen eduskunta jatkuvasti on, näissä energia-asioissa, teki päätöksen siitä, että vuoteen 2010 mennessä kaikki 12 ydinvoimalaitosyksikköä puretaan, otetaan pois käytöstä.

Mitä on tapahtumassa? Tapahtumassa on se, että yksi Barsebäckin laitoksista otetaan pois. Se on yksi päätös. Mitä tulee sitten toiseen, siitä sanotaan, että sitä tutkitaan ja selvitetään ja jos on mahdollista energiapolitiikasta, se otetaan pois käytöstä vuonna 2001. Eli noin 10 prosenttia otettaisiin Ruotsin ydinvoimalaitoksista pois käytöstä vuoteen 2001 mennessä ja sekin sillä edellytyksellä tosiaan, että he löytävät jotain korvaavaa vaihtoehtoa sille.

Kun sitten lukee tätä — minulla on se painetuna ruotsin kielellä — niin tähän sopisi ihan Suomenkin energiaohjelmaksi periaatteessa. Ruotsihan on vain siinä onnellisessa tilanteessa, että siellä on ydinvoimaa ja vesivoimaa, lähes puolet ydinvoimaa ja vähän runsas puolet vesivoimaa. Me onnettomat Suomessa emme ole siinä tilanteessa. Meillä on koskiensuojelulait toistaiseksi ainakin estämässä vesivoiman lisärakentamisen Lapin joissa, ja me olemme eduskunnan päätöksellä estämässä ydinvoiman lisärakentamisen.

Aika ei salli nyt tämän Ruotsin päätöksen läpikäyntiä kokonaisuutena, mutta joka tapauksessa totean muun muassa, herra puhemies, seuraavaa. Luen sen nyt suomeksi tässä, käännän itse: "Ongelmia syntyy työllisyydelle, hyvinvoinnille, kilpailukyvyille ja ympäristölle, jos kaikki

ydinvoimatuotanto otetaan pois käytöstä vuoteen 2010 mennessä.” Eli näin todetaan tässä kolmen puolueen sopimuksessa. Ei Ruotsi aio sulkea kaikkia ydinvoimalaitaan. Sen me ihan varmasti tiedämme. Jossain vaiheessa ydinvoimalaitokset joka tapauksessa tulevat siihen tilanteeseen, ehkä 2020—2030, nykyiset ydinvoimalaitokset, jos ei niitä uudisteta, että ne poistuvat käytöstä, ja jotain niiden tilalle tietysti pitää tehdä.

Ruotsalaiset lähtevät myös tässä päätöksessä siitä, että Ruotsi tulee toimeen itse tuottamallaan sähköllä eli tuottaa riittävästi itse sähköä, mistä itse asiassa Suomessakaan ei ole riittävästi keskusteltu, aiommeko me jättäytyä tuonnin varaan vai aiommeko olla omavaraisia energian ja nimenomaan sähkön saannin suhteen.

Ruotsin ohjelmassa myös päätetään siitä, että 9 miljardia kruunua seitsemän vuoden aikana käytetään ohjelman toteuttamiseen. Se on lähinnä tutkimukseen ja kehittämiseen. Sillähän ei varsinaisesti ole energian tuotannon kanssa mitään tekemistä.

Vielä ehkä jokin sana Ruotsin päätöksestä ja sen vaikutuksista meillä. Siitä on erilaisia tulkintoja ollut. Hyvin mielenkiintoinen oli myös taas nimenomaan ruotsalaisen kansanpuolueen suhtautuminen Suomessa. Heti Rkp:läiset ilmoittivat, että tähän tarkoittaa sitä, että Ruotsi ostaa maakaasua. Minulla on, herra puhemies, erään lehden artikkeli 15.3. eli viime viikolta, joka on otsikoitu: ”Ruotsi ei kaipaa maakaasuputkea”. Siinä todetaan näin: ”Ruotsin hallitus esitteli perjantaina ehdotuksen siitä, miten maassa järjestetään sähköhuolto sen jälkeen, kun Barsebäckin ydinvoimala suljetaan. Ehdotuksen mukaan asia hoidetaan biopolttoaineella eikä ehdotuksessa mainita mitään maakaasun tai öljyn tuonnista Tanskasta, Norjasta tai Suomesta.” Tämä siis maakaasuhommasta.

Minä olen huomannut, että kun Suomessa ollaan tulossa siihen, että on kaksi vaihtoehtoa, hiili- tai ydinvoima, ainakin osa eduskunnasta alkaa aina puhua maakaasusta, joka ei perustu minkäänlaiseen realismiin, ei mihinkään päätökseen. Muistan, että noin vuosi takaperin, kun vielä Ingvar Carlsson oli Ruotsin pääministeri ja kävi Pohjoismaiden neuvoston kokouksessa Kuopiossa, hän totesi sivulauseessa, että jos on mahdollista, saattaa olla mahdollista, että maakaasuputki joskus tulee. Silloin ruotsinkielisessä televisiossa Suomessa kymmenen minuuttia tuli vartin uutisissa siitä, että Ingvar Carlsson on sanonut, että jos tulee, niin tulee. Ei mitään jär-

keä — anteeksi, varmaan järkeä on — mutta mitään realismia siinä ei ollut. Siis mitään hän ei luvannut, ei että Ruotsi ottaa maakaasuputkea, ja niin kuin todetaan, näin on tilanne myös tänä päivänä.

Herra puhemies! Tuulivoiman osalta totean, että sitä Saksassa on nyt kokeiltu. Saksan ongelmahan on nimenomaan se, että lähes kaikki energiatuotanto on hiilivoimaa ja erityisesti vanhassa Itä-Saksassa ruskohiiltä. Siellä on tuettu tuulivoimaa niin, että 50 penniä Suomen markkoissa kilowattitunnilta yhteiskunta tukee sitä. Sehän tarkoittaa, että hinta on suurin piirtein viisinkertainen verrattuna hintaan, millä Suomen ydinvoimalaitokset tuottavat tällä hetkellä sähköä. Tässä on realismi tuulienergiassa.

Mutta minä olen kovasti sitä mieltä, että tutkitaan ja kehitetään ja tuulta käytetään hyväksi. Sitä paitsi kannattaa muistaa, että jos tuulienergia sitten otetaan käyttöön laajemmin ja jos ei ydinvoimaa ole käytössä, se vaatii kivihiiltä seurakseen, koska meillä on suuri osa vuodesta, jolloin ei tuule ollenkaan, ei missään, ei edes Porissa, ei edes Porissa tuule, missä yleensä aina tuulee. Emme me saa sitä sähköä, vaan sähkö täytyy tuottaa silloin jollakin muulla keinolla, ja silloin se tuotetaan ilmeisesti hiilivoimalla, joten ei se tuulivoimakaan niin kamalan puhdasta ole, kun mietitään sitä ihan loppuun asti.

Aurinkoenergiasta ehkä ei kannata täällä Suomen oloissa niin kovin paljon sanoa. Jokainen me ymmärrämme, että se on lähinnä kesämökkisähköä, jota siitä tehdään, ja tulee ilmeisesti aina olemaan sillä tavalla.

Vielä eräs tieto, ja se on mielestäni hyvin merkittävä tieto, liittyy aloitteeseeni. Viime viikolla Tanskan hallitus teki päätöksen, että se kieltää kokonaan hiilivoimaloiden rakentamisen, ja se oli merkittävä päätös. Siellä on sosialidemokraattinen ympäristöministeri Svend Auken. Siellä oli kaksi konkreettista lupahanketta olemassa, ja hallitus päätti, että kumpaankaan ei suostuta, eli Tanska on kieltänyt kokonaan hiilivoimaloiden rakentamisen.

Toivon, herra puhemies, että minunkin aloitteeni saa asianmukaisen käsittelyn ja lisää, jos ei mitään muuta, ainakin energiatietoisuutta.

Ed. Puhjo: Herra puhemies! Ed. Elon aloite on hyvä siinä mielessä, että saastuttamisen lisääntyminen pannaan hiilivoiman osalta ainakin harkinnan alle. Mitä hänen mainitsemaansa tuulivoimaan tulee, Porissa on tosiaan viikko syksyllä ja keväällä, jolloin voimalaitos

voitaisiin hyvin huoltaa, joten se tauko on tarpeenkin. Mutta nyt onnettoman energialain takia annetaan ymmärtää, että on paineita hiilivoiman lisärakentamiseen, vaikka minulla on tunne, että ilmeisesti lisäenergiaa ei siinä mitassa tarvittaisi. Kahteen asiaan olisin lakialoitteessa puuttunut.

Ensinnäkin 2 §:n 3 momentissa, jossa määritellään, mikä on hiilivoimalaitos, ei oteta ollenkaan huomioon maakaasun osuutta. Jos se otetaan hiilivoimalaitoksiin käyttöön, voidaan päästöt puolittaa. Itse muuten uskon maakaasuvaihtoehtoon, koska EU:ssa on jo pohjoinen putkisuunnitelma hyväksytty. Ruotsin päätös maakaasun suhteen vaihtuu päivävästaiseksi puolen vuoden välein, joten siitä en olisi tässä vaiheessa hermostunut.

Mutta sitten on 2 momentti, että lakia sovelletaan ainoastaan lämpöteholtaan yli 300 megawatin hiilivoimalaitoksiin. En tunne näitä laitostermiä, tarkoittaako tämä sähkön tuotantoa vai lämmön tuotantoa. Jos se tarkoittaa lämmön tuotantoa, se olisi erittäin hyvä, koska esimerkiksi Meri-Porin voimalaitos 750 megawattilla lämmittää pelkästään merta. Jos se tarkoittaa sähkön tuotantoa, sitten sen pitäisi olla 200 megawattia.

Ed. Karjalainen: Arvoisa puhemies! Kun olen allekirjoittanut tämänkin lakialoitteen, sen olen tehnyt taustana meidän energiapolitiinen halvaantuneisuutemme, joka näkyi muun muassa ennen joulua käydyssä energiaverokeskustelussa. Myös sen vuoksi, että ei rohjeta tehdä aitoa perusvoimaratkaisua, sorrutaan sitten turhaan löysään toiveikkuuteen ja uskotteluun maakaasun ja tuulivoiman osalta tai sellaiseen yllättävään selittelyyn, niin kuin hiilivoiman osalta keskustelussa sorruttiin. Siinä hiilivoimasta tuli yllättävän puhdas polttoaine pitkistä aikaa sen takia, että jotenkin piti selittää asia. Tähän saakka poliittinen päättäjät on pystynyt painumaan ainoastaan ydinvoiman vastustamisen taakse. Se on riittänyt monelle kannanotoksi. Siinä mielessä tämä luvanvaraisuus toisi rehellisyyttä tulevaan energiakeskusteluun.

Ed. Tiusanen: Arvoisa puhemies! Ed. Mikko Elo Porista on tietysti jälleen osoittanut ahkeruuttaan, ja pidän sitä arvossa, kun hän on tällaisen lakialoitteen aikaansaanut. Sinänsä tämä lakialoite ei tietysti ole huono asia ympäristön kannalta, mutta jos se on tehty vain sen vuoksi, että maahan saataisiin ydinvoimaa ra-

kennettua, silloin pidän tätä kestävämmänä ja enemmänkin poliittisena vilunkina.

On aivan selvää, että hiili energialähteenä on ympäristöllisesti ja myös ihmisten terveyden kannalta kestävämpi. Ed. Puhjo viittasi Euroopan unioniin. Euroopan unioni rakentaa omaa energiatulevaisuuttaan maakaasun pohjalta. Ed. Elo kirjoittaa lakialoitteen perusteluissa, joita siteeraan: "Julaisuuteen on tullut entistä enemmän myös tietoja hiilidioksidipäästöjen vahingollisista vaikutuksista ihmisten terveydelle. On voitu kiistatta osoittaa, että ns. pienhiukkaset ovat terveydelle vaarallisia."

Tästä sitaatista ensimmäinen osa ei ehkä pidä paikkaansa, sinänsä hiilidioksidipäästöt tuskin ovat vahingollisia ihmisen terveydelle, ed. Elo. Mutta pienhiukkaset ovat aivan toinen asia. Tässä asiassa ed. Elo on oikeassa. Ei tämän asian painavuutta poista lainkaan se, että esimerkiksi ed. Tiuri, joka nyt ei ole paikalla, hyvin paljon puhuu niistä vain sen vuoksi, että hän kannattaa ydinvoimaa. Mutta on aivan oikein painottaa terveydellisiä haittoja. Pitää samalla muistaa, että muun muassa dieseliä polttava liikenne on hyvin keskeinen pienhiukkasten tuottaja.

Itse voisin ymmärtää ja kannattaakin tällaista menettelyä ja toivon tälle lakialoitteelle ihan asiallista käsittelyä, mutta tämä ei ole mikään tie eikä voi olla mikään perustelu myöskään ydinvoiman käytölle. Ed. Elo käytti pitkän puheenpuoron, jossa hän toi esiin ikään kuin sitä lopputulemaa, että ydinvoima on ainut Suomen mahdollisuus perusvoiman tuotantoon. (Ed. Elo: Tässä tilanteessa!) — Näin ei ole, ed. Elo.

Ensinnäkin meidän pitäisi nähdä tämä asia laajemmin kuin vain perusvoimasta puhumisenä. Meidän pitäisi katsoa teollisuuden energiain-
tensiivisiä lohkoja, kuumahierrettekniikkaa, jossa mekaanisesti hakataan kuitu puusta. Meidän pitäisi miettiä, mikä on todellakin tuulivoiman, mikä hajautetun energiatuotannon merkitys, mikä on maakaasun todellinen merkitys.

Vattenfall harkitsee ja miettii Imatralla kahta 400 megawatin nimenomaan lauhdetyyppistä voimalaa. Ilmeisesti mukana on myös vastapainetta mutta pääosin suunnitellaan lauhdeperiaatteella toimivaa sähköntuotantovoimalaa. Se harkitsee ja miettii. Se kysymys on edelleenkin auki, rakentaako, lähtekö se tähän projektiin vai ei.

EU-ulottuvuus ja yksinkertaisesti kokonaisuus, johon liittyy myös todella sähkön ja energian säästäminen omalta osaltaan, maassamme tulisi pitää mielessä eikä vain ikään kuin musta-

pekka-ajattelua, että on terveydelle vaarallinen ja haitallinen hiili- tai ydinvoima.

Hiilivoiman rakentajat olivat varmasti liikkeellä silloin, kun tämä sali päätti energiaverotarkistuksesta äänestyksen jälkeen ja teki sen onnetoman päätöksen, josta tänään täälläkin on puhuttu. Se päätös ei kuitenkaan saisi olla niin kohtalokas, että se jättää meille vain yhden ratkaisun, ja näin ei siis ole. Hiilivoimaa on lobbattu ja sitä on kannatettu. Myös ydinvoimasektori on ollut mukana hyväksymässä, koska se katsoo, että tässä joudutaan sitten kuitenkin yhteen ratkaisuun, ja ollaan sitä mieltä, että hiilivoima on sen takia ollut kannatettavaa. Muistaakseni myös ed. Elo oli hiiltä suosivan energiaverotarkistuksen takana.

Aivan lopuksi, arvoisa puhemies, näitä keskusteluja sopisi käydä ja varmasti pitäisikin. Tässä vaiheessa toivoisin lakialoitteesta ihan asiallista keskustelua. Myös eri valiokuntien pitäisi katsoa, onko Suomella mahdollisuus esimerkiksi EU:n energiaverotusdirektiivin yhteydessä jälleen nostaa profiilia, jonka pitäisi olla entinen, eli palata hiilidioksidiverotukseen.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Ed. Elon aloite on ihan hyvä siinä mielessä, että emme me tarvitse tänne hiilivoimalaa. Meidän suomalaisten hiilihän on turve. Sehän on vain pinnemmassa, hiilihän kaivetaan maan alta, mutta turvetta saa niin, ettei tarvitse edes kaivoksia. Sitä meillä Suomessa riittää. Joidenkin laskelmien mukaan voimme nostaa turpeen käytön moninkertaiseksi nykyisestäään ja siitä huolimatta sitä riittää useaksi sadaksi vuodeksi Suomen soissa. Kun ed. Elo on Porista kotoisin, siellä varmaan ei ole turvesoita. Minä asun turvesoiden keskellä ja tiedän sen mahtavan rikkauden, joka soissa tällä hetkellä on. On tosin väitetty, että siitä tulee omat ympäristöongelmansa.

Koko energiapolitiikkamme ongelma on siinä, että ilmeisesti tutkimus-, tuotekehittely- ja laitekehittelytyö onkin laiminlyöty ja tuudittauduttu sen varaan, että ydinvoimala on helppo rakentaa, ostaa jostakin kalusto ja laitteet ja kaikki hoituu automaattisesti itsestään. Tässä pitää ottaa huomioon työllisyysnäkökulma. Kaikki, mikä voidaan hyödyntää kotimaasta, pitää ottaa täältä. Se tarkoittaa sitä, että kaikki raha jää pyörimään kotimaisiin ympyröihin, ja sinä aikana on hyvin paljon tuotekehittelyaikaa ja tekniikoiden kehittelyaikaa, koska turve riittää sadoiksi vuosiksi.

Sitten meillä on biopolttoaineet. EU:n — il-

meisesti tämä on Valkoinen kirja — tavoiteohjelmassa on, että myös siellä nostetaan biopolttoainesten käyttöä 12 prosenttiin kaikissa EU-maissa. Suomessa meillä on aika korkea biopolttoainesten käyttöaste, mutta siitä huolimatta meillä on yhä valtavasti mahdollisuuksia puun ja monien muiden biopolttoainesten osalta. Tällä hetkellä on se oleellinen vajavuus, että meillä ei pystytty vielä kilpailukykyisesti korjaamaan puuta, jos sitä verrataan johonkin muuhun, vaikka kivihiileen, ihan suoraan. Mutta jos otetaan kaikki tekijät huomioon — työllistävä vaikutus, raha jää kotimaahan — kun nämä kaikki lasketaan yhteen, niin luulen, että puu on jo kilpailukykyinen kivihiileen verrattuna. Lisäksi tulee vielä se tuotekehittely, mikä on menossa.

Maa- ja metsätalousvaliokunnassa toissa päivänä oli Kuopiosta esitelmänpitäjä, joka oli keksinyt hienon systeemin, harvesteri-jutun, millä kuulemma pystytään korjaamaan puuta, ensin harvennuspuuta ja mitä hyvänsä puuta niin, että korjuuhinta laskee 10—15 markkaa kuutiolta. Tämä tarkoittaa sitä, että puullakin tullaan pääsemään, jos se on totta, siihen hintaan, että se on jo kannattavaa energian tuotannossa.

Lisäksi ed. Elo totesi puheessaan, että tuulienergia ei tule olemaan mikään vaihtoehto. Todennäköisesti se ei isommassa mittakaavassa tule olemaankaan, mutta Tanska lienee ainakin asettanut tavoitteekseen, että heillä olisi 10—20 prosenttia tuulienergian osuus. Tuulienergiaekspertit kävivät hiljattain eduskunnassa tiedottamistyötä tekemässä ja totesivat, että Suomessa rannikkoseudulla on lähes samat tuuliolosuhteet ja voidaan, jos halutaan, tuulienergian tuotantoastetta huomattavasti.

On harhaluulo, että kaikki rannikkoseudut pitäisi panna täyteen tuulimyllyjä. Oli esimerkki, jossa todettiin, ettei 10 prosentin energiantuotantoalue vaatisi monta neliökilometriä ja ne voitaisiin laittaa ihan lähellekin, koska ei niitä tarvitse ripotella, jos ei halua ripotella sen takia, että ne olisivat lähellä käyttöpistettä. Ne voidaan kasata ryppäisiin rannikkoseudulle samoille alueille. Se on sitten toinen juttu, onko se eettisesti väärin, että tuulimyllyjen siipiä näkyy. Minusta ei ole. Kysymys on siitä, että se on kaikkein puhtainta energiaa ja kaikkein vähiten huoltoa tarvitsevaa. Siitä on olemassa laskelmat, jotka osoittavat, että sen jälkeen kun hankinta on suoritettu, käyttökustannukset eivät ole juuri mitään.

Tuulienergiasta ei tietysti ole meille perusvoimaratkaisuksi, mutta meillä on siinä kuitenkin jotain sellaista, joka tulee hyödyntää. Uskonkin,

että jos lähdetään massatuotantoon ja se tehdään suomalaisena työnä — tuulivoimaloihin ei tehdä tänä päivänä kuin osia, niitä muuten tehdään aika paljon Suomessa ja viedään muualle kasatavaksi — siinä olisi suomalaisille työttömille ihmisille tuulimyllyjen tekoon töitä.

Siinä lyhyesti ed. Elon aloitteesta. Minä kyllä kannatan sitä, ettei tehdä tällaisia isoja hiilivoimaloita vaan isoja turvevoimaloita.

Ed. E l o : Herra puhemies! Pari näkökohtaa vain tähän asti käydyistä keskustelusta.

Mitä tulee Euroopan unioniin, niin kuten me tiedämme, Euroopan unioni lähes kaikissa asioissa on hyvin hajanainen. Sen energiapolitiikkakin on hyvin erilaista joka maassa. Ranskassa on 60 ydinvoimalaa, noin 80 prosenttia sähköstä tuotetaan ydinvoimalla, neljä on tekeillä. Saksassa on 19 ydinvoimalaa. Pääosa energiasta kuitenkin tuotetaan hiilivoimalla. Niin kuin ed. Pekkarinen tänään totesi, niin valtavasti tuetulla hiilivoimalla, jota yhteiskunta todella tukee, jotta Saksassa hiilikaivosten työpaikat säilyisivät. Tanska, yksi EU-maa, tuottaa lähes pelkästään hiilivoimalla sähkönsä jne.

Mitä tuulivoimaan tulee, kyllä minä uskon siihen. Minä uskon myös siihen, että meillä on muitakin mahdollisuuksia. Mutta perusvoimavaihtoehto meillä on kivihiili tai ydinvoima tällä hetkellä. Meillä on varmasti mahdollisuuksia lisätä tuulivoimaa, jonkin verran aurinkoenergiaakin. Meillä on mahdollisuuksia ottaa varmasti enemmän puuta käyttöön, ja kyllä esimerkiksi Lapin ihmiset tänä päivänä voimakkaasti puhuvat sen puolesta, että Kemi- ja Iijoista voitaisiin noin 1 000 megawattia valjastaa lisää. Lapin ihmisten mielipide alkaa olla varsin yksimielinen siitä, että vesivoimaa voitaisiin lisää valjastaa.

Minusta tämä on ollut sen verran herkkä asia, koskiensuojelulaki, että en ole halunnut puhua siitä. Mutta koska se viesti alkaa tällä hetkellä tulla sieltä Lapista ja halutaan sitä rakentaa, niin minun mielestä sekin pitää nostaa keskusteluun. Me tarvitsemme jonkinlaisen cocktailin, jossa on mukana lisää ydinvoimaa, jossa on ilmeisesti maakaasua pitkällä tähtäimellä, haketta, vesivoimaa ja tuulivoimaa. Kaikkia näitä me tarvitsemme.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Perusvoimasta puhuminen ja vain nimenomaan sen erottaminen keskustelun kohteeksi on bulkista puhumista, energiabulkista, sellaisista energia-

vaihtoehtoista, jotka eivät sisällä innovaatiota, näkökulmaa tulevaisuuteen, eivät myöskään työllistävää vaikutusta. Hiilivoimalat ovat ehkä vähiten työllistävä vaihtoehto pitkällä tähtäimellä, samoin kuin ydinvoima, verrattuna esimerkiksi maakaasuun tai kotimaisiin polttoaineita käyttäviin voimaloihin. Tähän liittyy myöskin tieteen kehittäminen, tämän innovaation, mistä tänään täällä puhuttiin, kehittäminen. Meillä pitäisi olla kotimarkkinat näille uusille uusiutuville energialähteille, koneille. Tuulivoima on tärkeä asia. Se otettiin täällä aivan hyvin esiin.

Me pystyisimme myös viemään niitä tuotteita. Nimittäin maailma ei tule rakentamaan omaa energiavaihtoehtoaan hiilelle eikä ydinvoimalle, se on aivan selvää, vaan nimenomaan uusiutuville energialähteille. Hyvin tärkeänä siellä ovat puu ja sen kaltaiset vaihtoehdot, jotka sitovat hiilidioksidia. Nämä markkinat ovat laajat, ja Suomi on tällä hetkellä hyvin niissä ja tässä kehitystyössä mukana, muun muassa pienten, kaasua käyttävien voimaloiden viennissä Wärtsilä Diesel. Tätä pitäisi jatkaa. — Arvoisa puhemies, lopetan aivan heti. — Tätä pitäisi jatkaa ja nimenomaan tukea. Toivoisinkin, että tämä lakialoite tulisi myös lausunnolle ympäristövaliokuntaan.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! On selvää, että meidän pitää saada yksi perusvoimayksikkö. Muuten tämä keskustelu kaikesta muusta, niin vesivoimasta, turpeesta kuin muusta, on aivan turhaa ja tyhjää. Siinä mielessä kyllä uskon, että Eurajoen kunta ja Teollisuuden Voima hankkivat ed. Elolle energianeuvoksen nimen ja arvon sitten aikanaan. Niin vahvasti hän näitä asioita, vaikka hiilivoimalan varjossa, vie eteenpäin. Se on aivan oikein. Asia tulee energiapolittisen selonteon yhteydessä todennäköisesti esille. Sitä tuskin estää oikeastaan mikään.

Kun keskustelin erään ydinvoimalobbarin kanssa, joka edellisellä kertaa oli hyvinkin vahvasti asioissa mukana, niin se, että teollisuus ja ydinvoiman kannattajat eivät ole kovin voimakkaasti myöskään hallituksen suuntaan painostaneet, johtuu tällä hetkellä siitä, että eduskunnan tilanne on tällä hetkellä kuitenkin vielä hiukan epävarma siitä, miten tämä ratkaisu täällä tulee tapahtumaan. Näyttää siltä, että ydinvoimaa haluavilla ei ole halua enää toista kertaa kokea sitä pettymystä, joka taannoin, kun täällä äänesteltiin ed. Vanhasen ponnesta, tapahtui. Jos tällä kertaa äänestetään täällä ydinvoimasta ja ydinvoiman kannattajat ja teollisuus jälleen häviävät, se tietää asialle mo-

nen monen vuoden menoa eteenpäin. Tämä on vähän sellainen katkon paikka, eli ymmärtää siltäkin puolelta tämän asian. Toivottavasti se ratkeaa nopeasti ja järkevään suuntaan eikä pelkästään politikoinnilla.

Minä olen ollut, niin kauan kuin olen ollut tässä talossa, ydinvoiman kannalla ja pysyn. Sitä ei kannata kenenkään kyselläkään, koska se on ainoa järkevä vaihtoehto. Muu on kaikki politiikkaa ja huuhaata.

Ed. K o r k e a o j a : Arvoisa puhemies! Pyydin puheenvuoron kuultuani ed. Tiusasen puheenvuoron näistä innovatiivisista vaihtoehdoista. Ne ovat tärkeitä, mutta tosiasia on se, että teollisuus ei voi rakentaa tulevaisuuttaan näiden varaan, siis energiaa käyttävä teollisuus.

Jos ajatellaan sellaisia yrityksiä kuin Outokumpu tai joitain muita, joiden tuotantopanokista energian osuus on korkea, niin kuin suomalaisessa teollisuudessa on, niiden lähtökohtana on se, että pitää olla ennustettavuutta sekä energian saatavuuden että hinnan suhteen. Tässä suhteessa, nimenomaan hinnan ennustettavuuden suhteen, ydinenergia on aivan ylivoimainen siinä mielessä, että sen jälkeen, kun tämä investointi on tehty, polttoainekustannus on pieni. Voidaan hyvin pitkälle ennustaa sen kustannus. Kun epävarmassa maailmassa tehdään investointipäätöksiä, niin on tärkeitä, että joku tärkeä komponentti on hyvin ennustettavissa.

Meidän teollisuutemme on energiaintensiivistä. Me emme yhtäkkiä sen rakennetta voi muuttaa. Meidän täytyy toimia sen pohjalta, mitä osamme, ja meidän pitää luoda edellytyksiä tämän teollisuuden uusillekin investoinneille. Sen takia tarvitaan sellaista energiapolitiikkaa, jossa voidaan sekä saatavuus että hinta pitkälle eteenpäin ennustaa. Nyt vaihtoehdoiksi jäävät tosiasiassa hiili ja ydinvoima, ja näistä kahdesta vaihtoehdosta tietenkin tiedetään, kumpi on parempi.

Ed. E l o : Herra puhemies! Olin jo lähdössä pois, mutta ed. Aittoniemi käytti niin hyvän puheenvuoron, että pakko oli vielä palata tähän asiaan ja yrittää valaista paria näkökohtaa tässä.

Ensinnäkin olen kyllä sitä mieltä, että meillä on liian lyhytjänteistä koko energiapolitiikka. Vaalikausittain täällä eduskunnassa päätetään siitä, mitkä vaihtoehdot ovat käytettävissä, mitkä eivät. Tässäkin suhteessa ruotsalaiset ovat olleet aikanaan erittäin viisaita. Kansanään-

tyksen jälkeen tämä asia oli rauhallinen noin 15 vuoden ajan ja ruotsalaiset saivat rauhassa rakentaa hyvinvointia.

Mitä tulee ydinvoiman kannatukseen, ed. Aittoniemi, niin siitä olen sataprosenttisen varma tällä hetkellä, että täällä on selvä ydinvoiman kannattajien enemmistö, jos ja kun se tammöisessä vapaassa, harkitussa tilanteessa tulee ihmisten päätettäväksi ilman mitään puoluetaktiikointia tai puolueen tai eduskuntaryhmän pakottavia päätöksiä.

Teollisuuden osalta olen ymmärtänyt niin, että teollisuus on pettynyt viime vaalikauden äänestystulokseen. Teollisuus ei halua kymmeniä miljoonia satsata tammöiseen projektiin ja odottaa nyt sitten eduskunnalta jonkin näköistä viestiä siitä, mikä on eduskunnan enemmistö tällä hetkellä. Mutta muistutan vain siitä, että seuraava enemmistö voi olla taas erilainen.

Mitä tulee energiapolitiikan tärkeyteen, vielä kerran korostan sitä, että minä olen koko ajan vaatinut hallitukselta myös energiapolitiittista linjausta. Nimittäin energiapolitiikka on ihan yhtä tärkeää kuin palkkajousto, kun Emustakin puhutaan. Kun palkat ja energia monilla teollisuusaloilla ovat suurin piirtein yhtä tärkeitä, kustannukset yhtä suuria, me puhumme nyt palkkajoustoista. Mutta vihreät sanovat, että nostetaan energian hinta kaksinkertaiseksi ja mennään Emuun sitten. Kyllä nämä jutut ovat niin utopiasia, että niillä ei ole mitään tekemistä käytännön todellisuuden kanssa.

Ed. T i u s a n e n : Arvoisa puhemies! Mielestäni kyllä vastuullisten ihmisten tulisi huomioida myös se seikka, mistä tämä Suomen energiapolitiikka muualta Euroopasta katsottuna näyttää, esimerkiksi Keski-Euroopasta. Huolimatta siitä, että saksalaiset itse käyttävät hiiltä ja kompensoivat siis todellakin suurilla summilla sen käyttöä, niin yhä voimakkaammin nk. vihreän sähköön merkitys tulee tässä maanosassa, Euroopassa, korostumaan, jolloinkin tällainen halvalla ydinenergialla tai keinotekoisesti tuetulla hiilellä tuotettu sähkö joutuu hyvin kriittiseen valoon. Silloin sähköön jakeluyhtiöiden asema saatetaan olla varsin toinen kuin tällä hetkellä, ja ne kiinnittävät huomiota siihen, mitä ihmiset ajattelevat siitä, millä keinoin heidän myymänsä sähkö on valmistettu.

Mielestäni innovatiivisuuden korostaminen, vaihtoehtojen energialähteiden, uusiutuvan energian, kotimaisen energian painottaminen on hyvin tärkeitä myös Suomen taloudellisen tule-

vaisuuden kannalta. Ei Suomen energiaongelma ratkea ydinvoimayksikön rakentamisella. Se on kokonaisuus, ja sitä ei pitäisi paloittaa kahteen palaan: joko hiili-mustapekka tai ydinvoima-mustapekka.

Ed. P e h k o n e n : Arvoisa puhemies! Minulla ei ole ed. Elon lakialoitetta vastaan mitään, tämä on ihan hyvän suuntainen, mutta jos tämä aiheuttaa sen, että meillä ruvetaan ydinvoimaa todella rakentamaan, niin silloin tämä menee poskelleen. En ole ollenkaan vakuuttunut, että edellisen eduskunnan päätös ydinvoiman kieltämisestä on huono. Nimittäin nyt tekniikka menee näillä muilla, luonnonläheisillä alueilla paljon eteenpäin. Ed. Tiusanen, jos minä ymmärsin oikein, juuri kannatti näitä kanssa, ja on parempi vaihtoehto, että niitä tutkitaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään talousvaliokuntaan.

12) Lakialoite laiksi tuloverolain 93 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 19/1997 vp (Olavi Ala-Nissilä /keskym.)

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Ala-Nissilä: Arvoisa puhemies! Eduskunnassa on tänään sikäli hyvä ilta, että on näitä hyviä aloitteita peräjälkeen useampi, ja ed. Kuosmasen aloite taitaa vielä olla sokerina pohjalla.

Tässä lakialoitteessa n:o 19 on kysymys työmatkavähennyksen korottamisesta tuloverotuksessa. Asiahan on niin, että vuodesta 1981 lähtien matkakustannusten vähennysten enimmäismäärä on ollut käytännössä ennallaan. Se oli silloin 15 000 markkaa, vuonna 1986 se korotettiin 16 000 markkaan, ja siitä lähtien se yläraja on ollut 16 000 markkaa. Kuitenkin vuonna 1989 tähän tuli sitten omavastuu 2 000 markkaa, mitä vuonna 1995 korotettiin 2 500 markkaan. Alkujaanhan työmatkakustannusten vähentämisessä ei ollut mitään ylärajaa. Sen

jälkeen kun tämä raja on ollut, tämä on reaalisesti puolittunut.

Kuitenkin samaan aikaan kustannukset ovat nousseet ja viime aikoinakin on polttoaineen hinta noussut ja on tullut ajoneuvovero muun muassa lisäkustannuksena. Kuitenkin työmatkakustannukset on yksi tekijä, joka voi aiheuttaa ns. tuloloukun etenkin syrjäseudulla ja myöskin usein taajamissa asuville ihmisille. Toisaalta tiedämme myöskin, että julkiset kuluneuvot ovat vähentyneet. Ei ole linja-autovuoroja enää, on pakko käyttää omaa ajoneuvoa, ja se on tietysti kallista. Ei voi olla oikein, että työssä käyminen on niin kallista, että pienituloisille ei jää monessa tapauksessa ansiotulosta käteen juurikaan työttömyyskorvausta suurempaa summaa.

Kiinnitän myös huomiota siihen, että olemme menneet vähän lyhytaikaisempiin työsuhteisiin, pätkätyihin. Ei voida olettaa, että perhe muuttaisi pätkätyön perässä paikkakunnalta toiselle. Ymmärrämme, että omistusasunnon myyminen, perheen lasten koulutus, sosiaalisen ympäristön vaihtuminen jnp. ovat tekijöitä, jotka estävät siirtymistä paikkakunnalta toiselle.

Arvoisa puhemies! On todella ongelma se, että meillä valtiovarainministeriössä suhtaudutaan kaikkiin verovähennyksiin erittäin nihkeästi. Siellä on tällainen verotuksen neutraliteettiajattelu vallalla, että tuloverotuksen pitää mennä alaspäin prosenttilinjalla, mutta ei huomioida sitä, että kannustimia voitaisiin aikaansaada vielä myöskin verovähennyksillä silloin, kun se on järkevää. Kotityön osaltahan tiedämme, että ei ole päästy eteenpäin. Jonkinlainen paikallinen kokeilu tulee, mutta matkakustannusten vähennysten osalta olisi välttämätöntä tässä työttömyystilanteessa saada tietty kannustin haja-asutusalueille ja pitkien työmatkojen päässä asuville.

Tämä tulisi maksamaan toki valtiolle verotulojen menetyksiä, mutta ei puhuta kovinkaan suurista summista. Väitän, että tämän nettovaikeus on vielä pienempi, kuin laskennallinen vaikutus äkkipäätä laskien voisi olla. Näin ollen esimerkiksi osana tuloverokevennyksiä, pienenä osana, voitaisiin hoitaa tämä työmatkavähennyksen korotus 21 000 markkaan saakka. Tällä tavalla voitaisiin edistää työllistymistä niidenkin usein pienituloisten ihmisten osalta, joilla on pitkä työmatka. Sen takia toivon, että tämä asia voisi olla hallituksen pöydässä esillä. Jos näin ei ole, eduskunnassa asia voidaan hoitaa.

Vielä totean, että viime syksynä teimme tästä

esityksen täällä talousarviolakien käsittelyn yhteydessä, mutta eduskunta silloin ei sitä vielä hyväksynyt. Sen takia olen uudistanut tämän aloitteen ja katson, että nyt on korkea aika korjata asia hyvin nopeasti.

Ed. Väistö: Arvoisa puhemies! Ed. Ala-Nissilän ja muiden lakialoite on mitä kannatettavin. Tämähän on omiaan lisäämään kansalaisten tasa-arvoa ja oikeudenmukaisuutta. Samalla totean, että tällä lakialoitteella varmistettaisiin se, että yhteiskunnan kehityksen ja alueellisen kehityksen tasapainoa voitaisiin edes hivenen edesauttaa. Meillä on tilanne se, että monet toteavat joutuvansa nyt pakosta muuttamaan kotiseudultaan. Se johtuu usein, niin kuin ed. Ala-Nissilä totesi, jo siitäkin, että matkakustannusten nousu on tosiasia. Julkiset kulkuneuvot ovat entistä harvemmassa.

Toisaalta kun perhe, asunto ja palvelut ovat nykyisellä paikkakunnalla, olisi yhteiskunnan kokonaisedun kannalta suotavaa, että lisätäisiin matkakustannusten vähennysoikeutta verotuksessa ja tuettaisiin nykyisellä asuinpaikalla asumista, etenkin kun usein työsuhteet, kuten ed. Ala-Nissilä totesi, ovat lyhytaikaisia ja toisen puolison työpaikka voi olla nykyisellä paikkakunnalla. Minusta tämä aloite on erittäin perusteltu nykyisessä epävarmassa tilanteessa ja tällä tavalla edesautettaisiin nykyisten asuin- ja palvelurakenteiden säilymistä.

Ed. Aittomäki: Herra puhemies! Vähän heikonlaisia nimiä täällä on alla, mutta toivotaan, että ehdotus kuitenkin etenee. Tämä on sisällöltään todella merkittävä sikäli, niin kuin täällä todetaan, että reaalisesti matkakustannusten vähennykset eivät ole vuosiin muuttuneet miksiään, muuten kuin alaspäin, siis puolittuneet aikaisemmasta.

Mutta ei ongelma ole pelkästään se, mikä on vähennysten markkamäärä. Jokainen meistä tietää, että riippuen kunkin paikkakunnan verotoimistosta on melkein mahdoton, jos vain vuorokauden aikana linja-auto kulkee työpaikan ja asuinpaikan välillä, saada hyväksyttyä näitä vähennyksiä verottajan taholta. Siinä käydään monenlaista riitaa ja lääninoikeutta, ennen kuin se mahdollistuu ja osaksi. Täytyy olla aika lailla myönteellinen verojohtaja, että nämäkin, mitä nykyisin on voimassa, maksimissaan hyväksytään työmatkakustannuksiksi. Kyllä se on vain niin, että lasketaan linja-auton kulut, mitkä siinä on. Jos ajatellaan, että omaa henkilöautoa jou-

tuu käyttämään, ei se ole sama. Vaikka nyt tämä saataisiin kuntoonkin, olisi saatava myöskin verotuskäytännön muutos, ennen kuin tästä mitään hyötyä olisi.

Ed. Lahtela: Arvoisa herra puhemies! Siinä ed. Ala-Nissilän aloite on ihan hyvä, mutta tämä jää puolitiehen. Miksi ei palkansaa- ja, työssä käyvä ihminen, voisi olla samassa asemassa kuin yrittäjäkin elikkä vähentää kokonaan työssäkäynnin kustannukset, mikä tarkoittaa, että ei siinä tarvitse olla yhtään omavastuuta? Ei yrittäjälläkään siinä omavastuuosuutta eikä ylärajaa ole. Saisi paremmin vielä kustannusvastaavuuden osalta kohdistumaan ihmiselle sen edun.

Toinen asia, mikä verovähennysoikeuteen liittyy, on se, että monessa paikassa maaseudulla kun eivät bussit kulje, on ajettava henkilöautolla. Verottaja hyväksyy, onko se nyt, markan kilometriä kohti, mikä on sinällään niin pieni summa, että se ei kata auton kustannuksia. Ilmeisesti valtion matkustussäännön mukaan, mikä se onkin, se on melkein 2 markkaa kilometriä kohti. Onko se sitten mitoitettu yläkanttiin? Elikkä siinä on toinen epäkohta, joka pitäisi saada kohdalleen, elikkä sama, mikä matkustussäännön mukaan saadaan korvaus, pitäisi saada vähentää ja kokonaisuutena saada vähennettyä matkakulujen osuus. Silloin se olisi oikeudenmukainen ja tasavertainen samalla tavalla kuin yrittäjätkin saavat.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

13) Lakialoite laiksi työehtosopimuslain 7 §:n muuttamisesta

Lähetekeskustelu

Lakialoite 20/1997 vp (Pekka Kuosmanen /kokym.)

Ensimmäinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin työasiainvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Kuosmanen: Arvoisa herra puhemies! Käsittelyssä oleva lakialoite työehtosopi-

muslain 7 §:n muuttamisesta siten, että tukilakot kiellettäisiin lailla, on mielestäni ajankohtainen asia.

Meidän yhteiskuntamme on tänä päivänä entistä enemmän sidottu riippuvaiseksi yleisestä maailmanpoliittisesta tilanteesta. EU:n säännöt ja markkinavoimat ovat vieneet meiltäkin itsenäisen talouspoliittisen päätöksenteon.

Alun perin tukilakot ja niiden sallittavuus otettiin lainsäädäntöön aikana, jolloin työnantajan asema oli paljon nykyistä vahvempi. Vuosien myötä työntekijöiden oikeuksia on monin eri tavoin vahvistettu. Muun muassa irtisanomissuoja on parantunut. Alkuperäinen asetelma on näin kääntynyt pälaalleen. Maailmassa välimatkat ja kontaktien ylläpito ovat tekniikan kehityksen myötä huomattavasti muuttuneet. Tekniikan kehitys on johtanut kilpailun kiristymiseen ja kansainvälistymiseen kaikilla sektoreilla maiden rajoista riippumatta.

Tukilakkoihin varautuminen on erittäin vaikeaa, sillä tukilakoilla ei pyritä vaikuttamaan omaan työehtosopimukseen eikä siis omaan työnantaja- tai työntekijäosapuoleen. Kuitenkin kaikki mahdolliset taloudelliset seuraukset kohdistuvat nimenomaisesti tähän osapuoleen. Työnantaja voi suorituksen viivästyessä joutua maksamaan suuriakin sopimussakkoja. Tämä vaikuttaa ei ainoastaan hänen taloudelliseen asemaansa vaan myös hänen kilpailuasemaansa tulevaisuudessa. Katsotaanhan tällaiset epävarmuustekijät esimerkiksi kansainvälisessä kaupankäynnissä kustannustekijöiksi.

Näin ollen on kohtuutonta, jo lojaalisuusnäkökulmasta vähintäänkin kyseenalaista, että toinen osapuoli, työntekijä tai työnantaja, tukitöimenpiteisiin ryhtymällä voi saattaa toisen osapuolen huomattavaankin taloudelliseen ahdinkoon etenkin, jos tukilakkoon osallistuva osapuoli ei hae eikä saa itselleen mitään etua tukilakosta.

Ed. S m e d s : Arvoisa puhemies! Hiukan huumori silmäkulmassakin haluan korjata tässä kansanedustajille jaetussa ed. Kuosmasen lakialoitteessa olevan yhden pienen virheen. Kun tässä katsoo allekirjoittajien luetteloa, voisi päätellä, että ed. Smeds on siirtynyt sitoutumattomaksi, kun tähän ei ole merkitty puoluekantaani päinvastoin kuin kaikille muille allekirjoittajille. Todettakoon eduskunnan pöytäkirjoihin, että olen kyllä kristillisen liiton kansanedustaja vahvasti edelleenkin.

Mitä tulee ed. Kuosmasen lakialoitteeseen,

on todettava, että tämä on kyllä perusteltu. Minusta lakko-oikeus on sinänsä kannatettava, mutta työtaistelutoimet tulisi kyllä tulevaisuudessa kohdentaa järjestön omaan työehtosopimukseen, ei minkäänlaisiin mielenilmauslakkoihin.

Sinänsä tietysti voi kykyä, onko lakko jo vanhentunut tapa hakea oikeutta. Siinähan haetaan etuusia ihmisille, joilla ennestään menee hyvin. Meillä kansantalouden palkkasumma on vähän yli 200 miljardia markkaa. Jos ajatellaan, että toteutetaan esimerkiksi 3 prosentin tasoiset palkankorotukset, se merkitsee 6 miljardia markkaa lisäkustannuksia työnantajille, yrittäjille. Jos tämä 6 miljardin palkkasumma voitaisiin vaihtoehtoisesti käyttää työllistämiseen, sillä saataisiin 100 000 markan vuosikustannusten työpaikkoja 60 000.

Ed. L a h t e l a : Arvoisa herra puhemies! Pakko hallituksen edustajan tässä ruveta puolustamaan. Näen, että oikealla laidalla hallituksen hyviä periaatteita näköjään käydään nujertamaan.

Kysymys ei ole yksin siitä, kuten ed. Smeds totesi, että haetaan lisäoikeutta, lisää palkkaa. Kysymys on siitä, että tukilakoilla myös voidaan suojautua työnantajan mielivaltaa vastaan. Työnantajakin ovat nimittäin järjestäytyneet, se ei liene salaisuus tässä yhteiskunnassa. Jos jossakin työnantaja lähtee härskisti ajamaan joitakin etuja alas, niin toiset voivat tukea sitä myös. Työnantajat tukevat sitä, että viedään se ja se siellä lävitse. Siinä vaiheessa on ihan oikein, että nämä, vaikka eivät olekaan sen työpaikan työntekijöitä, voivat mennä tukilakkoon, koska on kysymys isommista asioista. On kysymys siitä, että halutaan murtaa joitakin asioita, tehdä uusia ennakkopäätöksiä, ennakkotapauksia.

Sinällään tähän lakko-oikeuteen: Meillähan on Suomessa suhteellisesti ottaen hirveän vähän lakkoja. Me voimme olla hyvillämme siitä, että suomalainen työmarkkinajärjestelmä on sen verran hyvä ja vastuuntuntoinen. Kun katsotaan, niin missä hyvänsä maissa on ihan toisen tyyppiset ajattelut. Siellä on paljon vastuuntunnotompaa porukkaa. Meillä kaiken kaikkiaan on hyvin hanskassa tämä homma.

Tietysti tämä paperijuttu, joka oli viimeksi, lieneekin ed. Kuosmasen innoittanut tekemään tämän aloitteen. Ilmeisesti se ei olisi lauennut niin hyvin kuin se laukesi loppujen lopuksi, jos tukilakkoja ei olisi ollut. Nythän se homma on kunnossa.

Ed. Karjula: Arvoisa puhemies! Ed. Kuosmanen lakialoite on varmasti perusteltu. Työtaistelujen rajaaminen sinällään on paikallaan.

Toivoisin kuitenkin, että ed. Kuosmanen hallituspuolueen edustajana paneutuisi ja vaikuttaisi siihen, että hallituksessa päästäisiin todella niihin rakenteellisiin työelämäkysymyksiin kiinni, joilla avataan suomalainen työelämä. Jopa ajattelun hiukan toisin kuin ed. Lahtela edellä, joka toiesille, miten hyvin suomalainen työmarkkinajärjestelmä toimii, minkälainen vastuuntunto tässä järjestelmässä on. Minä tietysti mielessä kyseenalaistan sen, onko näin. Jos me näemme todella yhteisen vastuun suomalaisessa työelämässä, me otamme myös vastuuta niiden ratkaisujen tekemiseksi, joilla puramme sietämätöntä työttömyyttä, oikaisemme niitä epäkohtia, joista ennen kaikkea pienet yritykset ja pienet työnantajat joutuvat kärsimään. Minä toivon, että hallituksen piirissä käydään keskustelua myös yleisistovuudesta ja työttömyysturvan, ennen kaikkea ansiosidonnaisen työttömyysturvan, ylipitkästä kestoajasta.

Ed. Aittomies: Herra puhemies! Työnantaja on näiden lamavuosien aikana päässyt määräävänsä asemaan monella alueella, ja ruokahalu näyttää kasvavan syödessä. Minun mielestäni ei ole millään alueella mitään tarvetta eikä järkeä purkaa sellaisia säännöksiä, jotka turvaavat työntekijät. Oliko se nyt Kerta Oy vai mikä se oli, siinäkin se näkyi selkeästi, ja minä muistan, että tuomioistuimien käsitteli asiaa ja katsoi, että tukilakot olivat laillisia ja sillä siisti. Siinä olisi pienen yrityksen työntekijöille käynyt huonosti, jos tukilakoihin ei olisi ollut mahdollisuutta mennä.

Minun mielestäni on menty jo riittävän pitkälle työntekijöiden oikeuksien nakertamisessa. Se on selvä asia, että tällaista tukilakkoa täytyy käyttää järkevästi ja maltillisesti, ja minä uskon, että tällä hetkellä Suomessa ammattiyhdistysliike on siihen kykenevä. Niin kuin sanottu, meillä on tuomioistuimet, jotka ratkaisevat, onko se ollut laillista vai ei.

Niin hieno mies kuin ed. Kuosmanen onkin, tällä kertaa ei kyllä tullut suosiollista näkemystä tälle asialle ilmeisesti oikein miltään puolelta.

Ed. Kankaanmies: Arvoisa puhemies! Ed. Kuosmanen pyysi myös minulta tähän aloitteeseensa allekirjoitusta, mutta en siihen pannut. Mielestäni tukilakkoa voidaan pe-

rustella joissakin tapauksissa sillä tavalla, että sillä saatetaan puolustaa todella kaikkein heikoimmassa asemassa olevaa työpaikkaa tai toimialaakin jopa tietyissä tilanteissa, ja silloin tällainen yleinen solidaarisuusperiaate on ihan paikallaan. Minä luulen, että tällaisia tukilakkoja ei tänä päivänä aivan helpolla kuitenkaan pystytä järjestämään ja pitkään pitämään. Yleinen mielipide tuomitsee ne hyvin herkästi, ja silloin ollaan jo siinä tilanteessa, että sellaisesta on pakko luopua ilman lain rangaistussäännösten.

Mitä tulee kehitykseen muutoin, niin hallitus on pyrkimässä Emuun hirvittävällä vauhdilla demarien ja kokoomuksen johdolla, ja Emu tulee, vaikka Koroma SAK:n vankkurien vetäjäksi on lähtenytkin, murtamaan yleisistovuusperiaatteen, jakamaan työmarkkinat kahteen osaan: niihin, jotka lisäävät optioilla ja muilla hyvillä palkankorotuksilla asemaansa; ja niihin, jotka joutuvat entistä ahtaammalle. Ei ole syytä ehkä lähteä tässä tilanteessa murtamaan lakko-oikeutta tällä tavalla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään työasiainvaliokuntaan.

14) Puhemiesneuvoston ehdotus Eduskunnan kirjaston ohjesäännön muuttamisesta

Puhemiesneuvoston ehdotus 1/1997 vp
Sivistysvaliokunnan mietintö 2/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

15) Hallituksen esitys kansaneläkelaitoksen hoitamien etuuslakien muutoksenhaku, itseoikaisu, päätöksen poistamista ja virheen korjaamista koskevien säännösten muuttamisesta

Hallituksen esitys 7/1997 vp
Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan mietintö 5/1997 vp

Mietintö pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon.

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava täysistunto on huomenna
perjantaina kello 13.

Täysistunto lopetetaan kello 22.38.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen
